

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones quadragesimales de peccatis, etc

Caracciolo, Roberto

[Offenburg], 5. Jan. 1496

Sermo XLI - Sermo L

[urn:nbn:de:bsz:31-311716](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-311716)

neq̄ de q̄ Valerij refert li. vi. Rub. de se
 ueritate Labiles mali cuius dā iudicis e
 corpe pelle detracta selle intēdi. In eaz
 filia e^o iudicaturū p̄sidere iussit. Lerey
 z rex z barbar^o atroci ac noua pena iudi
 cis neq̄s postea corūpi iudex posset p̄
 iudicē Arbndict^o d̄s malos iudices dā
 nabit eternis cruciatib^o gebēne. A q̄bus
 nos lib. ret. ielus xps filius dei viui. qui
 viuit z regē p̄ iūmra seclā sedoz Amen
 feria sexta post d̄nicā de passiōe. De
 auaricia aduocatoz.

¶ Sermo quadragesimus p̄m^o.

Enient ro

mani z tollent locū n̄m
 z gentē. Scribūm̄ heeb̄
 ba Johis. xi. c. z in euā

gelio hodierno. Tanto ardore auaricie
 estuauit mens pontificū z phariseoz vt
 p̄ter h̄ q̄ xpo inuidebāt odiebantq̄ illuz
 qz arguebat mala opa illoz adhuc timē
 tes p̄dere lucra q̄ ip̄is obuciebāt in tem
 plo dei p̄calio p̄gregato diffinierūt cum
 mortū tradere. Om̄e q̄ppe malū facile vi
 det auarū vt sue possint auaricie satisfi
 cere. vñ stat illa l̄nia Virgilij. Quid non
 moralia pectora cogis auri sacra famel
 Et lz in p̄cedēti s̄mōe multa d̄ra sunt de
 auaricia iudicū. n̄ op^o ē vt exprobiem^o
 auaricia aduocatoz. Multi eq̄dē ex ip̄
 sis in sua malitia p̄sidetes vt sue cupidi
 tati imo insatiabili voracitati occurrant
 multa in iudicij s̄ d̄ū z iusticia turpia
 z indebita exercere nō formidāt Idcirco
 in p̄nti s̄mōe s̄ aduocatos auaros locu
 turi erim^o. De quibus tria mysteria p̄p̄
 nemus declaranda.

¶ Primū d̄ exceptōis

¶ Scdm̄ cōditōis

¶ Tertū offensiois

¶ Q̄ phibent aduocare manifeste ma
 litate famēs z r̄ligiosi z sacerdotes z iudi
 ces vel assessores.

¶ Cap. p̄mum.

Primū mysteriū declarandū de ad
 uocatis d̄ exceptōis. Scdm̄ em̄
 Alex. in. viij. sūme excipiunt ali
 q̄ ab aduocatois officio maxie p̄p̄ quoz

¶ Primo p̄pter defectū bonitatis

¶ Secdo p̄pter p̄fectionē status

¶ Tertio p̄pter gradum

¶ Quarto p̄pter distinctionem

¶ Primo excipiūt aliq̄ ab officio aduo
 cadi p̄pter defectū bonitatis. Et sic s̄ Ray
 mundū aduocari eē nō p̄nt heretici paga
 ni z excoicari. iij. q. j. c. j. Et de pe. di. j. c.
 Nemo vbi h̄ q̄ peccat iudex z puniri de
 ber q̄ admittit tales sc̄ct̄er. s̄lt. iij. q. vij.
 c. Infamis. d̄. infamis p̄sona nec p̄cura
 tor. eē p̄nt nec cognitor. ¶ Secdo excipiūt
 aliq̄ p̄pter p̄fectionē stat^o. Et sic nō p̄nt ad
 uocare monachi. vñ scriptū ē. xvj. q. j. c.
 Placuit. Placuit n̄ro cōi p̄silio vt nul
 lus monachoz pro lucro terreno nefan
 dissimo aulū d̄ monasterio exire p̄sumat
 neq̄ se negocijs q̄buscunq̄ implicare. Sic
 claustro suo p̄ter^o. qz sic p̄s̄ sine aq̄ ca
 rer vita ita monach^o sine mōasterio Se
 deat itaq̄ solitari^o z taceat. qz m̄do mor
 tuus est deo aut viuit Lognoscat nomen
 suū Monos em̄ grece latine vñ^o achos
 grece latine tristis d̄. vñ d̄ monachus
 idest vñ^o tristis. Sedeat q̄ tristis z offi
 cio suo vacet. Dicūt t̄m̄ doctores q̄ mona
 chi p̄nt eē aduocati in cā sui monasterij.

¶ Et h̄ abbatē impante vt patet. xvj. q. j.

¶ c. Nonachi. Et extra de postulādo. c. j.

¶ Tertio excipiunt aliq̄ ab aduocādo p̄

p̄pter gradū. Et sic sacerdotes z clerici in

sac̄ ordimb^o p̄stituti. Et etiā in minori

bus beneficiati aduocari eē nō p̄nt. Et h̄

corā iudice seculari vt dicit p̄caliū latera

nense m̄li p̄p̄riā cām vel sue ecclie fuerit

p̄secuti aut pro miserabilib^o p̄sonis. Et

de postulādo. c. Clerici. z c. Lū sacerdo

tes. Et. lxxvij. di. c. Decreuit. Et. xvij.

q. v. c. Deniq̄. ¶ Quarto excipiunt aliq̄

ab aduocatoe p̄pter distinctionē officij.

foles & sūt infames. ij. q. liij. s. Notādū.
Et tales tenent vltra pccm̄ iniusticie et
proditiōis ad oē dānū & infesse lesō. Di
cit autē L. bo. ij. q. lxxi. art. ij. Q. ad
uocato defendēt iustā cām licitū ē pru
denter occultare ea quibus possēt impe
diri processus eius. Non autē licet ei vti
aliqua falsitate. Sed aduertant simpli
ces ne ab his domesticis lupis deuorētur
de quibus Esopus ait. Hi regnant qua
libet vrbē lupi. Qui ppria cōmoda secrā
tes in iudicio fingunt multa pro defensi
one clientulorū cū tamen secreta mutuas
habebant intelligentiā procurantes cau
sārum dilatiōē vt sic magis lucrari pos
sint. Et de lucro inter semulorū con
fabulātes gloriāntur. Sicut de demosthe
ne & aristodemō narrat. vt cōm recitat au
lus gellius in libro noctū articorū. Cū le
gati mileni venissent arbenas auxiliū pe
titori locutus est ptra eos demosthenes.
Et pro illa vice in expedita causa accesserunt
legati ad demosthenē rogātes ne cō
tra vota corū diceret. pccantūq; dederūt.
Tertio die post cū res iterū agerēt venit
demosthenes cū multa lana posita sup collū
& tāq; mo. bo. impeditus dixit se sinachē
pati. Ideoq; ptra milētiōs loqui nō pos
se. Sed ipse demosthenes postea veritatē
aperuit ratus ad glīam ei⁹ accedere. In
terrogauitq; aristodemū auctōrē fabula
iū q̄tum mercedis vt taceret accepisset.
Cui talentiū accepisse rōdit. Et ego de
mosthenes ait p⁹ accepti. Laudo igr vt
cū fieri pōt euenit lingua & ptes viri bo
nis interueniētib⁹ secū pccident. qm̄ nō
est veritas in filijs hoim̄ & aduocati cōi
ter que sua sunt querunt.

¶ Q. aduocati peccant dum suscipiūt
causas iniustas vel illas prosequuntur
vel propter superfluas dilatiōes & cau
sārum cōpositiones. ¶ Cap. tertū

¶ Tertū mysteriū de aduocatis decla

randum dicit offensionis. Propter au
ritiā namq; p̄sueuerūt aduocati offendere
proximos quadrupliciter
Primo iniustas cās suscipiendo
Secūdo iniustas cās p̄sequendo
Tertio cās dilatando
Quarto cās cōponendo

Primo offendūt aduocati auari cau
sas iniustas suscipiendo. s̄m cōm L. bo. ij.
q. lxxi. art. ij. Si aduocatus assumit
seu defendit cām iniustā peccat grauiter
& tenetur ad restitutiōē dāni qd̄ ptra iu
sticiam altera pars p̄ eius auxiliū incur
rit. Similiter si succumbat suscipiendo
causam iniustam decipiendo clientulū
tenet ei satisfaccere. Propterea dicit Suid
helmus in speculo q̄ aduocatus quādo
ad ipm̄ p̄mo venit clientulū debet cū sic
alloqui. Charissime tres sunt p̄sone qui
bus omnimoda veritas est apericda & nil
eis celandum. Confessor quo ad pecca
ta cōmissa. Medicus quo ad infirmita
tes. Et aduocatus quo ad ea que p̄tineēt
ad causam qua petit consiliū & auxiliū
defensionis. Dicat ergo mihi omnimoda
veritates negotij. Exemplū da mihi scri
ptū vt p̄gruū dare tibi possim p̄siliū at
q; responsū. Expediēt cōm aduocato ha
bere scripturā sup narratione facti quaz
clientulus p̄ponit. p̄pter periculū periu
riū cū hodie habeat iurare vt sine rubore
& verecundia possit cū aliter inuenit eas
deserere. Inquirat etiā quas probatiōes
habeat clientulus. Et si videat h̄re suffi
cientes dicat. Secure te defendas. si autē
videat eum deficere in probatiōibus di
cat ei. Amice noli inanis sumptib⁹ te ve
rare. Non debet ergo aduocatus causas
iniustas fouere vel suis allegatiōib⁹ colo
rare. Secūdo offendūt aduocati iniustas
causas prosequendo. Si cōm aduocatus
suscepit cām quā credebat eē iustā & in p
cessu appareret iniusta debet causam dese
rere vel illū cuius causaz agit ad ceddū

inducere. hec Tho. Quadiu aut ca rma
net dubia bn por aduocat? p'ocinari fz
Guillm. Tercio peccat aduocati cas
dilatado. cu. s. possent illas celeri? cepe
dire. et m vt magi lucent protrahut i
longu appellatōes indebitas int' ponen
do. iij. q. viij. c. Tria. Sed in b debet iudi
ces aduerrere qm vt dicit glo. in. ca. sup
eo. extra de appellatōib. r. rertus ibidez
in. c. Ut debitus. Appellatio ca probabi
li no exp'ssa no admittit. Et in. c. Cosulu
it glo. ait. Appellatio q fit d' leges v' ca
nones no e aliqten? admittenda. Quar
to peccat aduocati causas iustas copone
do. du. s. cognita vitate facti dolo se pri
uitate occultado causas coponit. vepu
ta si due pres litigarit sup hereditate v'
possessione et hmoi. r. ia v'itas lucida ef
fer pro vna pre pro q ferri deberz sentē
tia. Tūc aduocat? ei a pre aduersa cor
ruptus clientulū suū inducit asserēs suā
re vel desparā vel difficilē ideo copone
dā. In q'er s'ilibus tenent aduocati satis
facere r restituere pti lese. Sūt r alia ml
ta in qbus aduocati peccare cōsueuerunt
q ipsi seūt. ppter q si se no correrent pti
uabunt eterna vira. Ad quā nos pducit
saluator noster q est bndictus in eternū.
Amen.

Sabbato antedominicam oliuaruz.
De auaricia clericorum r episcoporum.
Sermo quadragesimusecundus.

Quomodo videtur. Scribunt hec vba origi
naliter Jobā. xij. c. r in euāgelio
hodierno. Nil debet clerici dedicati dō q
rere ampli? nisi videre iesū sic dicebant
illi gentiles philippo. de qb? fit mentio
in euāgelica lectōe. Proptea auaricia i
t'pis longe gūius q' in laicis e rephēnsibil.
Vinc Leo papa di. pl. vij. c. Utrum. ait.
Chrū catholicū et p'cipue dñi sacerdotē
sicut nullo errore sic nulla cupiditate i

placari optet. Quia hō vt explemtia dōz
feruo: auaricie maximā p'ce cleri dūc ad
infernā. iō hodierna die d' auaricia cleri
coz verba faciem? Distinguem? aut tria
in qbus illa auaricia consistit.

Primū est bonoz eccl'asticoz d'ctio.
Secundū symonie cōmissio.

Tercū negocioz p'hibitoz exercitatio.
Q' clerici r epi p'cipue de his q super
fluū de redditib? eccl'iaz debent pau
peribus subuenire. Cap. primū.

Rimū in q consistit auaricia ele
ricoz est bonoz eccl'asticoz de
rentio. Detinet q'ppe auari de
rici bona eccl'astica tanq' sua r
propa. r dū abūdā nolūt paupib? sbue
nire. Bona em eccl'iaz vt dixim? sermo
ne. viij. bui? opis sunt bona paupē. vt
d' in glo. in. c. Nihil. extra de p'sc'pōib?
Et. xvi. q. j. c. Si cupis. r. xxiij. q. viij. ca.
Quod aut. Et. xxiij. q. viij. c. Louentor.
Et. xij. q. ij. c. Aurū. Et lz oēs clerici sic
auari rephensibiles sint. tñ epi in b delin
quēs sunt maxime cōdenādi. Inq' enim
Hiero. xij. q. ij. in. c. Gloria. S'ia epi est
paupē opibus prouidere. Ignominia
sacerdot' p'p'is studere diuitijs. Ad
clariorē tamē intelligentiā notāda sūt b
loco de epis tria. Primū notādū est q
res eccl'ie dare sunt in p'ratem epi nō vt
illaz sit dñs sed disp'ator fidel'. Unde
xij. q. j. c. Expedit. d'. Epi r eccl'iaz p'po
siti bonoz r rez ipaz disp'atores effici
unt. Et in. c. p'cipimus. Precipim? vt i
piate sua res eccl'ie epus habeat. Si em
sue boim p'ciosiores illi sūt credite. m'ro
magis optet eū curā de pecunijs habere.
Nec tal' cura derogat p'fectōi r euāgelice
paup'ari sic ignari qdā temere affirma
re p'sumūt. Un' in p'fatio. ca. Expedit. d'
de scō. Paulino. Sana? paulin? ingē
tia p'dia q fuerūt sua vedita paupib? ero
gavit. Sed cū fact' esset epi nō rēp'sit
eccl'ie facultates sed fidelissime disp'ens.

faul. Et itez ibi sequitur textus. Sanctus hi-
 larius oia sua aut penitibus reliquit aut ve-
 dita paupibus erogavit. Is enim cum merito
 sue perfectio fieret ecclesie arelensis episcopus
 quod illa tunc habebat ecclesia non solum possedit
 sed etiam acceptis fidelium numeris heredi-
 tatis amplavit. Et hoc damnat in episcopis ne-
 gligentia quod dissipari dilapidari sinunt bo-
 na spalia ecclesiarum. Unde videtur habere di-
 cendum. Ultimo. Quidam petrus nomine electus in epi-
 scopum neapolitanum repellit a Gregorio
 papa propter simplicitatem ne eius occasio-
 nes ecclesie dilapidarent. Vbi dicitur glo-
 sum hic simplicitas pro negligentia vel
 stulticia. Nec enim negligentia quam est nota-
 bilis impedit promotionem videtur hic. Et dist-
 ictus. c. Episcopus. sed non dicitur promotum
 sed datur ei coadiutor. vii. q. i. c. Quia
 frater. Sed videtur episcopus principaliter debeat
 intendere cure pastoralis quam multiplicandi
 spaliu. Rursum. Postquam in summa. Et thoma-
 quibus. et. ii. q. i. c. clxxxv. articulo. v. Quod
 sollicitudo plari. propria et principalis debet esse
 circa gregem custodiam orando predicando
 sacramenta ministrando. Multiplicatio au-
 tem spaliu potest exerceri oportunitate se offe-
 rente sine spiritualium notabili damno. Et sic
 potest esse multiplicare ea ad ecclesie utilita-
 tem quod si oportunitas non se offerat nullatenus
 licet ei distractio se ingerere et secularibus
 occupare cum impedimento notabili.
 Secundum notandum quod episcopus convenienter pro-
 videt sibi de bonis ecclesie secundum gradum sui de-
 centiam. Unde scribitur. xij. q. i. c. Et his. Et
 his quibus episcopus indiget si non indiget suas
 necessitates peregrinorum fratrum usus et ip-
 se precipiat ut nihil ei possit omnino deesse.
 lex enim dei precipit ut de altario deficiat pa-
 seant ex ipso. Idem in. c. episcopus. Sicut enim
 bilominus episcopus cauti ut caveat a superfluis
 obsequando illud quod habet. xli. di. et consi-
 lio carthaginensi. Episcopus videlicet suppelle-
 ctile et melam ac vicium pauperum habeat et di-
 gnitatis sue auctoritate fidei et vite meri-

tis gratia. Tertium notandum videtur ponitur. xij.
 q. i. c. episcopus. et capitulum sequentibus quod episcopus et alii
 rectores ecclesiarum debent habere et tenere res
 ecclesie distinctas a rebus propriis ne sub
 pretextu rerum propriarum auferant bona ecclesie.
 Et de bonis eadem ecclesie mobilibus vel
 immobilibus sicut etiam alii clerici non possunt
 stari. Sed de rebus primonialibus vel sibi
 donatis aut legatis aut acquisitis per indu-
 striam possunt testari et consanguineis licite le-
 gare et donare. Et ab intestato in huiusmodi
 succedunt consanguinei. Episcopi autem ex religio-
 nibus assumpti non possunt de aliis testari nisi
 de licentia papae secundum Thoma. ii. q. i. c. d. v. ar-
 ticulo. viii. Et sicut religiosi assumpti ad ec-
 clesias curatas. Sed quod ad acquirunt tales
 episcopi vel alii curati ecclesie sue acquirunt etiam
 in successione advenientia. Bona ergo ec-
 clesie per episcopos fideliter sunt servanda et debent
 esse conservanda. Antiquus autem fiebat quatuor
 ordines reddituum ecclesie. Una erat episcopi.
 Alia clericorum defuientium ecclesie. Tercia
 servabatur pro fabrica seu reparacione eccle-
 sie. et quarta dabatur pauperibus. Vnde habet. xij.
 q. i. c. De redditibus. c. Quattuor. et aliis
 capitulum. In dicitur doctor quod aut ista bo-
 na distincta sunt aut non. Si distincta
 sunt bona que debent in usus episcopi cedere ab his
 que debent expediti in usus clericorum et pauperum
 ac fabrice et episcopus retinet sibi aliquid ex his
 que sunt deputata ministris ecclesie pauperibus
 vel fabrice agit contra fidem dispensationis et
 moraliter peccat et tenet ad restitutionem. Si
 vero non sunt predicta bona distincta eorum
 distributio fidei sue committitur. Et si quidem
 in modico deficiat vel superabundet potest
 fieri absque bone fidei detrimento. quod non potest
 in talibus punctualiter accipi quod fieri oportet
 reat. Si vero sit multus excessus non potest
 tere unde videtur bone fidei repugnare. et
 ideo non est absque morali. Et addit thoma-
 ii. q. i. c. clxxxv. articulo. vii. quod si quis clericus vel
 platus necessitate non imminente providere
 di pauperibus de his que superfluis de proveni-

bus ecclesie possessiones emat vel in the-
sauro reponat in futurum pro pauperibus
pro futura laudabiliter faciat. Si autem neces-
sitas imminet pauperibus erogandi super
sua cura est et inordinata ut aliquis tunc in
futurum conseruet quod dominus prohibet dicens
Nolite solliciti esse in crastinum. Secundum
beatus archiepiscopus florentinus in summa sua ter-
cia preteritio. xxj. Nolent episcopi quod legata que
habent exequi sive pro incertis sacra sive pro
alijs causis quoniam per testatorem non est expressus
locus vel modus erogationis non propterea pre-
terit vel debet episcopus sibi imbutare sed pauperi-
bus erogare tenetur. Et idem de alijs incer-
tis que pueniunt ad manus eius ratione vsu-
re vel ludi et huiusmodi.

¶ Quod clerici avari committunt symoniam
circa spiritualia per essentiam et spiritualia per cau-
sam et spiritualia per effectum.

¶ Capitulum secundum

Secundum in quo consistit auaricia
clericorum est symonie commissio.
Est enim hec peccatum grauissimum
de quo extra de symonia in c. Sic. Symo-
niaca peccata sunt magnitudine alios mor-
bos vincit. Et in ca. rata. Rata est labes
huius criminis quod etiam serui apud dominos et qui
liber criminosi admittunt ad accusatores
etiam et mererit que in alijs non admittit
vel ad accusatores vel ad testimonium pro-
pter vilitatem eius. Tales namque persone ac-
cusare non possunt. ut patet extra de accu-
satoribus c. j. Sed bene possunt in casu symo-
nie. Et quod symonia consistit in emptione et
venditione spiritualium vel spiritualium annexorum
ut dicitur in symonia de symonia in quadra-
gesimali de penitentia. Sciendum quod

¶ Aliqua sunt spiritualia per essentiam.

¶ Aliqua per causam.

¶ Aliqua per effectum secundum Durandum in quar-
to suo. Spiritualia per essentiam sunt gratia et vir-
tutes infuse que nec emi nec vendi possunt
nec de iure nec de facto. Item si ad efficaciam
transfere et accipere ea quod non est boi-

ea transferre vel dare sed dei. videtur tamen
quod de facto possunt vendi et emi quibus ad
symoniam prohibetur ut dicitur Petrus de palude
in quarto. Quia symonia magis voluit symo-
niace emere gratiam illam apostolorum que erat ca-
racter episcopalis et gratia miraculorum. scilicet spiritus
sancti visibiliter descedebat. Sicut scientia
et virtutes acquisite que dicuntur spiritualia
per essentiam per respectum ad spiritum humanum
nec emi nec vendi possunt. Spiritualia per causam
sunt sacramenta que sunt causa gratie. Et ista
quidem spiritualia de facto vendi possunt et emi-
nunt autem de iure et licite sine vicio symo-
nie. In matrimonio autem quod est vnum de sa-
cramentis licite datur et accipitur pecunia non
mine dotis absque vicio symonie non ex
eo quod emi per extranei sacramento proferat gratia
ut notat glo. j. q. j. c. Quicquid. Hec enim falsum
est. Sed propterea quod matrimonium non solum
est sacramentum sed etiam nature officium. et sicut
datur pecunia pro matrimonio ad sbeuandam
dum onera eius. et non iniquum est ecclesie sacra-
mentum. ut dicitur Thome ij. ij. vnde et pro bene-
dictione nuptiarum prohibetur est aliquid exigi
re licet sponte oblatum recipi possit. ut ex-
tra de symonia. c. Lii in ecclesia. Dicit tamen
Guillelmus quod si sacerdos aliquis pura ad quem
spectat benedictio nuptiarum non vult dare li-
centiam alteri sacerdoti quod benedicat nuptias
nisi pro pecunia. Si quidem non intendat ven-
dere licentiam benedictionis sed providere sibi
ubi de portione oblationum cum contingente
non est symonia. Si tamen ex certa scientia
maioris exigit summam quam debet presumi pro-
pter ipsam licentiam vendere voluit. Pro
baptismo autem quod non sit danda vel exigenda
pecunia expressis habetur. j. q. j. c. Bapti-
zandis. vnde si sacerdos non veller bapti-
zare nisi pro pecunia non est ei danda. Nam
si baptizandus est aduleus sufficit ei ad sa-
lutem baptismus. Namque si tunc moriatur. Si
est paruulus in tali casu ipse offerens vel qui
cumque alius potest ipsum baptizare et deus si esse
puer in periculo mortis. Sed si non sciret

vel nō potest al^o baptizare nisi tal^{is} sacerdos debet pot^{er} dimittere puer sine baptismo mori^g pecuniā symoniae dare sacerdoti p^{er} regulā illā. Nō sunt faciendā mala vt inde veniāt bona. ad Ro. iij. c. Dec est opinio Thomae. Petri de tarantasia. r. Petri de palude in q^{uo}to. r. Richardi et glo. i. q. i. dicto. c. De baptizandis. Addit tñ Richard^o. Aliq^{ui} dicūt q^{uod} i ca / su nihilomin^{us} possit dari pecunia. ita tñ q^{uod} dans nō intēderet eā dare pro sacro s^{ed} pro vitāda damnatōe pueri. r. ad remouendā infantā sacerdot^{is}. Sec^{undum} autē d^{icitur} ali^{is} sacrament^{is} q^{uod} sine piculo dānationis et causa differri p^{ossunt}. Possit etiā a sacerdotē emi aqua qua esset puer baptizā^{ndus} si aqua ip̄a esset purū elementū. Sec^{undum} autē tē si esset itā cōsecrata. vt est aqua fontis baptismal^{is}. tūc em̄ esset symonia. i. q. i. c. Dicit^{ur}. Eodē mō nec p^{ro} firmatōem nec p^{ro} christiāte nec p^{ro} extrema vinctōe licet erigere. Sed sponte oblata licite recipiunt^{ur}. i. q. ij. ca. Sicut ep̄m. Et si in his vel alijs q^{uod}buscūq^{ue} sp̄ualib^{us} aliq^{uod} cōsuetudine erigant^{ur} quasi p̄ciū rei sp̄ualis cū intētiōe vendēdi vel emēdi manifesta est symonia. p̄cipue si ab indito erigant^{ur}. Sed si accipiant^{ur} q̄si q̄dam stibēdia p̄ consuetudinē approbatā non ē symonia. si tñ nō sit eius intētiō emēdi vel vendēdi. sed intētiō referat^{ur} ad solā cōsuetudis obsequiā. et p̄cipue q̄si quis volūtarie soluit. In his tñ sollicitē est cauendū ab eo quod habet speciem symōie vel cupiditatis. vt dicit^{ur} in ca. Cum ab om̄i specie. extra de vita et honestate clericor^{um}. Item pro eucharistie collatiōe nō licet erigere vel ex pacto seu quasi p̄ciū aliq^{uod} dare. h. q. i. c. Dicit^{ur}. Pro celebratōe autē miserant^{is} p̄ciū nunq^{uam} licitū est accipere vel dare. Sed s^{icut} Raymundū si sacerdos reat^{ur} celebrare. pura quia habet ecclesiā vel bñficiū r. officiare tenet. tunc erigere est symonia. i. q. i. ca. Uidentes. si

vero nō tenet et deficit ei sumpt^{us} potest accipere. i. q. i. c. Iudices. Naz r. operas suas locare pot^{erit} siue ad diem siue ad annum. Q^{uia} si sumptus habet r. ad hoc nō tenetur aut debz facere gratis aut cessare alias videt^{ur} sagre ex auaricia. Item nec pro audienda cōfessioe debet aliquid erigi. i. q. i. ca. Quicquid. ¶ Notandum tamen semp^{er} q^{uod} modica res bona intētiōe data et accepta non inducit symoniam. sicut patet extra de symonia. ca. Et si q^{uod} stiones. Sed contra quia in ca. Ex tue fraternitatis lris. extra de symonia scribitur. Q^{uia} archidiacon^{us} qui noluit p̄sentare ordinandum in sacerdotio nisi solus ei sex solidis symoniae iudicatur. Item arguit^{ur} a simili. quia pro modica re daf actio furti. xvij. q. iij. c. vltima. ca. finali. Et pro vna gallina cōmittitur furtū. Insti tuta de rerū diuisiōe. s. Gallinaz. Rñi det glosa in dicto. c. Ex tue. q^{uod} in talibus affectio r. intētiō cōmittentis cōsiderat^{ur}. quoniā quantitas muneris diuersitatē turis nō inducit. xij. q. iij. c. vltimo. In super nec pro sacramentalibus aliquid licitū est recipere. vt pro benedictōe abbatum vel abbatissarū r. virginum r. huiusmodi. Et licet ex pacto nihil sit accipiendum tamen si gratis aliquid offert^{ur} si accipitur nō est symonia. De consecratōne vero ecclesie scribit^{ur} in. c. Cum sit romana. extra de symonia. q^{uod} episcopus nil debet erigere pro consecratōne ecclesie p̄ter procuratōem. Et ista procuratio p̄stari debet s^{icut} facultates ecclesie sicut et alie. Extra de cōsib^{us}. ca. Cum nuper. Immo si ecclesia procurare nō potest episcopus ip̄e suis sumptib^{us} cōsecrabit eam. i. q. iij. ca. Cauendū. i. q. ij. ca. Placuit. In auerentico de mandatis p̄ncipū. s. Sicuti. ¶ Quedam sp̄itualia dicunt^{ur} s^{icut} effectum. ex eo videlicet s^{icut} Richardum in quarto. quia procedūt et sp̄rituali gratia et ad. cam disponūt vt p̄di

care pphetare ingressus religionis et hu
iusmodi vel quia sunt de acibus vel ne
gocijs spiritualibus vt docere iudicare
testificari et hmoi. Pro actu pphetadi et
p pdicandeno lz accipe pecunia qsi pcuti
Illi ho q pdicant pncipali hac intentione
vt recipiat pecunia vel laude simoniam
mentale committit. j. q. ij. c. No solu Sz
si sup b paciscitur simonia est q etiaz p
eccliam puniri pot. In oib his pactavi
tada sut qb dei gra vedit videt et em. vi.
ctu ho q rere pro labore vnicuiq licet et
qd gratis offert et absq pacto naturam
empriois et veditiois non sapit.

Quod clerici avari exercent negocia pro
hibita q exercere no dnt. **Lap. tertiu.**
Eritu in q dicitur auaricia clerico
ru dr negotioz prohibitoz exerci
tatio. Exercent qppe pleriqz nego
cia phibita. Et pmo phibita est clericis
negociatio. Extra de vita et honestate cle
ricoz. c. Clerici. Extra ne clerici vel mo
nachi. c. Multa sut negocia. Et lxxvij
di. c. fornicari. et c. Licetis. qz vt inquit
Aplis. ij. ad thimotheu. ij. c. Nemo mili
tas deo iplicat se negocijs secularib. hic
Diero. ad nepotianu ait. Negociatores
clerici ex inope diuitie ex ignobili glosu
q si qsd pestes equa Et vt doctores di
cut. si negocietur clerici ppter lucru non
excusant a mortali. Si aut ppter necessi
tate vicus excusant. Extra ne clerici vel
monachi. c. Sedz. et textu et glosa. vbi dr
Clerici et monachi no dnt negociari cau
sa lucrisec ca necitatis. **Sedo phibi
ta est clericis administratio bonoz laico
ru. Extra ne clerici vel monachi. c. Sacer
dotib. Si ho fruu fecerit et in administra
tioe fraudatores iuenti fuerint no subue
nit ipis ab ecclia. Ibi dic glo. Sacerd dei
sacerdotes vacare oportet assidue. xxxi.
di. c. Sacerdotib. ff. de arbit. l. No di
stinguem. j. ij. Ex ista decretali sumunt
qda argu. q laic possit clericu occasioe**

male administratiois cape cessante pnt
legio clericali qd est falsu ex eo qz phibi
ti sunt laici remouere clericos a diuinis
officijs. xxi. q. ij. c. Lypanus. lxxvij. di.
c. vlt. vii. si fecerit no dnt ex delicto pro
prio comodis repozare. Dicendū qz ta
li clerico no sbuenit ab ecclia postqz legi
time monit. e vlt. mel. et veri. est tali cle
rico ab ecclia no sbueniri nec pecunia nec
alio auxilio cu alia ecclia teneat clericos
defendere ab oppssionib laicoz. **Ter
tio phibitu est clericis officiu pcurandi et
aduocadi in qstioib secularib si sut i sa
cris vel etiā in minorib si sut beneficia
Excepto si b faceret pro se vel pro mi
serabilib psonis. Et de postulado. ca. j.
vel nisi sua aut suoz iniuria psequantur
**Quarto phibitu est clericis officiu
histrionat. vt p. li. vi. de vita et honesta
te clericoz. c. Uno. Vbi dr q clericis pan
nu iocularoz vel pbreuz ips tertio ad
monit pdur pulegiu clericale. **Quinto
interdicat clericis officiu macellarioz et ta
bernarioz vt p. in clemetina. j. de vita et
honestate clericoz. Et b dr ta de clericis
iungatis q alijs. Et vt ibi dic glo. La
berna dr dom. in q panis et vinu et car
nes cocte vendunt qz nec tenere nec in
gredi dnt clerici vt b. plii. dist. Clerici
**Sexto phibitu e clericis exercitiu ven
atiois clamose q fit cu camb et clamozib
et tumultu vt p. extra de clerico venator.
re. c. Omib. Et vt dic glo. lxxvi. di.
c. Qui venatorib. Erit ppter pauprate
no e licita venatio qz aliude dz q rere sibi
victu et aliud exercitiu vt p agriculturā
xci. di. c. Clerici. Venatio at q fit sine cla
more et camb vt ponere laqueu et rete
et hmoi bene est licita clericis. de co. di. v.
c. Nunq. In ca. ho pmo Extra ne clerici
vel monachi dr q epi et aliq clerici no des
bet tenere canes et ancipites ad venada
ide dr. xxxiij. di. Quocūda. lxxvi. di. an
putat. et de celib. ca. Cum Apollolus********

Extra vo de clerico venatore. c. Dibus.
 dicit. Omib⁹ seruis dei interdicit^r vena-
 tio. Blo. idē clericis q⁹ dicunt serui dei.
 q⁹ assumpti sunt ad dei obsequiū. Extra
 de p⁹bedis. c. Cū serui. Et. xxi. di. c. clerof
 ¶ Primo nō debēt clerici exercere offi-
 ciū tabellionat⁹ sine notariatus. extra ne
 clerici vel monachi. c. Sicut. Et. f. Ra-
 ymūdū dū si illud habebāt sūt cōpellēdi
 ad dimitteūdū p⁹straciōem bñficiū ap-
 pellatōe postposita. Et die Innoctius
 q⁹ cōstituti in sac^r si instrumēta cōficere
 anteq⁹ eis interdiceret valerent qdē. als
 nō. Sed Host. intelligit q⁹ nō valerent
 in negocijs secularib⁹ sed i ecclesiastic⁹ vale-
 rent. Et s^m Host. ep⁹ pōt cōstituere ele-
 rici tabellionat⁹ p⁹ suam dioecesim cui
 cura omniū vel ouīū est cōmissa. v. q. j.
 c. Regenda. et. xij. q. j. c. epus. Et si sic fe-
 cerit poterit illū vocare ad scribēdū acta
 ecclesiastica fori. Et sic intelligo q⁹ clerici
 possunt cōnotariū pape. v. q. j. c. Quidā
 Sed notari⁹ cōstitutus a papa pōt con-
 ficere instrumēta vbiq⁹ locoz. Sed con-
 stitutus ab epō nō nisi in diocesi illi ep⁹
 q⁹ cū instituit. Itē nota q⁹ tabellio eccl⁹
 stic⁹ nō d⁹ cōficere instrumēta in seclari-
 bus reb⁹ nec secularis in reb⁹ pure eccle-
 siastic⁹. quia hoz cōuersatio nō d⁹ eē p⁹
 mixta. ij. q. vij. c. laicos. Cū notari⁹ cleri-
 ci in curijs pncipū prohibent esse sepro-
 res. Extra ne clerici vel monachi. c. Se-
 tentiā. In sup religiofus nō pōt exercere/
 re officii tabellionat⁹ nisi i hereticos. n̄
 autē in alijs s^m Jobem andree. extra d⁹ he-
 reticis. c. Tr officii. li. vi. ¶ Sciendū tñ
 q⁹ exercitiū honestū seu artificiu⁹ potest
 clerice exercere etiā si nō indiget. rei. di.
 p⁹ rōnū. dū tñ p⁹ hoc nō omittat diuina offi-
 cia. Et s^m Huillin pōt recipere possessio-
 nes eccolēdas ad partē puta quartam z
 qntā z hmoī. seu ducere eas z h ad su-
 stentatiōem suā z suoz. Eōcordat Host.
 Pōt etiā locare aialia vt oues z boues

ad certū fructū p⁹ contractū tñ licitū. Itē
 potest emere rē vt eā melioratā char⁹ vē-
 dar. vt puta pullū vel equū vel etiā si ta-
 bulā emat vt faciat imaginē. q⁹ ista non
 est negociatio sed artificiu⁹. xvij. q. iij. c.
 Canonū. extra ne clerici vl monachi. c.
 j. Deponat ergo clerici oēm auariciā si
 iesum videre cupiūt in illa brā vita. in q⁹
 regnat deus p⁹ infinita seclā secloz ante.

¶ Dñica oliuar⁹ De auaricia artificuz
 z mercatoz Sermo qdragesimuss cōs.

Idens ci-
 uitate fletit sup illā. Scri-
 bunt hec vba Luce. xix. ca.

Vidit dñs noster iesus obduratōem po-
 puli iudaici propt⁹ quā delēda erat iusto
 dei iudicio ciuitas sacerdotal⁹ et regia he-
 rosolymitana. Et dū exultānt⁹ turbis ci-
 uitate illā ingredi veller pietate solita p⁹
 motus lachymis ora cōpleuit. Sed die
 bus istis lugēda est rutina populi christi
 anti quē vt expimur varijs flagell⁹ pesti-
 lentiaz guerraz z famis cōterit manus
 oipotētis dei. Et nihilomin⁹ aliqd⁹ pei⁹
 formidandū est propt⁹ duriciā cordis et
 pseuerantiā in tot iniquitatib⁹. At autē ce-
 teras p⁹teream⁹ silentio q⁹ nō agnoscit
 qnta est malignitas hoīm auaroz. Et li-
 cet in pcedentib⁹ mltā dicta sint. nihilo-
 min⁹ obiurgādi sunt illi q⁹ propt⁹ cupidi-
 tatis ardore proximoz circūventre dei/
 pe fraudare z supplātare nō erubescūt.
 Hi sunt cōter artifices z mercatores.
 Pro qbus dicere possum⁹ illd⁹ Hiere-
 ix. c. Unus q⁹ s⁹ a proximo suo se custodi-
 at z in omī fratre suo nō habeat fiducia.
 q⁹ oīs frater supplātans supplātabit.
 z oīs amic⁹ fraudulēter incedit. Ideo ho-
 dierna die i auariciā artificū z mercato-
 rū dicemus. propter quoz p⁹fidia indig-
 nat⁹ deus infert popul⁹ dāna grauiora.
 Morabunt⁹ s⁹o tria in qbus mercatores

24
et artifices grauit peccare consueverunt.

¶ Primum est sollicitudo inordinata.

¶ Secundum est voluntas depravata.

¶ Tertium est fraudulentia reprobata.

¶ Quod mercatores et artifices avari peccant in moderata sollicitudine. ¶ Cap. j.

Primum in quo peccat est sollicitudo inordinata. Ad quod intelligendum dicitur Augustinus secundum Alexandrum in tertio summe triplicem sollicitudinem.

¶ Prima est laudabilis.

¶ Secunda tolerabilis.

¶ Tercia vituperabilis.

¶ Prima est sollicitudo laudabilis. Et

hec est multiplex. Prima est sollicitudo re-

gredi quod spectat ad plures. Et de hac apostolus

ad Romanos. xij. c. ait. Sollicitudine non

pigri. Et hanc ad Thimotheum. ii. ca. Instancia

mea quodiana sollicitudo omnium ecclesiarum.

Secunda est sollicitudo obediendi que conuenit

subditis. Et de hac dicitur Iosue. c. Estote

solliciti ut custodiatis cuncta que scripta

sunt volumine legis moysi et non declinetis

ab eis nec ad dextram nec ad sinistram. Ter-

tia est sollicitudo pacifice viuendi que pertinet

ad pares. Et de hac inquit apostolus ad Ephe-

siuos. iij. c. Solliciti suare unitatem spiritus in vin-

culo pacis. Quarta est sollicitudo recog-

itandi diuina mandata. Et de hac scribitur

Deuteronomio. iij. c. Custodi remanentem et ani-

ma tua sollicitus. Ne obliuiscaris verborum

que viderunt oculi tui. et ne excidat de corde

tuo seruis faciendi bonum. Et de hac a-

postolus ad Romanos. xij. c. ait. Sollicitudine

non pigri spiritu seruientes domino fruere. ¶ Se-

cunda est sollicitudo tolerabilis. sic est solli-

citudo dilectionis naturalis. Et de hac scribi-

tur Thobie. x. c. Cum moram faceret thobi-

as cum nuptiarum sollicitus erat pater eius

thobias dicens. Pater quare moram facis fili-

me? Sicut est tolerabilis sollicitudo cure rei

familiaris. Et de hac. j. Re. ij. dixit samu-

el ad saule. da saluti que perdidisti studium ser-

uus ne sollicitus sis quia inuere sunt. ¶ Sole-

rabilis est etiam sollicitudo infirmitatis. bu-

mane. De quo. j. ad Thimotheum. viij. ca. Qui cum

vrore est sollicitus est qui sunt mundi et quomodo

placeat vxori. ¶ Tercia est sollicitudo vi-

titupabilis. scilicet palium bonorum. Sed hec si sit

regulara expedit humane vite. Nam et ipse

oculos habuit. vt patet Job. xij. c. Et xij.

q. j. c. habebat. et eleosynas pro necessita-

tibus. ¶ Quarta est laudabilis sol-

licitudo discipulorum que agabus signifi-

cabat per spiritum sanctum fame magna futura

que facta est sub claudio. Et ipsi discipuli per

ut quisque habebat proposuerunt singuli in

ministerium ministrare habitantibus in iudea fra-

tribus. Quod et fecerunt mitiores ad seniores

per manum barnabe et saule. Et beatus franci-

scus precipuus terrenorum preceptorum et paup-

erum amator in regula dixit. Pro necessi-

tatibus infirmorum et fratrum inducendis minist-

ri tamen et custodes sollicitam curam gerant.

¶ Cum vero palium sollicitudo a ratione recta defi-

cit prohibita est et peccata. Et de hac christi-

stus dixit Mat. vij. c. Nolite solliciti es-

se dicentes quod manducabimus aut quod bibe-

mus aut quo opiemur. ¶ Potest autem iordani-

nata esse sollicitudo palium triplici ratione

¶ Primo ratione timorositatis.

¶ Secundo ratione cupiditatis.

¶ Tercio ratione contrarietatis.

¶ Primo est inordinata sollicitudo ratione ti-

morositatis. que si aliquid diffidens de deo ti-

metur ne si non apponat omnem suum studium. et

per quod operis operis necessaria vite sibi defici-

ant. Sed timore tale spiritus tripliciter exclu-

ditur. Primo propter maiora beneficia homini-

stata diuinitus propter suam sollicitudinem. scilicet

corpus et animam. Iohannes dicit. Nonne anima per quod

esca et corpus per quod vestimentum. id est si deus

providit danda corpus et animam providit etiam

de cibis et vestimentis faciendo quod in nobis

est. Secundo propter suorum que de aliis crea-

turis prouidet absque opere humano secundum pro-

portioez nature sue. Properea die. Re-
 spicite volantia celi qm no serut neqz me-
 tur neqz gregat i horrea. 2 p v celestis
 pascat illa. None vos magi pluri estis
 illis. Tercio p diuina puidetia pper-
 cur ig: arna gentes circa bda rpalia qren
 dapncipalib' sollicitat falso opinates
 rpalia ista bda a do no proueire. ppreca
 dclutit rps. Primu qrite regnu dei 2 tu-
 sticia e' 2 hec oia adijcet vob. D3 q' d i
 bet ita sollicit' ee circa rpalia bda vt m
 illa a deo speret 2 credat posse obtinere.
 Scdo e' iordinata sollicitudo rpalii rde
 cupiditaz. vt em scribit i copedio theo-
 logie. li. iij. c. xij. tripliat pot q's labora-
 re pro bonis rpalib' acq'edis p'fuadis
 vel augmētadis. Prio rde necessitatis.
 dr em i ps. Labores manuu tuaz qz ma-
 ducab' bñis es 2 bñ tibi erit. Scdo rone
 p'imal' vtilitatis. cu' i q's laborat n' pro
 pter sua aut suoz necessitate. puta qz te-
 p'oralib' bonis abūdat. s; vt proximis i-
 digentib' s'buēiat 2 vt habeat vñ tribuat
 necessitate patiēti. Tercio rone auaricie
 absqz omni intēde puidēdi sue necitativl
 aliene. Et sic sepenuero eueire solz q' im-
 plet illd dicitu' Oratiu'. Jupit' extremos
 mercator' currit ad idos. Per mare pau-
 perie fugies p' saxa p'ignes. Et vt scribi-
 tur Eccles. iij. c. An' e' r scdm no habz
 no frām. no filiu. 2 tñ laborare no cessat
 nec recogitat dicēs. cui laboro 2 fraudo
 aiām meā bonis. Tercio e' iordinata
 sollicitudo rpalii rde Dicitaz qm. s. arti-
 fices 2 mercatores absqz euidēti necessi-
 tate Dicit' p'cepto dei 2 ecclie d' celebratōe
 festoz dū frequētissime dieb' fest' ad nū-
 dinas p'parat ibiqz vēdūt 2 emūt postpo-
 sit' diuis officijs. Artifices isup vt sūt
 sartores 2 cerdones p' totas q'si nocres
 festiuas opant 2 suos mīstros opari fa-
 ciūt 2 d' magne festoz accedunt ad d' mos
 ad iudēdū viros 2 mīstres nec curāt au-
 dire mīst'z. Barbitosoz. sāt pleriqz dieb'
 festiuis sine aliq' necitate radūt aliq's q'

polite' 2 pulcrit' ob suā vāitate vident' vo-
 lūt. In q' casu vterqz 2 barbitosoz. 2 illi
 que radit vidēt peccare mortal'. qz festi
 violāt. Possunt etiā dicere q' iordinata
 sit sollicitudo i opib' illicitis 2 p'hibitis.
 vt s' opa mēctia vsuraria taxillaroria
 2 hmoi. Mercatores 2 arti-
 fices peccāt dū in vēdēdo 2 emēdo exce-
 dūt valorem rei. Cap. scdm
 Scdm in q' artifices 2 mercato-
 res solēt peccare e' volūtas dēp-
 uata dū sp' res vēdere volūt pl'
 q' valēt qd' iniqū e' 2 iustū. vt em inq't
 tho. ij. q. lxxvij. arti. j. Emprio 2 vēdi-
 tio vidēt iroducta pro cōi vtilitate vti
 usqz dū. s. vñ idigz re alit' 2 ecouerso si
 cur p'z p' pl'z. j. poluitce. Dō aut p' cōi vti-
 litate iroducēt c'no d'z eē magis vñ qz
 alteri. 2 iō d'z inf' eos s'm eglitate. Scul
 istitui q' rras aut rez q' in vsu hoim ve-
 niūt mēsurat s'm p'ciū datū ad qd' est iue-
 rū numisma vt dicit Aristot. 2 iō si p'ciuz
 excedit q' ritate valoris rei. vel ecouerso
 res excedat p'ciū tollit iusticie eglitas.
 Dincē q' r. q. ij. c. Hoc ius d'z q' si i vē-
 ditōe rei eccliafice pl' offerat q' res va-
 leat eccliafice recipē nō d'z s' iustū. Rō
 est s'm Archid. in dicitō. c. qz ecclia nō d'z
 dōlū scere in d'cnb' suis. extra de dona-
 c. Per tuas. Sic ig' res non p'nt licite
 vēdi pl' qz valeāt nec min' emi pensato
 eaz valore i' sp'ciū ad vsū nīm 2 p' pbabi-
 le iudiciū hūane estimatōis mēsuraz. va-
 lo' rei infra limites latitudis p'petētis.
 S; p' maiori declaratōe tria s' h' vidēda.
 Primū vñ accipiēd' sit debi' valor rei
 Scdm q' sit latitudo p'petēs valor' rei
 Terciu qd' iur' qm sit excess' valor' rei
 Ad p'mū sa s' considerāda. Primū s'm
 scdm i. iij. di. xv. q' duplex e' valor rerū.
 Prim' e' valor nat' scdm e' valor vsual'
 Valor natural' rei e' s'z bōitate nate i re a
 do creata. 2 b' mō mus vl' pulcx l' formica
 pl' valēt qz p' ai. qz illa hñt vitā aiaz. s;
 ue fēlū 2 n' p'ais vel c' lapis p'ciō. scdm

valor dicit vsual fm q assumit i respe
ctu ad vsum nostrz. Et h mo qto aliq se
vsib nris vtiliora tato pl⁹ valent. z fm
h pl⁹ valet panis q mus. Quia igit a/
ctus emedi z vendedi ad vsus huane vi/
te merito ordinant. Ideo q sunt ad
vsus huane vite venaliu valor sumen
d⁹ est scdo mo no pmo. Scdm considera
du circa valorei q ipe valor rez secun/
do mo acceptus id est fm q sut ad vsu
nostrz in re venali tripliciter pensat. Pri
mo ex ei⁹ virtuositate. Scdo ex ei⁹ rari
tate. Tercio ex ei⁹ coplacibilitate. Pri
mo mo virtuositas rei attendit fm q res
ex suis realib⁹ virtutib⁹ est nris vtilitati
bus vtuosior z efficacior. Et h mo bon⁹
panis tritice⁹ pl⁹ valet ad vsum nostru
q ordeace⁹. Et fortis equ⁹ ad vecturam
pl⁹ valet q asin⁹. Scdo pensat valor
rei venali ex ei⁹ raritate. id est fm q res
ex sue inuicis raritate z difficultate ma
gis necessarie sunt pro qnto videlicet ex
eaz penuria maiore ipaz indigentia z mi
nore facultate habedi z vredi habemus.
Un⁹ Hiero. xxiij. di. c. Legim⁹. Omne ra
ru caz. Et sic bladū pl⁹ valet tpe famis
z charistie q tpe abundantie. Sic qtuor
elemēta ignis aer aq z terra vtiliora pēij
apud oēs estimat⁹ propter eoz copia q
balsam⁹ vl⁹ aurū. quis illa de se sunt ma
gis necessaria z vtilia vite nre. Tercio
pensat in re venali ei⁹ coplacibilitas. id
est fm q magis vel min⁹ bñ placz volūta
ti nre habere talē rem z vti ea. vti em p/
vrbic sumit est rē in facultate volūtatē
assumere vel habere. Et ideo nō modica
pars valoris venaliuz rez ex bñplacito
volūtatē pensat siue pl⁹ siue min⁹ cō/
placētie in vsu hui⁹ rei fm q vn⁹ equus
ignior est vni z alter alteri. z vni ornamē
tū vni z aliud alteri. Et h mo vn⁹ rē al/
teri vilē multū appēciat. z sibi reputat p
ciosam z carā z cōuerso. Terciu cōsi/
derandū circa valorei rez est q valor rez

venaliū vix aut nūq⁹ pōt a nobis defini
nari nisi p cōiecturalē et probabilē opini
onē. Et h nō pūeraliter sē indiuisibili
rōe aut mēsurā in pl⁹ aut min⁹ s; s; aliq
latitudine cōpetenti respectu tpm loco z
z pl⁹ daz. circa quā latitudinē diuersi ho
mines estimādo differre probant. Et h
enā dicit Tho. in. iij. q. i. va lo rez nō
pōt i pūcto indiuisibili vñ aliqntulū
pl⁹ aliqntulū min⁹ emere vel vēdere nō
tollit equalitatē vel iusticiā. Scdm qd
erat videndū q sit latitudo cōpetēs valo
ris rei infra cui⁹ limites pēij possit exē
di. Et ad h dicendū q h tripliciter ino
tescere pōt. Primo ex iure. Scdo ex con
suetudie. Tercio ex discretōe. Et pmo
ex iure. q; si pēij q vendit res excedat me
dieratē iusti pēij seu pēij q emit deficiat
a medieratē iusti pēij. Puta valet res de
cē florenis prout cōiter estimat. tū ven
ditor petat vel recipit sedecim. vel cū va
let decē emptor emit pro qtuor cū dimi
dio. tūc fm iura cōtractus est null⁹. Ex
tra de emptōe z venditōe. c. Cū dilecti
p iudicē irritādus vel facere supplere de
secū cōmissum. verūtenā si esset mior ex
cessus q medieratē iusti pēij si sit norabi
lis. vtiq; fm Tho. ij. q. lxxvij. z Sco
tū in qto di. xv. est ibi iniusticia z p cō/
sequis peccatū mortale z restitutio faciē
da ab eo p que fit deceptio aduerter i p
cio multū excessiuo vel defectiuo. S; si
fiat deceptio ignorāter. q; s. emptor vel
vēditor estimat rem tāū valere tūc non
est ibi mortale. ex q; ipe decepti p errorez.
S; tū cū ppendit vel sibi ondit tenetur
ad satisfactōem. alias tūc peccaret mor
talit⁹ si nō veller satisfacere. Ad totū itel
lige qn defraudat iusto pēio emptor vel
vēditor ex errore seu ignorātia. Nā si sci
ens z aduerter q; ipe deceptus vel defe
ctus libere pēnsit in tale pēij z scitū in
nullo tenet alter cū eo ptabēs cū sciat
illū aduertere de excessu vel defectu pēij.

Rō est q̄ scienti r̄ consentienti nō fit iniu-
 ria necq̄ dol⁹ vt patet de re iur̄ li. vi. Si
 cū em̄ pōt rē suā absq̄ oī p̄cio dare r̄ do-
 nare ita etiā pōt pro cetera ma p̄te iusti p̄-
 cū rē suā v̄dere ad suū bñ placitū r̄ alte-
 ri pro q̄nta p̄te r̄ alteri pro iusto p̄cio t̄m
 Nec in h̄ fit iniusticia ex p̄te alteri⁹ nisi
 cogere v̄ditōr ad vendēdū aliqua ma-
 gna necessitate ad h̄ inducere eū nō pos-
 set aliter sibi p̄uidere velle t̄m iustus p̄-
 cū sed iuenire nō pōt vel etiā magna le-
 uitate ad h̄ mouere vt prodigus r̄ leuis-
 tūc secus eēt dicendū. S̄cōdo ip̄a laritu-
 do p̄cū pōt innotescere ex consuetudie nā
 vt dicit Scotus. Ex p̄tina lat. p̄z q̄ con-
 suetudinarie relinquit ip̄s p̄mutantibus
 vt p̄fata mutua necitate reputet se mu-
 tuo dare equalēs r̄ hinc inde accipere Du-
 nū q̄ppe videt inf̄ boies datus eē in q̄b⁹
 d̄bentes nō intendāt aliqd̄ de rigore iudi-
 ciali q̄ est vt t̄m res emat vel v̄dat q̄ntū
 valet sibi mutuo relaxare vt sic eōem cō-
 tractū comit̄t aliq̄ dario s̄a. r̄ hic mod⁹
 cōmutantius fundat q̄si sup̄ lege nature
 dicere fac alteri q̄d tibi vis fieri. Satis
 q̄ est p̄babile q̄ q̄n d̄bentes mutuo sūt cō-
 tenti mutuo sibi remittūt aliquomō dūz
 t̄m nō enormiter deficiāt a p̄fecta iusticia.
 Tertio innotescit latitudo p̄cū rerū ex
 discretione. Dicitur em̄ discretio q̄ cū res
 in se valet. r̄ t̄m h̄nt ē cara r̄ vtilis vt. r̄ij
 Si volo eā h̄re dem sibi nō t̄m. r̄. s̄. q̄ntūz
 sibi valet ex q̄ ip̄e retinere volebat q̄ vtil
 vt. r̄ij. vñ bñis L̄bo. vbi. s̄. dic̄. Q̄ r̄ v̄-
 dere plus q̄ valeat est iniustū nisi in de-
 trimentū cederet v̄ditōr. s̄. v̄dere q̄ntū
 valet. pura q̄ multū sibi ē vtilis illa res
 vel necaria. Tūc em̄ v̄dere poterit pl⁹
 q̄ res in se valeat q̄ntū. s̄. valet ip̄i vendi-
 tori. S̄z q̄ntūz empro: multū iuuat ex re
 quā vult emere si v̄ditōr inde nō dāntifi-
 cat ex carētia ip̄ius rei nō. p̄terea pl⁹ p̄t
 v̄dere rē q̄ valet in se q̄ vtilitas q̄ sup̄
 venit empro: nō est ex d̄tōde vendēti.

nec ex conditione rei in se sed ex additione
 em̄tis. vñ nō d̄z v̄dere illi q̄d nō ē suū.
 Si t̄m sua liberalitate empro: vult aliqd̄
 plus dare q̄ valeat res q̄ inde multum
 iuuat pōt recipi. Tertio q̄d erat vidēdū
 dū q̄n fit excessus in p̄cio q̄d iuris. Ad h̄
 dicendū q̄ tripl̄r pōt fieri excess⁹ in p̄cio
 rerū venaliū vel decept⁹. Primo q̄dez vl-
 tra dimidiū iusti p̄cū. r̄ sic d̄ctū pōt rescī-
 dere decept⁹ vel restauratōnem dām sui
 p̄terere. Nec obstat si dicat. vnus q̄sq̄ i re
 sua est moderator r̄ iudex fm̄ iura. q̄ rei
 mee possū imponere p̄cū q̄d volo. Nec
 aliqd̄ pōt me cogere ad p̄paratū p̄cium si
 cur nec etiā ad vendēdū sic etiā empro:
 nō cogit ad emendū nisi p̄cio sibi bñ pla-
 cito. Sic q̄ d̄ctus empro: r̄ venditōris
 est mere volūtaris. Sic etiā taxatio p̄cū
 rerū venaliū d̄z eē volūtaris fm̄ volūtar-
 tē vendēti r̄ em̄tis iuxta illud vulgare
 Res t̄m valet q̄ntū vendi pōt. Ad h̄ m̄-
 q̄ q̄ntū q̄s nō cogat ad vendēdū rē suā
 am t̄m in actu ex d̄ctu vendēti si v̄dere
 vult formā iur̄ r̄ regulā iusticie r̄ equitat̄
 fuare d̄z. Et iō in actu vendēti nō l̄z sibi
 rei sue statuere iniustū p̄cū r̄ accipere quia
 tūc nō imponit rei vt simpl̄r sue p̄cū. s̄z
 vt in alterū cōmutāde. Dm̄o impositio
 p̄mutatiue includit acceptiōne p̄cū p̄ualē-
 tis. Accipere aut̄ p̄ualē p̄cū est iniustū. ex
 d̄ctate. In sup̄ p̄z. D̄ctiō. q̄ntū n̄ pos-
 sit q̄s cogi ab initio v̄dere rē suā vl̄ ali-
 enare vt p̄z. C. de d̄benda empro: r̄ v̄di-
 tione. l. Dudū. Si t̄m exposuerit venalē
 r̄ p̄cū offerat si pro iusto p̄cio v̄dere nō
 vult cogi pōt p̄ iudicē q̄ iusto p̄cio ven-
 dat. ff. de officio p̄sidis. l. ij. Secūdo fit
 excessus in p̄cio notabilis nō t̄m p̄tingēs
 ad medietatē iusti p̄cū. Et tūc aliqd̄ dicit̄
 licitū esse nec ad restitutionē teneri q̄ tu-
 ra h̄ p̄mitit vt. c. p̄allegato. Lū dilecti-
 te empro: r̄ vendi. Sed h̄ac opinionez
 improbat L̄bo. r̄ Scotus vbi. s̄. dicent̄.
 res q̄ talis scienter decipiēs iniusticia fa-

cit et p̄ seque[m] mortaliter peccat et tene[re]
ad restitutionem eius in quo decept[us]. Ad
rationem illam q̄ dicit q̄ iura h̄mittunt dicit
Tho. q̄ lex dat p̄p̄lo in q̄ s̄m̄ multi defi
cientes a iure. vñ solū prohibet ea ma
la q̄ h̄nt destruere h̄m̄m̄. M̄icū pacificū
ea puniendo. vt furta. adulteria. norabi
les deceptōes in verbis vt deceptio vl
tra dimidiū iusti p̄c̄i. et h̄ cu[m] punire p̄t
obsc̄q̄ maiore sc̄dalo. Al̄s etiā illa tole
rat. vt patet. i. q. vii. c. Quoniam. Et. xxiij.
q. iij. c. Ipa pietas. Et di. l. e. Ut restitu
eret. Alia aut̄ p̄mittit nō q̄ licita sed in
q̄m̄ nō punit ea et h̄ ne puniēdo sequan
tur maiora mala. Sed lex diuisa q̄ datur
oibus nil dimittit i punitū in hac vita.
vel aliqd̄ qd̄ fit dicitur. Trius. vñ fm̄ diui
nā legem illi citā reputat si in contractibus
eq̄litas nō fuerit. Qd̄ sit plus rē vedē
do q̄ valuerit vel min⁹ emendo cū sit p̄
cipue notabilis excess⁹. Concordat his to
bannes de lignaco. et Jobes calderini. et
plures canoniste dicentes illā decrerale
h̄e locū iure fori nō iure poli. Et hoc ad
vitāda multa litigia q̄ de leui possent q̄ri
die fieri. Tertio sit excess⁹ in p̄cio qm̄ sit
parū dāni vt q̄ paulo pl⁹ vendit res vl
paulo min⁹ em̄ iusto p̄cio. Et tūc q̄uis
qd̄ dicitur indistincte nō cōmitti p̄c̄m̄. nec
generi ad restitutionem eo q̄ p̄cia rez̄ cō
sistant in p̄cio indistincti. sed habeant
quandā latitudinē in pl⁹ vel min⁹. ver⁹
tū videt̄ dicendū q̄ q̄ latitudo illa debet
esse cōpetens et sic h̄ limites suos q̄ tam̄
difficiliter sc̄iri possunt. It̄ si q̄s in emē
do vel vendendo excedat aliq̄z r̄ulū limi
tes nō agens contra p̄sciam q̄. s. credit il
lud esse satis iustū p̄c̄i et si rigidū nō pec
cat nec tene[re] ad restitutionē q̄uis aliquā
r̄ulū excedat limites iusti p̄c̄i. Et tūc ha
bet locū illud qd̄ illi dicitur sc̄z om̄nem con
tractū cōcomitari aliquā donationē et si
bi inuicē pres remittere modicū plus vl
minus iusto p̄cio. Sed si q̄s contra p̄sciam

tiam vendat pl⁹ vel emat min⁹ iusto p̄
cio id est credens excedere sūmū gradū la
titudinis p̄c̄i et si in modico non potest
excusari a peccato saltem veniali. cū om
nis deceptio et fraus sit peccatū et etiaz te
nearur ad satisfactionem. Sed ex quo mi
nute tales sint innumere et parū inde cri
am leditur proximo⁹ dicit illud sic iniuste
acq̄sitū paup̄ib⁹. xiiij. q. v. c. Qui habes

¶ Artifices et mercatores avari pec
cant in fraudulencia primoꝝ multipli.

¶ Cap. tertium.

¶ Tertium in q̄ artifices et mercatores
peccare solent est fraudulencia re
probata. Pro declaracōe tñ huius
p̄cis notāda sūt tria. Prīmū notandus
fm̄ Tho. ij. q. liij. q̄ licet astutia fraus
et dol⁹ possint in actib⁹ alioꝝ p̄c̄oꝝ regi
ri cōius. tñ in vitio auaricie circa acq̄sit
onē r̄aliū cōsueverunt exerceri. Astutia
aut̄ pp̄rie est cū q̄s ad p̄sc̄ndū aliquē fi
nē bonū vel malū vitur nō vers⁹ vijs seu
medijs. sed simulatis et apparētib⁹. Hoc
aut̄ est peccatū q̄ contra rationē rectā. vñ
et contra prudentiā. Neq̄ etiā ad bonū sit
nē oportet falsis vijs et simulatis p̄uenire
sed vers⁹ et realib⁹ qd̄ fac̄ prudentia. Et q̄
similitudinē h̄z cū ea in eo. s. q̄ vit̄ ad p̄
ueniendū ad finē intentū illis medijs q̄
p̄ducit ad ip̄m. Sed prudentia iustis et
debitis medijs vit̄ ad bonū finez. Astu
tia debitis medijs ad malū finē. It̄ ip̄a
astutia aliq̄n d̄i prudentia p̄pter dictaz si
militudinē sed ip̄oꝝe. Sic q̄ astutia cō
sistit in excogitacōe dictarū viarū simula
tarū ad aliquē finē p̄sc̄ndum. Pura in
proposito ad decipiendū proximum in
r̄alibus. Secundū notandū q̄ dol⁹ est
executio astutie fm̄ Tho. vñ. Istitit̄ exe
cutōe dictarū viarū falsarū q̄ excogitan
t̄ astutia et p̄ncipaliter fit p̄ verba ad de
cipiendū q̄uis etiā ad malicia[m] cordis ex
cogitatas ad decipiendū extendat etiā d̄

lus. Juxta illud Eccl. i. c. Lo: tuū plenū est dolo. et ad opa deceptorū sū illū Die remie. vi. Lūci faciūt dōlū. fit ḡ dolo p verba et facta deceptorū. fraus autē pro pte p facta. Et sic habes differentia inf fraudē et dōlū. Et sic dī. fraus et dōlus ne mīni dūt pōcinari. Extra de rescriptis. c. Et tenore. vt fraus inferat ad facta deceptorū dōlus ad vba. ¶ Tertiu notandū q fraudulētia ad pōtinū decipiendū fieri potest multipliciter.

¶ Primo in rei quidditate.

¶ Secūdo in sui p̄tate.

¶ Tertio in eius qualitate.

¶ Quarto in soluēdi tarditate.

¶ Quinto in p̄tū mutabilitate.

¶ Primo sic fraudulētia in rei quidditate siue substantia. vt si vendat auricalcū pro auro. vñ lapis p̄ciosus p altero vinū liphatū p vino puro et h̄mōi. s̄m enī L. ho. ij. q. i. lxxvij. ar. ij. Illicitū est vendere aurū et argentū alchūmīatū quia nō est adeo purū sic verū nec bz illas p̄prietates et virtutes. puta q: non lenificat eo: nec valet p̄ra aliquas infirmitates et h̄mōi. L. si p̄ alchūmīa fieret verū aurū nō eēt illicitū vendere pro h̄o q: nihil prohibet arē vti aliq̄bus naturalib⁹ causis ad producēdos veros effect⁹ et naturales. sicut Aug. docet in li. de trinita. de his q̄ sunt ope demonū. Aduertendū tñ q: in his qui vacāt h̄mōi exercitio alchūmie cōiter verificat illud Apli in secunda ad thimotheū. ij. c. Semp addiscēs et nūq̄ ad sciam vitatis pueniēs. Experiētias multas faciūt et q̄si nūq̄ ad p̄fectū effectū deueniūt. Multa p̄sumunt in h̄mōi et tps et pecūias et laborē et famaz et sp̄ in paup̄tate vinūt. Aurifices quoq̄ fraude cōmittūt qñ in vasis argenteis q̄ vendūt nō repitur argentū in tot lig⁹ in q̄ esse deberet. Aromatarij etiā in h̄ deficiūt p̄miscētes in cera in sirupis et medicinis mīta sop̄b̄sticis. Nōnulli ad huc

vel falsānt monetas vel radūt in circuitu. Pro quibus dicit glosa in cap. Quāto. Extra de iureiurando Qui falsat monerā p̄ncipis expurē. C. de falsa moneta. l. ij. Qui falsat monerā cuiusvis capitēte punitur. C. odes. l. ij. Sed ille qui numos radit vel cingit si liber est datur ad bestias si seruus vltimo supplicio punitur. ff. ad legem corneliam de falsis. l. q̄ cunq̄. Item punitur ille in cuius domo falsa moneta cuditur. licet illud ignoret. C. de falsa moneta. l. p̄ma. ¶ Secūdo sic fraudulētia ad decipiendum p̄tinētz in rei quantitate in pondere numero et mēsurā. Quod prohibetur deutronomij xxy. cap. vbi dicitur. Non habebis in sacculo tuo diuersa pondera maius et minus. Et leuitici. xij. ca. Nolite facere iniquūz aliquid in iudicio in regula in pondere et in mēsurā. In pondere quidēz fraus est cum dat quis vñdecim vncias p duodecim vel pro vna libra carniuz aromatum pisciū lane limi et aliarum rerum p̄derabilem. In mēsurā sic fraus cum datur de panno lineo vel laneo minus debet et sic de alijs que mensurantur. In numero vt cum quis debet aliquas res in certo numero dare numerum dīminutū tribuit. Omnes tales sic fraudantes peccant et tenentur ad restitutionem vel dānificatis vel pauperibus si parum est vel incertum damnum. Jura etiam ciuilia puniunt huiusmodi falsarios. Nā ff. de extraordinarijs criminibus. l. Annonam. Adrianus imperator eum q̄ falsas habuit mēsuras in insulam relegauit. Item ff. ad legem corneliaz de falsis l. penultima. ¶ Tertio sic fraudulētia in rerum qualitate cū scilicet vendūtur carnes infecte pro sanis. Aromata ātriquata pro recentibus. Lorum fragile p durabili. Animal infirmū pro sano. Sed queritur an venditor teneatur semp dicere de defectum rei quam exponit venalem.

r 2

Rūdet Tho. h. q. lxxv. q. aut ē ocul
tus aut manifestus. Si oculi tūc aut tal
defectus reddit vsū illi rei venalis ipedi
tū vel notū aut nō. Si sic pura cū quis
vedit equū claudicāte p veloci vel domū
ruinosam pro firma. vel dū corruptus
pro sano peccat gūter iniusticiā cōmit
tēdo in fraudulēra veditōe r primū ex h
dānificādo Tenet h manifestare viciuz
rei. ff. de actionib⁹ empri r venditi. l. s. s.
Tenditorū. vbi dī. q. si veditoz scit futu
rē deberi. a p̄dio vedito empitore h igra
re tenet ep̄iori ad inesse. et. ff. de edi. edi
cto. l. s. s. Nūc. r. s. Si itelligit. dī Qui
mācipiū vedit dz certiorare empitorez de
moribus r vitiis ei⁹. Et. ff. de actiōib⁹ em
pri r vediti. l. Julian⁹. habet q. deceptus
a falso venditore sciente defectū hz actio
nē cōtra eū. qm̄ in tradēdo deliquit. La
mē pōt pdere ius petendi remediū nimis
diu expectādo. si videlicet trāsit ān⁹ vti
lis a tēpore veditiōis r morbi cogniti. ff.
de editio edicto. l. Sciendū. r. l. Lū ser.
Si aut defect⁹ rei nō impedit totalit⁹ vsū
cius nec reddit notā sed min⁹ reddit rez
vtilē si diminuat de p̄cio q̄rū ipotat ille
defect⁹ celādo defectū nō peccat dū tamē
nō dicat mēdaciū. Nec tenet māifestare
vitiū rei si tūc nec iustū p̄ciū iueniret vel
etiā empitorē. Pōt em̄ adhuc talis res eē
vtilis ad plura r si nō ad om̄ia ad q̄ vale
ret cristēs sine defectu. Multo magis si
defect⁹ sit manifest⁹. Pura q̄requ⁹ ē mo
nocul⁹ nō tenet manifestare. sed tenet p̄
ciū diminuere pro illo defectu quem em
pitor ignorat nisi vsus eius eēt picul⁹
vel not⁹. Tūc em̄ tenet empitori dicere
illud ignorātū. Immo nō deberet expone
re venditiōi scipue si et timer empitorē
et leuitate r p̄sup̄tione nō curare se picu
lo p̄sone exponere vel aliū in vendendo
rē defectuosaz deceptuz. Nec ex h q. ali
q̄s fuit decept⁹ in emēdo rē defectuosam
credēs bonā pōt ip̄e sibi aliū de p̄ce veditē

do p̄cio iniusto ac si nullū defectū haberet
postq̄ defectū nouit. sic nō h furari alte
ri vel ledere. puta petro eo q. martin⁹ fu
ratus est sibi. Quarto fit fraudulentia
in solutiōis diminutiōe r tarditate quā
do nō soluit laborātū pro ope suo termi
nō debito. Nō faciūt multi nō tā ex ipo
tentia q̄ ex auaricia. qz cū illa pecūia de
bita solui mercenarijs vel alijs volūt ali
q̄ tpe negociari r lucrari. Sed h est cōtra
mādatū dñi Leuitici. xix. dicētis. Non
morabitur opus mercenarij tui apud te
vsq̄ mane. vñ dñs vinee cū sero esset fa
ctū vt scribit Math. xx. c. dixit p̄cura
tori. Toca oparios r da illis mercedem
fm̄ uentionē factā. Aliqñ etiā pleriq̄
dāt eis falsam monerā. Aliqñ sbrabūt
de debito sub diuersis vsjs. Sed qd de
positarijs r officialib⁹ cōtātū hnt dā
re pecūias notē cōtātis q̄ retinet soluen
do his q̄ dñr recipere aliq̄s denarios. Rñ.
qz aut tales s̄ salariariā cōtate sufficiē
ter fm̄ laborē officij r qlitatē. aut nō. In
p̄mo casu nō p̄t exigere nec recipere nō ob
stare cōsuetudinē q̄ pōt corruptela est.
In secdo casu videt eos posse exigere et
cōsuetudinē eos excusare. q̄ rōnabilis est
cū seruiat illis p̄sonis. Et nemo cogatur
de suo facere bñficiū. rñ. q. j. s. j. Qui
to fit fraudulentia in pecunijs ad res mu
tabilitate et q̄ diminuit debitū p̄ciū. p̄mis
sū qz nō idigētes aliqñ talib⁹ reb⁹ dūcti i
aliq̄ ope cū vendūt min⁹ p̄ciū accipiūt q̄
ostitit eis. Cōtra tales loquit Jacobus
v. c. dicens. Ecce merces oparioz q̄ mel
suerūt regiōes v̄ras q̄ fraudata est a vo
bis clamat d̄ vos. Nec imerito qz graue
p̄ciū est h mō paupes laborātes defrau
dare. Nā cū pacta honesta dēant suari
et de pactis. c. j. Et. xx. q. j. c. Puella. Et
ff. de pactis. l. Iure gentiū. Tō cū q̄s adu
ct⁹ ad aliq̄ op⁹ si p̄mittit sibi dare pecu
niā nō dz illi dare viciū alia vel pannuz
vel alias res nisi in q̄tū velit ip̄e p̄duca

CXXXI

Sua sp̄e e vel nisi alio n̄ō non posset sibi
soluer e ex defectu peccūte. Sūt z alie deci
piendi artes sicutōes z diabolice inuenti
ones q̄s meli⁹ noscūt illi q̄ talia agūt q̄
nos q̄ ea merito reprobam⁹. Nō ē bo die
p̄tas nō rectitudo nō charitas nō pie
tas nō demq̄ dei timor in filijs hoim cū
oēs currāt post denariū z vt thesaurizēt
diabolo pot⁹ q̄ deo fuit conant. Di a
uaricie veneno dulci inebriati regnū ce
lor virib⁹ tot⁹ effugiūt. Ad qd̄ nos pdu
cat icl⁹ xps fili⁹ dei bñ dicit. cui sit laus z
glia p̄ infinta secula seculoz Amen.

feria scda post dñicā oliuaz De aua
ricia lufoz. Ser. q̄ dragelūm⁹ terrā

Her erat. Scribun
tur becyet
ba Johis. xij. c. z in euangelio
hodie rno. Perit iudas p̄ci
auaricia q̄ ad reliq̄ p̄ illū com

missa facinora i pulit. Ob illā q̄ppe suza
bat elemosynas oblatas xpo z sibi comul
sas. Ob illā d̄ magdalena vngere caput
iesu murmurabat. Ob illā demq̄ p̄ssu
mū iesu vendidit triginta denarijs. sed nō
ipe sol⁹ h̄ vino pdit⁹ fuit cū q̄si unume
ros h̄cat p̄sones vel imitatores sic patet
an p̄cedētib⁹ vbi dixim⁹ de auaricia mul
toz. P̄iet illos p̄o iueniūt z alij q̄ cupi
ditate peccūte ludēdo rape saragūt aliena
Idarco in p̄ni smōe de auaricia luforū
verba facim⁹. In q̄ de ip̄o ludo tria my
stera p̄ponunt⁹ declaranda.

¶ Prīmū d̄r distinctionis
¶ Scdm̄ malignarōis
¶ Tertū restitutiōis

De multiplici ludo. s. q̄ sit ex deuotio
ne vel ex recreatiōe v̄l cupiditate z mala
intentiōe. Cap. p̄mū

Rimū mysteriū de ludo declaran
dū d̄r distinctionis. In quo notā
dū q̄ est triplex ludus.

¶ Prīmū deuotionis
¶ Scdm̄ recreationis

Tertius offentionis
Prīmū est lud⁹ deuorōis. Ad hūc i
ustrat ps. dicēs. Dēs gētes plaudite mā
nib⁹ iubilare deo in voce eccliarōis. hūc
ludū Dauid exemplo suo facere docebat
cū luderet ip̄e. Dis israel corā archa dñi
vt bñ. j. palipomeno. xij. c. Saltans nu
dus z psallens ob deuotionē z affectū ex
imū ad xpm̄ quē intellexit figurari in ar
cha illa in q̄ crāt h̄ga māna z tabule legi
mosaice. q̄ designabant tria. s. deitate xpi
potentissimā. carnē purissimā z animaz
xpi sapientissimā. De hac archa sic scri
bit Aug. x. li. de ciui. dei. cap. xvij. Lex dei
quā moyses accepit in archa erat posita
q̄ archa testimoniū nūcupata est. Erat ip̄
sa lex in tabulis z scripta lapideis z i ar
cha posita. Hāc tpe pegrinarōis in here
mo cū tabernaculo qd̄ similē appellatū
est tabernaculū testimoniū cū debita face
dotes venerāde portabāt. signūq̄ erat
q̄ p̄ die nubes apparebat q̄ sic ignis no
ere fulgebat q̄ nubes euz moueret castra
mouebāt z vbi staret castra ponebātur.
Reddita sūt aut̄ illi legi magni miraculū
testionia. Et infra sequit Aug. In intro
itu terre p̄missiōis iordane archa trāsē
re flumē. Quers⁹ est retro: sū z ppl̄s p̄ sic
cū trāsē. Deinde ciuitas q̄ p̄ma hostilis
occurrit more gentiū deos pl̄imos colēs
septies cadē archa circūacta muri repē
te ceciderūt nulla manu oppugnati nul
lo ariete percussī. Post h̄ cū in t̄ra p̄missi
onis cōit z eadē archa p̄p̄ eoz pctā fuis
set ab hostib⁹ capta. hi q̄ eā ceperāt in rē
plo dei sui quē p̄ ceter⁹ colebāt honorifi
te collocauerūt ab cūresq̄ clausērūt. Ap
toz postera die. simulachz cui supplica
bāt inuenerūt collapsū deformatoz con
fractū. Quā archa ip̄i ppl̄o iudeoz red
diderūt. Imposuerūtq̄ eā plaustrō. eiq̄
iuuēcas a qb⁹ vitulos fugentes abstraxē
rāt sbūxerūt z eas q̄ vellēt ire dimiserūt
Et ille sine boie duce atq̄ rectore ad her

r. i.

breos gradientes nec reuocate mugitibus
esurientium filiorum reportauerunt. Nec au-
gu. Dū uo David luderet corā ista arca
michol uxor eius eū desperit. q̄ significat
synagoga olim dei sponsam despicientē
xpi hūilitatē et hūilitatē mysteriorū ei⁹. Di-
xit autē David ad michol. Ludā et uiltor
stiam pl⁹ q̄ fac⁹ sū et hūilis ero in oculis
meis. vt h̄. ij. Reg. vi. c. vii et ipa michol
multū dilecta a dāuid punita est a deo fa-
cra sterilis bonis opibus. s. ipa synago-
ga vsq; ad finē mūdi. Siles sūt ludo da-
uid ludā reprobationis natiuitas et resurre-
ctionis iesu xpi et h̄mō. dū tñ deuote fiāt
vt ponit a doctorib⁹ extra de uita et bone-
state clericorū. c. Lū decore. Secūdo lud⁹
est lud⁹ recreationis cū q̄s vnt aliq̄b⁹ ver-
bis vel factis solatiis ob recreationes
sui et aliorū. Ita tñ q̄ nil turpe ibi miscea-
tur vel deo aut proximo iniuriosū nec q̄
uitas animi totalit̄ resoluat. Et talis lu-
dus s̄m Tho. ij. q. q. cl. viij. p̄m̄er ad uir-
tutē eurapeliē. vt dicit Arist. in. iij. ethi-
c. Et d̄ aliq̄s eurapeli⁹ a bona ueritate
q̄. s. bñ ueritatē aliq̄ dicta vel facta in so-
laciū. Et inq̄tū p̄ hanc uirtutē h̄o refrenat
ab imoderantia ludoz s̄b modestia trinet
Sic em̄ h̄o indiget corpali q̄te ad corpo-
ris refocillationē q̄ nō p̄t̄ trinue labo-
rare ex eo q̄ habet finitā uirtutē q̄ determi-
natis laborib⁹. p̄portionat. Ita etiā ex p̄-
te anic cur⁹ h̄tus est finita ad determinā-
tas opatiōes. p̄portionata est. Jō quādo
ultra modū suū in aliq̄s opatiōes se extē-
dit laborat et ex hoc fatigat p̄sertim q̄ in
opatiōib⁹ aie simul laborat corp⁹ inq̄tū
scz aia intellectua vnt uirt⁹ p̄ organa
corpea opantib⁹. Sūt autē bōa sensibilia
cōnaturalia hōi. Et iō q̄s aia sup̄ sensibi-
lia el. uat opibus rōnis intentā nascitur
ex unde quedā fatigatio aialis siue h̄o in-
tendat opibus rōnis practice siue specu-
larie. Et magis si opibus d̄replatiōis
intendat q̄ p̄ h̄ magis a sensibus eleuat

q̄uis forte in aliq̄bas opibus exteriori-
bus rōnis practice maior labor corpis cō-
sistat. Sicut ergo fatigatio corporalis
soluitur p̄ corporis quietez. ita etiā opo-
tet q̄ fatigatio aialis soluat̄ p̄ anime
quietem. Quies autē anie est delectatio.
vnde oportet remediū contra fatigatio-
nem animales adhibere p̄ aliquā delecta-
tionē inremissa intentionē ad insistentis
studio rōnis. Sic Augu. in scdo musice
ait. Tolo tan dē tibi parcas. Nā sapien-
tē decet interdū remittere acie reb⁹ agēdis
intencā. Et Arist. in. iij. ethicoz. In hu-
ius uite ueritate quedā reses cū ludo
attendēda est. Et h̄ legit de brō Johāne
euāgelista q̄ cū q̄dā scadalifarec eo q̄ cū
autē ludo luderet mādauit ei vt ar cū que-
geret trāberet nec sagittā emitteret. s̄z
tractū sic reineret. Qd cū ille fecisset et
aliq̄ p̄ labore remisisset. q̄siuit vtrū sic
tractū arcū detinere trinue possēt. Qui-
rūdit q̄ si sic faceret et ipē labore deficeret
et arcus frigeret. vñ bñs Jobes subin-
tulit. Sicut anim⁹ hominis frangeretur. si
nūq̄ a sua intentionē relaxaret. S̄z i hu-
iusmōi ludis r̄ta sūt attendēda. Prīmū
q̄ nō q̄ratur delectatio in aliq̄b⁹ opatiōi-
bus vel uerbis turpib⁹. vt sup̄ius dictū
est. vnde Tull⁹ in. j. de officijs ait. Est
vñū genus iocandi illiberale petulans
flagitiosū obscenū. Scdo attendendum
est ne totalis grauitas anime resoluat̄
vnde Cicero libro p̄fato ait. Neq; em̄ a
natura ita generati sumus vt ad ludū et
iocū facti esse uideamur. sed ad seuerita-
tē potius et ad quedā studia grauiora ait
maiora. ludo autem et ioco vñ quidē li-
cet sed sicut somno et quietibus ceteris. nā
cū grauib⁹ serisq; reb⁹ satiffecerim⁹.
Et Amb. li. de officijs. Laucam⁹ cauea-
mus dū relaxare animū uolumus ne sol-
uamus oēm armoniā q̄ si uentū. quedā
bonoz operū. Tertio attendendum est.
vt ludus uentat p̄ lone tpi loco. et h̄z cir

castitas debere ordinari dū sic fit ludus
 ueniens est. vñ aliqui ludi inuēti sunt.
 vt pro pueris ludus pile. pro iuuenibus ia-
 ctus palli. cursitatio. pro viris ludus scae-
 corū q̄ necesse clericis est prohibere. La-
 men ad tollendū scandalū laicorū nō dñt
 clericorū laicis ludere vbi scandalū es-
 ser. Districte honestus inuētus est
 pro domis p̄cipue t̄palibus. et sic de alijs.
 ¶ Tertius est ludus offensiuus. hic ē cuz
 in eo offendit deus. Sicut fit in turpibus
 representacionibus et piculosis ac nociuis
 exercitijs in tornamētis palestra et preci-
 pue in ludo alee et hōmō. Et q̄ hec plena
 sunt peccatis Ideo Aug. de pe. di. vi. di-
 cit de penitētia cobibeat se a ludis. Et san-
 cti viri tales ludos curauerūt. vñ Tho-
 mas. iij. dixit Sara. Cū ludēt nō me mi-
 seui. nec cū his q̄ ambulāt in leuitate. de
 ludo aut alee nullus dubitare debet q̄ sit
 peccatū cū prohibeat p̄ legē canonicā et
 cuiem vt patet. ff. de aleatoribus p̄ ro-
 tū. Et in auerentico de sanctissimis ep̄is
 .s. Interdicimus. Et cetera de vita et ho-
 nestate clericorū. c. Clerici. Et di. xxxv. c.
 f. Et s̄m Bullam ludus alee intelligitur
 ois ludus q̄ innuit fortune. vt ludus t̄cil-
 loz charitarū nauorū q̄uis in ludo char-
 tarū et nauorū sit aliqd̄ industrie. huius
 modi ludus potest ēē mortale peccatum
 si fiat ex cupiditate et nō recreatione.

¶ Decimū decimū sūt malignitates q̄ v-
 ueniunt in ludo ex quib⁹ hui⁹ vitijs q̄ui-
 tas appere pōt. ¶ Cap. scdm.

¶ Secundū mysteriū declarandū d̄ lu-
 do d̄ malignacionis. In ludo q̄p
 pe alee multe malignitates reper-
 untur oriētes huius vitijs et auctra: em.
 ¶ Prima malignitas est infamia b̄ eū
 vito laborātes infames reddūtur. ita vt
 q̄libet vitijs graues abhorreat eorū socia-
 te et fugiantq̄ parētelas. ¶ Secunda mali-
 gnitas est amissio r̄gis. ¶ Itaq̄ ipi lusores

tempus male sumit et ad idē inducunt
 alios aspiciētes. ¶ Tercia malignitas est
 blasfemia In hoc vituperabili exercitio
 plus q̄ in ceteris blasfemat de⁹ et tora ce-
 lestis curia. ¶ Quarta malignitas est cō-
 tumelia. Lusores em̄ sepe sibimūcē con-
 tumelias et verba iniuriosa dicūt. Qui-
 ra malignitas est dissipatio substantie tē-
 poralis frequēter siquidē videmus hoc
 euenire q̄ amplissime facultates consu-
 mūt p̄ r̄ ludum. ¶ Sexta malignitas
 est furum. Nam qui sunt dediti ludo cū
 non habent ad ludendum furantur vñ a
 parentibus occulte accipiendo et furtus
 est vñ ab vxoribus vñ a vicinis vñ a ma-
 gistris si sunt in exercitio artium mecha-
 nicarum. ¶ Septima malignitas est gū-
 la. qui enim vincunt in ludo sicut male
 acquisierunt pecuniam ita male expen-
 dunt. quia vadunt ad tabernas vñ faci-
 unt conuiuia et in vitio gulae ac crapule
 multa exponunt. ¶ Octaua malignitas
 est homicidiū. Ipsi equidem lusores alii
 quando de verbis veniunt ad verbera et
 de verberibus ad vulnera et homicidia.
 ¶ Nona malignitas est negligentia. sūt
 lusores negligentes ad res diuinas non
 curant audire missas diebus festiuis nec
 predicationes et spiritualia cuncta post-
 ponunt. ¶ Decima malignitas est odiū.
 Nam odiunt eos qui v. neunt aliquādo
 seipos et quod peius est deum qui nō fa-
 cit eos vincere. Et in tantum odiū insur-
 gunt quandoq̄ vt quod non possunt ip-
 si scelesti homines facere in persona dei
 et sanctorū faciant in picturis et imagin-
 bus de quibus miraculose aliquando ex-
 iit sanguis. Et aliquando tales a de-
 monio arrepti sunt et vexati. Odium e-
 tiam homines reprehēdentes eos de tā-
 to scelere. ¶ Undecima malignitas ē ira-
 cundia. Redeunt quandoq̄ lusores do-
 mū postq̄ pdiderūt pecuniam iracūdi ipa-
 ritētes turbātes vxore et familiam totam.

Duodecima malignitas est iusticia et ac-
cidia. Nam ille qui perdit multa verat angu-
stia et quicquid aliquid ad tantam despardeum vene-
nit ut seipsum occiderunt. **T**ercia decima
malignitas est precipitatio sceleris. Nam
qui dant lusoribus pecuniam ad ludendum pro
parte lucris mortaliter peccant. Qui mutu-
ant tabillos vel domos ad ludendum preci-
pes sunt tanti sceleris. **Q**uartadecima ma-
lignitas est pessima sodomia. Adolescentes
tuli cum miser ut habeant ad ludendum as-
sentiant omni turpitudini dantur eis pec-
cunias pro ludo. Propterea hec omnia
cominat de lusoribus dicitur Isa. lxx. ca.
Qui ponitis fortunam vestram et libat su-
per ea numerabo vos gladio. **N**on est me-
sam fortunam qui ludunt exponentes se fortunam
Et isti feriunt gladio diuine ultionis sive in
presenti per peccata flagella sive in futuro per
eternas penas. **S**ed circa hoc quod dicitur
ris cum altercantibus duobus puta petro et
marrino super aliquo reuente preterito vel fu-
turo. **P**ura morte alicuius domini vel aduen-
tu alicuius principis. **V**nus ut petrus asserit
mortuum talem dominum vel venturum talem prin-
cipem ad tale ciuitatem infra certum tempus.
Non si secus fuerit obligat se marrino darum
centum vel simile. Ita tamen quod si ita non est ut
asserit marrinus quod tenebat dnum vsa ut
ce teneat dare petro centum vel simile finem co-
uentum adinuicem factam. **V**trum tale lucrum
sit licitum. **R**espondent doctores quod non sed est
turpe lucrum procedens ex auaricia et nulli
deseruiens utilitati sed vanitati. **N**on tamen
restituere oportet de necessitate sed pauperi-
bus est erogandum et hoc magis ex consilio quam
ex precepto. **E**t videtur habere similitudinem
aliquam ad ludum quod ad futurum euentum. **N**ul-
la enim lex mandat restitutionem in hominibus et
si lex diuina et naturalis prohibeat omnes
actus auaricie et illicite acquisitionis ut mere-
trici et tozementi.

De variis opinionibus an sint restitu-
enda acquisita per ludos prohibitos. **L**o. iij.

Tertium mysterium declarandum de lu-
do et restitutionis. **S**ed et de hoc
h. ij. In tribus casibus tenet quod re-
stituere quod acquisit per ludum de iure diuino
ita quod non debet pauperibus erogari sed resti-
turi nisi cum nec scirent vel non inuenirent
personam sicut accidit in aliis restitutionibus.
Primus casus est cum accipit quis ab his qui
alienare non possunt sicut Raymundus ut scilicet
furiosi prodigi minores. xx. annis. et ma-
xime pupilli et mēter capri. surdi. muti ce-
ci et qui perpetuo morbo laborant. **Q**uia enim
tales rei sue providere non possunt dandi sunt
eis tutores vel curatores. **I**nstituta dicitur
curatoribus. s. furiosi. **E**t quod dicitur est de
prodigiis videtur intelligendum de his qui
ratione prodigalitate dant sunt curatores
a iudice et non de aliis. **S**erui enim cum de quibus
habetur sit dominorum. **E**t quicquid finis vel ac-
quirit domino suo acquirit. **E**t per quas perso-
nas nobis accipit. l. ij. ff. de rebus publicis
l. Pecunia que ipsi serui alienare non possunt.
Sed religiosi si qui haberent ad usum suum vel
per administrationem illa tamen donare vel alie-
nare non possunt illicite ut in ludis. **V**nus qui eis
vinceret etiam platis ad restitutionem tenent
vel monasteriis vel platis. **E**lerici quibus
ad res ecclesie alienare non possunt in ludis
sive familias qui emancipati non sunt a pre-
alienare non possunt per ludum vel alios mo-
dos. **S**icut uxores si non habent parafrenas
lia. **Q**ui itaque accipit ab his per ludum tenet
restituere tutoribus vel curatoribus vel pla-
tis aut dominis eorum nisi forte sit quod modicum
de quo presumi possit quod curatores et alii pro-
minati non curarent. **S**ed casus est cum ac-
quirat quis per fraudes puta credo falsum
tabillis vel alio modo decipiendo. **N**am hoc re-
stituendum est ei qui amisit vel haberi curaz
cius. **R**eputat enim hoc ut furtum. **T**ercius
casus est cum quis attraxit aliquem ad ludum
per vim vel nimiam importunitatem sive in prin-
cipio ludi sive in medio cum alii vellet dis-
mittere ludum et alii non sinerit. **L**o. aut. quis

lucrat in ludo cū volūtarīo valere alie-
nare et sine fraude an restituere tenetur
Aliq̄ dicit q̄ d̄ illud paup̄ib⁹ erogare
et de necessitate et non posse sibi retinere.
Alij s̄o dicit̄ de honestate et silij nō de
necessitate p̄cepti sciendū. Et q̄uis p̄ma
opinio sit securior et ideo poti⁹ et sulēda
nō n̄ de necessitate imponēda. Nā Tho-
mas et Ricardus in iij. n̄l dicit̄ de erga
tione paup̄ib⁹ sciēda q̄ ad eos qui nō sūt
astricti legib⁹ impialibus. Ioh̄es and̄ et
Ioh̄es calderini sup. c. Clerici. de vita et
honestate clericorū dicit̄ tutū esse talia
paup̄ib⁹ erogare nō n̄ dicit̄ fore neces-
sariū. Francisc⁹ et de zarabellis dicit̄ posse s̄
fendi talē opinionē. s. q̄ nō debeat oino
talia paup̄ibus erogari. q̄ cōsuetudo po-
nit dominū p̄dentis in vincentiē trāsfere.
Ioh̄es de imola ista allegat et nō re-
probat. Raymūdus etiā in sūma sua di-
cit q̄ l3 multi sapientes dixerunt acq̄sita
p̄ ludos alie nō restituēda sed paup̄ib⁹
eroganda. Tū mō sic seruat q̄ nec ad e-
rogandū paup̄ibus sunt cogēdi. Sed fie-
ri p̄t de binō elemosyna sic de merenti-
cio. quod vtiq̄ et sulit nō imperat. Pe-
trus de palude dicit in q̄ro aliq̄s tenere
q̄ q̄ nō est locupletior amplius nō tenet.
qui s̄ p̄didit quod p̄ ludū fuerat lucrat⁹
lege hūana prohibitiū. q̄ talis nō erat ob-
ligatus paup̄ibus rōe alie n̄ recepti ab
eis vel cōmissi in eos. Igit̄ ne def. via lu-
dis et turpib⁹ lucris et sulendū est et per-
suadendū ad erogandū paup̄ib⁹ et p̄cipue
q̄ntū ad illud quod remanet in lucro vl.
trapdita in eo et alia saltem paulatim et
p̄ intervalla tempoz. Non n̄ v̄rē dicitū
q̄s est ad h̄ cogend⁹. sed discrete si fieri
potest inducend⁹. Corrigan̄ se itaq̄ lu-
tores et reuertant̄ ad dñm. quia ip̄e dabit
illis grām et tandem gl̄iam sempiternā.
Amen.

¶ Feria tertia post dominicā oliuarum
De p̄ccō odij. ¶ Sermo. xliiij

Oderūt me gra-
tis. Scribunt hec v̄ba p̄s. xxxiij
Suffocavit mētes p̄baricorū
ardens odiū qd̄ ad christū propter suaz
iniquitatē habebat. Illo cū excecari omnē
iusticiā pueri trūr. oisq̄ humanitatē obli-
ti morē crudelissimā innocētē iesu pec-
rare conati sunt. Siles aut̄ illis efficiū-
tur pleriq̄ christiani. q̄ odio proximorū
det̄i nec p̄fiteri neq̄ cōicare volūt. In-
ueterata q̄ppe odia et inimicitias retinē-
tes diabolo potius placere student q̄
christo. Non mouent̄ stimulo cōsciētie.
nō p̄ceptis ecclie. nō am̄. corū suasiōe. nō
doctrina p̄dicatoz. nō deniq̄ m̄cōis chri-
sti iesu pro nobis crucifixi. Idcirco in p̄-
senti s̄mone decreui s̄ odio in generali lo-
qui de q̄ redemptor. noster dicit v̄ba pro-
posita affirmās q̄ iudei oderūt eum q̄s
id est sine causa. Distinguemus autē tri-
plex odiū.

¶ Primū est odiū dei.

¶ Secundū est odiū sui.

¶ Tercium est odiū proximi.

¶ De odio de t̄ qualiter. s. et ex q̄ causa
p̄t haberi odio. et q̄ odiū dei ē guissimū
peccatoz. ¶ Cap. primū.

Primū est odiū dei sūme fugiendū
ad detestandū de quo considere-
mus tria scilicet.

¶ Possibilitatem.

¶ Causalitatem.

¶ Grauitatem.

¶ Primo considerem⁹ de odio dei possibili-
tate. quō videlicet possit de⁹ haberi odio
Dd̄ sic declarat Tho. ij. q. q. xxxiij. Odi-
um inquit est qd̄a mot⁹ appetitiue porē-
tie q̄ nō mouet nisi ab aliq̄ app̄hēso. De⁹
autē dupliciter app̄hēdi sine cognos̄ci p̄t
ab hoīe. Uno mō s̄m seip̄m. puta cū p̄ el-
sentā videt. Alio mō p̄ effect⁹ suos cū
s̄z inuisibilia dei p̄ ea que facta sunt īrel-
lecta cōspiciūt. Deus autē p̄ essentā suā

est ipsa bonitas quam nullus odio habere potest
quod de ratione boni est quod amicitia. Et ideo impossi-
bile est quod aliquid videns deum per essentiam illud
odio habeat. Unde Dionysius libro de diuinis nomi-
nibus capitulo iij. ait. Dicitur amabile et diligibile
est primum bonum et pulchrum. Sed autem ipse deus
ipsa bonitas et pulchritudo. In quantum autem
cognoscitur deus per effectum suos sciendū quod
aliquid effectus dei sunt quod non possunt villo-
modo contrariari voluntati humane esse vitue-
re et intelligere. Quodlibet autem horum est appe-
tibile et amabile omnibus. Unde secundum quod deus app-
hendit ut actor horum effectuum. videlicet in quantum
est creator benefactor veritas et homo non po-
test odio haberi. Ideo Dionysius ait quod de-
us omnia conuertit ad seipsum in quantum. scilicet
omnibus principium essendi. quod omnia in quantum
sunt tendunt in dei similitudinem quod est ipsum
esse. Secundo consideremus de odio dei cau-
salitatem. Nam sunt quedam effectus dei quod ex ma-
licia hominum sunt ipsa causa ut deum odiant
quod repugnant inordinare humane voluntati.
Hi sunt prohibitio peccatorum. Inlicitio ad-
uersorum. Et denegatio desideratorum. Et hoc
est quod deus prohibet aliquid mala quod aliquid vel-
let facere. Sed conscientia remordet et non sinit
ita libere agere sine stimulo remordente.
vel etiam quod aliquid non assentiunt male voluta-
ti eorum ex prohibente dei. ideo odiant deum quod
taliter prohibent. Aliquod homo odiant deum pro-
pter aduersa quod sustinet a deo. et de numero
istorum sunt damnati de quibus in psalmo dicitur. Su-
perbia eorum quod te oderunt ascendit super te. Non ta-
men omnes quod odit penas odit deum. Nam multi
tolerant patienter penas ex reuerentia diui-
na. Sed prorūpe in odium ipsius dei punien-
tis tanquam iniuste puniatur quod faciunt damna-
ti hoc est odire diuinam iusticiam. Alii vero odit
unum deum cum non implet illorum desideria. quod se-
pe facit pro ipsorum beneficio quibus dicere so-
let. Nescitis quid petatis. Tertio consideremus
de odio dei gratiam. Est quippe peccatum istud
guisissimum. et ut inquit libro. Dim peccato-
rum pessimum quod opponit dilectioni dei quod est

optimū hoīs. Et secundum philosophum viij. ethicorum. ff.
optimo opponit pessimum. Insuper de se,
ecce peccati consistit in auersione a deo que
auersio rationem peccati non haberet nisi vo-
luntaria esset. unde peccatum consistit in volun-
taria auersione a deo. Sed hec voluntaria
auersio per se importat in odio dei. In ali-
is vero peccatis precipariue et quasi per aliud.
Sicut enim voluntas per se inhereat ei quod
amat. ita per se refugit id quod odit. unde quoniam
aliquid odit deum auerit ab eo secundum se volū-
tas eius. Sed in alijs peccatis. pura cum
fornicatio non auerit a deo secundum se sed secundum
aliud in quantum. scilicet appetit inordinatam delecta-
tionem que habet annexam auersionem a deo.
Sed autem id quod est per se est peccatum eo quod est
per aliud.

De odio sui ipsius et quomodo vniuersi tenent
et charitate diligere se et corpus proprium. et
quod peccatores non se diligunt. Capitulo ij.

Secundum est odium sui ipsius cum quod
odit semetipsum. Sed ut clarum hoc
intelligatur tria hoc loco dubia se-
disputanda.

Primum verum homo tenet diligere se/
mentem et charitate

Secundum verum corpora nostra sunt ex chari-
tate diligenda.

Tercium verum peccatores diligant se ipsos.

Ad primum dubium respondet libro ij. ij. q.
xxv. quod cum caritas sit amicitia quod duplici-
titer possumus loqui de charitate. Uno modo
sub eodem ratione amicitie. Et secundum hoc dicendum est quod
amicitia proprie non habet ad seipsum sed ad
quod maius amicitia. quod amicitia vniuersi
quodammodo importat. Dicit enim Dionysius quod
amor est virtus vniuersi. vniuersi autem
ad seipsum est vniuersitas quod est portio vniuersi.
unde sic vniuersitas est principium vniuersi. ita
amor quo quis diligit seipsum est forma et
radix amicitie. In hoc enim amicitiam habe-
mus ad alios quod ad eos nos habemus si-
cut ad nos ipsos. Dicit enim iacobus ethicorum quod
amicabilia quod sunt ad alios venerunt ex his

que sunt ad seipm. Sicut autē de princi-
pijs nō habet scientia. sed aliqd maius
scz intellectus. Alio mō possum⁹ loqui
de charitate fm propria rōem ipsius. pro-
ur. s. est amicitia hominis ad deū principa-
liter et ex cōsequenti ad ea q̄ sunt dei. inf-
que est etiā ipse homo q̄ charitatē habet.
sicut et inter cetera que ex charitate dili-
git. Quare homo diligit seipm ex chari-
tate fm. ppriā ratiōem charitatis nō fm
cōem. fm quā dicit Gregori⁹ in omelia
Mm⁹ q̄ inter duos charitas haberi nō
potest. Secundū dubiū fuit utrū cor-
pora nostra sint ex charitate diligenda.
Et q̄dam dicit q̄ nō. Primo q̄ Johā-
nē. c. dicit. Qui amat aiām suā p̄det eā.
constat q̄ aiā nō stat ibi nisi pro vita car-
nali. ergo corpora nō sunt diligenda. Se-
cūdo nihil est ex charitate diligendū qd̄
impedit hoīem ad affectuōem beatitudinis.
Sed caro corporis nostri est h̄mō. q̄ rē.
Nec em̄ ap̄lus ad Gal. v. ca. Caro cōcu-
piscit aduersus spiritū et sp̄s aduersus
carnem. Et ad Roma. vii. c. Inuenio a-
liā legē in mēbris meis repugnāre legi
mentis mee. Tercio ratio imaginis siue
exp̄ssa assimilatio ad deū est illud quod
facit creaturā diligi ex charitate. Sed i
corpore cōmunicam⁹ cū brutis. nec p̄se-
ctio imaginis regitur in nobis ex parte
corporis. q̄ rē. Sed contrariū on̄ditur p̄
scripturas. Nam Aug. li. j. de trinitate
ponit quattuor ex charitate diligenda inf-
q̄ enumerat corpus. Et ap̄l's ad Ephe-
v. c. ait. Viri diligere debēt uxores suas
sicut corpora propria. R̄ndet ergo q̄ bo-
nauitū rā in. ii. di. xxviii. q̄ cū charitas
sit pond⁹ inclinās ad summū bonū et p̄
fecit beatitudinē omne illud facit dilige-
re quod ē beatū vel beatificabile. Cōtin-
gat autē aliqd̄ esse beatū tripliciter. s. p̄ ef-
ficientiā et p̄ primā influentiā. et p̄ quandam
redundantiā. Hinc est q̄ oīa ista sunt ex
charitate diligēda fm p̄us et posterius.

fm magis et min⁹. b̄m autē p̄ essentiam
est solus deus. beatū p̄ primā influentiā
est sp̄s rationalis. beatū deniq̄ p̄ q̄ndā
redundantiā est corpus humanū. in qd̄
gaudiū glorie redūdat p̄ coniunctionem
sui ad antiā beatā. Hinc est q̄ charitas
facit nos diligere deū et etiā rōnalē sp̄m.
et etiā corpus nostrū. Ad primū in cō-
trariū adductū est dicendū q̄ in corpore
nostro est viciōsitas cōcupiscentie et bo-
nitas nature. Et q̄ viciōsitas cōcupiscentie
inclinat ad malū ideo est odienda. et
si q̄s eam diligit odit aiām suam. Quia
vero bonitas nature ordinata ē ad summū
bonū quodāmodo cōp̄cipandū. ideo ē
diligenda. Cū ergo deus horat ad odiē-
dā aiām nrām siue carnalē vitā. ex h̄ non
p̄cludit q̄ corpora nostra nō sint ex chari-
tate diligenda simplr. sed q̄ nō sunt dili-
genda q̄m ad viciōsitatē cōcupiscentie.
Ex h̄ patet n̄sio ad scdm. obiectū q̄ ea-
ro nō repugnat sp̄i. nec impedit ad af-
sequendā beatitudinē. p̄pter bonitatē na-
ture. sed p̄pter viciōsitatē cōcupiscentie
contracte. Ad terciū vero dicit Bona
uentura. q̄ licet corpus humanū non sit
ad imaginem dei p̄ se. t̄m vnitū est antiē q̄
est ad dei imaginē. vnitum inquā in vni-
tate nature. Et ratione illius est beatitudinis
cōparticipabile. Ideo est ex chari-
tate diligendū. Tercū dubiū fuit utrū
peccatores diligant seipos. Et q̄ nō vi-
detur ex verbis David in psal. dicentis
Qui diligit iniquitatē odit aiām suā. S̄
cōtra arguit. Primo q̄ illud quod ē p̄-
cipiū peccati maxime in peccatib⁹ rep̄t.
Sed amor sui est principiū peccati. q̄ maxime
in peccatoribus reperit. Nam vt di-
cit Aug. li. xiiii. de ciuit. Amor sui facit ei
uitatem babilonis. Secūdo arguit quia
peccatū nō tollit naturā. Sed h̄ vnici
q̄ cōuenit ex sui natura q̄ diligit seipm
v̄n etiā creature irrōnales appetūt. ppri-
um bonū. pura cōseruatiōem sui esse ex

44
alia hmoi. g. peccatores diligunt seipos. Ter-
tio arguit. q. fm dionisiu li. de diuis no
manib. Diuis est diligibile bonu. sz ml-
ti peccatores reputat se bonos. g. multi pec-
catores diligunt seipos. ¶ Rñder his rbo-
mas. ij. ij. q. rxy. q. amare seipm vno mō
cōe est oibus. Alio mō pñu est bonorū
Tertio mō pñu est maloz. ¶ Q. em ali-
qs amer id qd seipm ee existimat. h. cōe ē
oibus. Homo aut dr ee aliqd duplicif.
Uno mō fm substantiā suā z naturā z fm
h. omnes estimant fm bonū cōe se ee id qd
sūt. i. ex aia z corpe cōpositos z sic omnes
hoies bōi z mali diligunt seipos i qzuz di-
ligūt suūpōz. ¶ Suaroz qd naturale ē vñ
nec vitū Jo Lucero in pmo de officiis ait
Principio generi asantiū omī est a natu-
ra tributū vt se vitā corpusqz suuz tuca-
t declinat. qz ea q nocitura videant. Alio
mō dr homo aliqd esse fm pncipalitatez
Sicut pnceps ciuitatis dr ee ciuitas. vñ
qd pncipes faciūt dr facere ciuitas. Sic
aut nō omnes estimāt se esse qd sūt. Prin-
cipale em in hoie est mens rōnalis. Se-
cūdarū est natura sensitua z corpālis.
Quoz pñū Apl's noiat interiorē hoies
scdm ho hoies exteriorē. ij. ad corū. iij.
e. dices. Lz is q noster est hō exterior cor-
rūpat. i. corpus. nō is q nō est hō interior
renouat de die in die. id est mens rōnalis
¶ Mali igr estimāt pncipale esse in eis na-
tura sensitua vt corp. vñ nō recte cog-
noscentes nōve diligunt seipos. q. nō sz id
qd vere est pncipale in eis. Boni hō co-
gnoscentes se seipos. vere seipos diligunt
q. fm id qd se est pncipale in eis. id ē sz
mentē rōnalē Et h. pbat. Pbs. ij. et bico-
rū p qnz q sūt amicitie pñia. vñ usqz
em amī. Primo qdē vult suū amīcū ee
z viuere. Secūdo vult ei bona Tertio opa-
tur bōa ad ipm. Quarto conuiuit ei dele-
crabiliter. Quinto recordat cū ipō in eis dē
pñstāt z delectat. Et fm h. bōi diligunt
seipos qz ad interiorē hoiem. q. volūt

ipm suari in sua integritate z optāt ei bō-
na q sūt bōa spūalia Et opant diligētē
spūalia bōa Et delectabile ad cor pñuz
rederit q. ibi iueniūt bonas cogitātes in
pñti z mēonā bonoz pñeritorz z spem fu-
ture beatiudinis ex qbus delectatio cau-
satur. Sūt etiā nō parūtur in seipis vō-
lūtāt. dissensionē qz tota aia eoz tendit
in vñū. Econtrario aut mali nō volūt cō-
suari integritatē interiori hois neqz ap-
petūt spūalia ei. bōa neqz ad bec opant
neqz delectabile est eis se cū viuere rede-
undo ad cor. q. inueniūt ibi mala z pñtia
z futura q. z pñerita q abhorrent. neqz eti-
am sibīpīs recordāt pñer pñciam remoz-
dentē. Et sic pcludēdo rñder. Lho. ad p-
mū arg. q. mali amāt semetipos amore
illo pñio q est ipoz maloz pueniens vt
qz ad pñpñū dei. q. sic inclinant ad ex-
teriora bona q spūalia pñemunt. ¶ Ad
scdm aut arg. dic. Lho. q. natural' amor
nō tollit a malis sed puerit mō iā dicit
¶ Ad tertū hō arg. Dicendū q. mali. qui
se reputāt bonos decipiūt seipos z ita a-
mo. eoz ad se est apparet. qm q faciunt
iniqritatē hostes sūt aie sue. Prophea ips
dicit Johānis. xij. ca. Qui amat animā
suā perdet eam. Et qui odit aiam suam
in hoc mundo i vitā eternā custodit eaz.
Amare animā in hoc mūdo est bec tēpo-
ralia bona cū peccato velle z acqzere. Et
licet hoc videat ex amore peccare. odio
tamen magis est imputandū. quia sic ac-
quiritur eterna perditio.

¶ Odium proximi est graue peccatum
z de originalibus eius causis argzribus
pessimus fructibus ab odio peccatibus.

¶ Cap. tertū
¶ Tertium est odium proximi. de quo
¶ Consideremus tria videlicet
¶ Primo eius offensionem
¶ Secundo eius originationē
¶ Tertio eius fructificationē

Primo consideremus de odio proximi
offensione. Est enim peccatum odium proxi-
mi ab alijs distinctum et mortale quoniam est secundum
deliberationem rationis. Quod probatur. Nam Joba-
nes prima sua canonica. c. ij. ait. Qui odit
fratrem suum in tenebris est. Et. iij. c. Qui odit
fratrem suum homicida est. scilicet anime sue. Et de pe-
di. i. c. homicidiorum. Nam qui occidit et qui
odit et qui detrahit pariter homicida est.
Sed posset quis obijcere quod non omne odium
proximi sit peccatum. Et primo probatur
quia nulla peccata inveniuntur in preceptis vel in
preceptis diuine legis. secundum illud. Proverbi-
orum. viij. c. Recti sunt omnes sermones mei. unde
non est in eis prauum quod nec peruersum. Sed
Luce. xviij. dicit. Si quis venit ad me et
non odit patrem suum et matrem et uxorem et fili-
os adhuc autem et animam suam non potest esse
discipulus. Secundo probatur quod odium proxi-
mi non semper sit peccatum. Nam odire pec-
catores non est peccatum. sed peccatores sunt pro-
ximi nostri. quia ut dicit Augustinus. in primo
de doctrina christiana. Cum dicitur diliges proxi-
mum tuum omnem hominem noueris proximum
esse putandum. ergo etc. Quia peccatores odio
sunt habendi propter quod dicitur David sancti qui
dixit. Iniquis odio habui et legem tuam dilexi.
Insuper peccatoribus exprobat mala inuen-
iens. Conuertant peccatores in infernum.
Tercio probatur quod odium proximi non sem-
per sit peccatum. Omne enim peccatum repugnat
nature. sed odire inimicum est naturale ergo etc.
Rudert. the. ij. q. xxv. et q. xxviij. quod duo
possunt in homine considerari. natura. scilicet et culpa.
secundum naturam quam a deo habet capaces sunt
bonitatis. super cuius communitate fundatur
charitas. et secundum homines omnes diligendi sunt
boni et mali. et nullus odierendus. secundum culpam
vero quam aduersant deo peccatores sunt odiedi
enim pater et mater et proximus. Debent enim
in peccatoribus odire quod peccatores sunt sed dili-
gere quod boni sunt. Unde Leo papa dicit. lxxx
vi. c. odio. Odio inquit habeantur peccata et non
homines. Et sic soluantur obiectiones. Nam pariter

res quoniam ad naturam et affinitatem qua nobis
coniunguntur secundum preceptum dei et nature diligen-
di sunt et honorandi. Odendi autem sunt quoniam
tunc ad hoc quod impedimentum prestat nobis tenden-
di ad perfectionem diuine iusticie. Sic David
odio habebat peccatores quod odiebat illorum
iniquitatem. Sic inimici habendi sunt odio
non quoniam ad naturam et bona que habet a deo
sed quoniam ad eorum culpam secundum quam sunt nobis
inimici. Secundo consideremus de odio pro-
ximi originaciones. secundum eum Durandum ordi-
minorum in summa sua ex triplici causa ori-
odum.

Prima est displicentia veritatis.

Secunda est displicentia bonitatis.

Tercia displicentia recepre penalitatis.
Prima est displicentia veritatis. Aliquod
enim sunt ira peruersi quod odio habent diligen-
tes se et amant odientes se. id est quod non nocent
sibi inducentes ad mala. et conuerso reuera
habentes a malo per admonitiones odium. et hoc pro-
pter displicentiam veritatis. unde Terentius
ait. Veritas odium parit. De numero horum
fuit achab rex israel qui dicebat de Michea
propheta. Ego odi eum quia non prophetauit mi-
hi bonum sed malum. ut scribitur. iij. Reg-
um. xij. c. Quia enim dicebat sibi veritatem repre-
hendens eum et pronuntians quod incurreret cum po-
pulo propter peccata sua et non adulabatur regi
ut pseudo prophetae qui pronuntiabant sibi prospera
ideo ipsum Micheam odiebat. Secunda causa est
quod nascitur odium est displicentia bonitatis. ma-
li enim eo ipso quod mali sunt bonos videre vel
bona de eis audire non possunt. Quod proce-
dit ex inuidia. vel quod virtus bonorum est sum-
dit et obscurat malitiam iniquorum. Sic Beni-
amin. xij. c. dicit de ioseph quod oderat eum fratres
sui. nec poterant ei quecumque pacifice loqueretur
erat propter singularem bonitatem eius. vnde dicitur
quod cum ait Hieronymus. monibus suis sanctis. Sic
enim ovis delectabilis conuersat cum oue. et lu-
pus cum lupo. ita et malus delectatur et amat
malos siles sibi. et bonos inuitos moribus
suis odit. Tercia causa est quod odium est

24
displacita Decepta est aliquid iniuria recep-
ta. Sicut absalon odiebat amon fratres su-
um propter oppressionem sororis sue thamar
simulavitque displicentiam quamque vindica-
ret iniuriam fratre occiso. vt scribitur. ij. Re-
gum. xij. c. Sic esau oderat fratres suos iacob
et minabatur eum occidere quia abstulerat ius
primogeniture et paternam benedictionem. vt pa-
tet Genesim. xxvij. c. quod in iacob iuste fecerat
Est autem peccatum istud multum generale et
satis multiplicatum. Nam vir boies odit
um semel conceptum noluit dimittere quasi li-
cuius eis videatur. Nec aduertit quod dum in
odio manet non tamen unum peccatum mortale
committit sed toties quatenus iniuriam rece-
pit ad memoriam reuocantes actualiter il-
lis operatur mala que odit. Quod autem dicitur
est antiquum. Odio habet inimicum tuum Ma-
thaei. v. c. non erat illa sententia in lege dei. sed
falsa glossa quam faciebant leges doctores su-
per illud Leuiticum. xvi. c. Diliges amicum tuum
sicut teipsum. et habebant arguebant a contrario
sensu dicentes. Et quo amicum diligis precipit
ergo pro contrario inimicum odium mandatur.
Sed tale argumentum est validum quoniam scriptum
non habet in lege. Sed expressum mandabat
deus contrarium in ipsa lege statuens quod si quis
transiens per viam videret iumentum inimici
sub sarcina in terram lapsum non peransiret
sed iuuaret ad leuandum ipsum. Ideo christus
talem falsam expositionem reprobandam ait
Ego autem dico vobis. Diligite inimicos
vros. Tertio consideremus de odio pro
fimi fructificationem. Producit enim tres
pessimos fructus.

Primus est cordis obduratio

Secundus crudelitatis actio

Tertius damnificationis malignatio

Primus fructus est cordis obduratio
odii enim inter cetera peccata iduratur cor
terribiliter vt merito possit de odiente veri-
ficari illud quod dicitur Job. xli. Cor eius in-
durabit quasi lapis. Conditioes autem du-
ri cordis ponit Bernardus in libro de consolatio-

ne ad Eugenium dicens. Cor durum est
quod nec compunctio secundum pietatem non mol-
litur. peccatum non fleuit. minus non cedit. fla-
gellis obdurat. Cor durum autem sapienter male
habebit in nouissimo. Nec omnia impleri
vident in odiente. Nam cor eius non potest ha-
bere contritionem unde nec in confessione ab-
solutioem nec veniam nec communionem. Ex-
pisse enim dicitur de peccatis. v. c. falsas. quod talis
quod odium tenet in corde admitti non debet ad
penitentiam. sed quod absoluatur a confessore. et
pro magis permanet in odio tanto magis in-
durat. Pietate non mollior talis. quod si vi-
deat inimicum in aduersitate non comparitur
sed appetit ei maiora mala usque ad con-
sumptionem. Sic iudei odientes christum non
fuerunt moti pietate ad ipsum cum viderent eum
terribiliter flagellatum quod fecerat pilatus
ad flectendum eos ad pietatem erga eum. sed
voluerunt eum omnino crucifigi vt satiarentur
de penis acerbissimis eius et opprobri-
is. Nec fleuit peccatis odiens. nam si amici
vicini et religiosi et plures decesserint tales vt
odia dimittant et inimicitias non acquiescant.
Non cedit minus odiens. quod si fiat eis con-
minationes a predicantibus multorum malorum
quod deus pro odio suo inferret et precipue da-
natiois eterne non videtur curare. flagellis
obdurat. Nam incurrit in danam et infirmi-
tates morte familie sentit. et tamen odium te-
net. unde et in nouissimo male habebit quod
in morte cum odio transiens a demeritis cru-
ciandus ad inferna descendet. Secundus pes-
simus fructus odii est crudelitas. Layne ex
odio ita crudeliter factus est vt non parceret ger-
mano abel innocenti. Genesim. xliij. c. Egypti
quod oderat hebreos. vt habetur Exodo. i. ca. af-
flicebat eos multis modis usque ad sub-
uersioem puulorum nascentium in flumine. Ter-
cius fructus odii est damnificatio. Nam odiens qui
rit in exoso septem genera danorum vel siluam
separat et in quibuslibet committit mortale. Pri-
mum danum in substantia appetens quod ipsam amittit
vel diminuat et ad hoc operatur si potest et se

vel g alios. Scdm dānū in fama qz de
 trahit sibi z bōa audita de exoso puerit.
 Tercius dānū in patria. qz grit quō ex/
 pellat de ciuitate vl saltem h desiderat
 Quartū dānū i familia qz appetit infir/
 mitate vel morte filioz vl damnatōes et
 iurias ei. Quintū dānū in libertate. qz
 appetit qz incarcere pē debita z filia.
 Sextū dānū in corpe. qz cupit illū infir/
 mari vl mori. vii z si ipe nō occidat des/
 derat qz de vel ali id faciat. Septimuz
 dānū est i aia qz veller aiaz ei ad infer/
 na defēdere. Sed ecōuerso deponētibz
 odia ppter christū z inimicū veniā perē/
 tibz ob ei amore indulgētibz abūdānt/
 sine gfa eius infundit. Grādis est vniqz
 bec elēosyna cordis. z deo bñdicto accep/
 tissima mirū in modū. Dixit em dñs ihs
 xps Mar. vi. c. Si em dimiserit hoibz
 petā corz dimitter vobis p vester celest
 petā vestra. Et vt nos moneret exēplo
 existēs i cruce post vindā. post flagella.
 p spura. post luozes. post coronā spi/
 neā pendēs i medio latorū. p suis ple/
 ctozibz orauit dīcēs. Pī ignosce illis.
 qz nesciūt qd faciūt. Opū vbi. Dardēs
 de pccario. Deniqz inaudita māsuertudo
 Nō conqrit benignū iesus. Nō impcat
 malū iudeis crudelissimis sz veniā quaz
 tū nō meruer. Idcirco q suo amore odia
 deserūt sibi admodū cōplacēt ipsoz sese
 qdāmodo reddit obligatū. Tū erat erē
 plū de scō Johē gualberto. Dic cū mi/
 les foret zūmicias habere mortales cū
 qdā q ei auūculū infecerat. vna dieruz
 cū esset armis accinctz z inuenissz inimi/
 cū suū solū z inermē aggressus ē cū vt in/
 terficeret. At ille prostrat in terrā roga/
 uit cū ob amore illi q tali die pro nobis
 oibz passus fuerat vt sibi igseret. Erat
 em sexta feria. Ad cui pces sbito emol/
 litū ē cor ei. z odio deposito dixit. Ob
 amore crucifixi nō possum tibi nō indul/
 gere. cū ipe pro nobis inimicū suis mortē
 gustauerit ista die. yade igit secur. z bñ

fac qz ego oēm iniuriā tibi remitto. P
 qd cū accessisset ad eccliam scū miniatōis
 ppe florentiā in mōriculo vbi nūc morā/
 tur mōachi mōris oliuaz orātū ipe ante
 imaginē crucifixi ipa imago inclinauit si/
 bi caput qsi gms agēs de iniuria fmissa
 inimico ppter eū. Et adhuc oñdit ibi tal
 imago. Et ita puersus ē ille Johannes
 gualbertz ad deū q dimisso seclo ordinē
 instituit specialē. s. vallis vmbrose z mi/
 raculis mltis claruit canonizat ab eccle/
 sia. Deponāt ergo odia z cessent discor/
 die vt sic digne inscipiētes viuificum sa/
 cramentū dignos nos faciant. gfa chri/
 sti q est bñdictus in seclā seclōz Amen.
 Feria qra p dñs eā oliuaz. Demirā/
 da persione latorōis pēdētis i cruce

Sermo qdragesimal qntus

Adhuc dico ti

bi hodie meū er i paradiso. Pñf
 sum ihs ad latorē loqnt. sba
 ista sūt originalr Lu. xxiij. c. z i euāgelio
 hodierno. Dū pēdebat i cruce ihs xps fi/
 lii dei pro salute hoibz afferēda exhibuit
 misericordiā suā latorē q crucifixz erat a
 dextris ei. In illo qppe fiducia dat oibz
 pccōtibz q ad pniāz redire disponūt ve/
 securi currāt ad pedes saluatoz mūdi q
 neminē abiecit ad se z fugiētē. Et vt inq
 deuo. Ber. hoies alloqnt pccōrē. Capue/
 bz xps in elianū ad te salutādū. os clausū
 ad te osculādū. pedes crucifixos ad recū/
 pmanēdū. brachia apra ad te āplexandū
 larz aprū ad te diligēdū. z totuz corz i
 cruce exiētū ad te totū tibi largiēdū. Pro/
 pterea vt ardēs ebaritas filij dei ad latorē
 nē suertū z qsliber hūiliatos pccōres no/
 scat in pñenti smone de illo latorē tria
 mysteria declarāda studebim.
 Primū erit de ipius merito
 Secūdū de ipius pmo
 Tercū de ipius pmiuilegio
 De. vij. sicut latorōis a spū scō sibi i/
 fuf i qbz apper āplitudo meritū ei. La. j.

24
Primū mysteriū declarādū erit
de illi⁹ latronis merito. Nā ple-
riq; mirant quō ille q; pro suis
scelerib⁹ publico supplicio dēnar⁹ fu-
it in extremo vite sue q; sibi auferēbat vi-
olētia passiōis mereri potuit vitā etnā.
Quib⁹ rōndem q; peccata p̄terita etiā g-
uia ⁊ enormissima adhuc i extremo tele-
ri p̄nt p̄ penitentiā. vnde ⁊ sic penitēs fit
dign⁹ eterna rege. Vnde Hiero. ad Da-
masū papā. ⁊ de pe. di. i. c. Imposita ait
Christ⁹ de cruce in padisū latronē cul-
tē ne q; aliqui serā cōuersionē putaret se-
cit homicidij penā martyriū. Et. xxvj. q.
vi. c. Si p̄sb. scribit. Vera cōfessio in vl-
timo tpe p̄t esse. q; dñs nō solū tps s;
etiā cordis inspector est sicut latro vni⁹
momenti tēpe meruit esse in padiso i bo-
ra vltime cōfessiōis. Et eadem cā ⁊ q̄sti-
one. c. Agnouim⁹. Celestin⁹ dixit. Per-
didisset latro in cruce p̄mū ad christi de-
p̄trā pendēs si illū hore vnius p̄nia non
iūuisset. Lū esset in pena penituit ⁊ pro
vni⁹ cōfessioe sermonis habitaculū pa-
disi eo penitēte p̄meruit vera ad deū con-
uersio in vltimis positoy mente potius
est estimāda q̄ ip̄e. p̄pheta boetali⁹ asse-
rente. cū cōuersus ingemueris tūc saluus
eris. Et eadē adhuc cā ⁊ q̄stioe. c. Is q;
Leo papa sic asserit. Misericordie domi-
ni nec mēsuras possum⁹ ponere nec tpa
diffinire. apud quē nullas patit venire
moras cōuersio. Dicēte sp̄i dei p̄ p̄phētā.
Lū cōuersus ingemueris salu⁹ eris. Pe-
nituit ergo latronē illū p̄rite sue vite ma-
le acro. et penitentiā suā sepe virtutib⁹
decorauit. tribus scz theologiis. fide spe
⁊ charitate. Et q̄tuor cardinalib⁹. vide-
licet. prudentia. iusticia. fortitudine ⁊ tē-
perātia. que hures infuse sibi fuerunt a
diuina gra. Prima latronis virt⁹ fuit
fides vni⁹ admirabil. Lū christo em̄ nū
q; fuerat cōuersat⁹. nec forte an nouerat
eū. Nō fuerat secur⁹ doctrinā ei⁹ nec etiā

vita sed in opib⁹ impetratis se ceteris
iuste patebat exitū mortis. Videbat au-
tē christū derisū ab oib⁹ derelictū. pub-
lice dēnarū. afflictū. infirmū. opprobri-
is ⁊ contumeljs saturatū. ⁊ tā morti vic-
tū. ⁊ ip̄e vicinus morti a nemine doct⁹. a
nullo p̄monit⁹ dei filio credidit. Et illi q;
eius doctrinā auderāt. miracula viderāt.
⁊ paulo ante de manib⁹ suis scissimis i-
cubū corpus illi⁹ sumpterāt fugiēdo ne-
gabant. Iste sol⁹ cū tacēte virgine ip̄s ve-
re dei filiū indubitata fide in aio suo cre-
debat. Secūda latronis virt⁹ fuit spes
q; tāta in illo fuit q; ab illo sperabat salu-
tē quē in corpe p̄prio videbat om̄i salute
priuatū. Tercia virt⁹ fuit charitas. Nā
torū qd̄ habuit ip̄i iesu in amoris p̄fecti
signū imolauit. Manib⁹ em̄ ⁊ pedibus
crucifixus nō valuit fūre sibi nisi em̄ cū
duob⁹ mēbris. Primo corde. scdo lingua
Primo ei corde sibi timiama p̄fecti odo-
ris ardenti charitate sacravit. Scdo ho-
lingua sibi obrulit verificatū illud qd̄ dicit
Mat. xij. c. Bon⁹ hō de bono thesauro
cordis sui proferet bona. Proinde q̄ta-
or amores ardētissimos lingua sua de cor-
de expressit.

¶ Primus fuit amor confessionis

¶ Secundus compassionis

¶ Tercius correptionis.

¶ Quartus perfectionis

¶ In q̄bus qdē amorib⁹ apte mōstrauit
q; in q̄tuor dimensionib⁹ crucis christo p̄
amore crucifixus erat in cruce. ¶ Prim⁹
ḡ fuit amor cōfessiois q; fuit sue cruce pro-
fundū. Dū sua prop̄a acro⁹ hūane gene-
ris scelera cōfessus ē asserens nos pena
lib⁹ angustjs digne p̄lecti cū ait. Et nos
qd̄dem iuste. s. patimur. Nā digna factis
recipimus. In magnis qdē cognitiōibus
ferebat q; se iuste digneq; pati profutaba-
tur. Magna pars est venie apud deum
hec cognoscere sibi ⁊ fateri. ¶ Scdo fuit
amor compassiois q; cōtine laritudō. cruce

sue dū angustias iesu xpi pic excusabat.
 asserēs illas sine culpa ppria sustinere.
 Et licet xps a pilato iudice ordinario ee
 clamare pplo fuisset dēnat^o ad mortē
 Dic mī latro sēdit. Dic hō qd mali fe
 cit. Lognuit equidē innocentiā xpi qui
 pām nō fecit nec dol^o inuērys est in ore il
 lius. r hō ipso illumināre quē latro publi
 ce fatabat innocentiā. **¶** Tert^o fuit amor
 correcciōis. q̄ exiit longitudo sue crucis
 dū blasphemantē latronē impiū charitari
 ua rēpōnsiōe cōpēsiuit dicēs. Nec tu
 times dēū. vide seruoē hui⁹ latronis q̄ li
 gno corpe pendēs corpalū penaz obli
 tus sōdatē arguere r instruere nō verēf.
 Nec inquit tu times dēū q̄ in eadē dam
 natiōe es. s. mortis. **¶** Quart^o fuit amor
 pfectiōis q̄ exiit latitudo sue crucis duz
 toto mentis affectu atq; benigno lingue
 affatu cū ineplicabili cordis hūilitate r
 p̄ritiōe necnō cū tota mentis deuotione
 r q̄ū p̄misit acerbitas ipsa supplicij cus
 p̄erfōe faciei benigna ad dñm iesū su
 pende admiratiōis breuē orōnē effudit di
 cēs. Dñe memēto mei dū veneris in re
 gnū tuū. In qua om̄is consummata perfe
 ctiō mirabiliter cōtinet. si deuota mens
 nouerit explicare. S; vt id aliq̄liter pa
 tesiat. Primo p̄sidera in q̄tra fide ille la
 tro fundat q̄ in mortē credit vitā etnā
 Secōdo vide q̄tra spe firma ad eterna eri
 gitur qui ab illo q̄ ab em̄i mōdo eijct spe
 rat celeste regnū. Tertio pondera in q̄tra
 excessiua charitate locat q̄ sola dilecti te
 sus in cōtra est p̄cius. **¶** Quarta v̄tus hu
 ius latronis fuit prudentia. q̄ nulla po
 stulauit caduca. Quinta virtus fuit for
 titudo q̄ fecit eū supferri sup om̄ia secle
 ra sua. **¶** Sexta v̄tus fuit r̄gāntia q̄ in so
 la volūtate dei r saluatoris iesu xpi f̄mij
 menturā reliq̄t. **¶** Septima v̄tus fuit iu
 sticia f̄mij quā reddidit sibi p̄fessionē p̄e
 cēz culpe proximo correcciōnē r christo
 louēre laudē cōp̄fessionē r totalē sue yo

lūtaris imolatiōnē. Quare nō sine cau
 sa xpm̄ ita sibi p̄pitū inuenit.

¶ De septē dulcoribus seu p̄ditio n: bus
 promissiōis christi facit latronē. p̄ci so.

¶ Cap. sc̄m.

¶ Secundū mysteriū declarandū de
 latrone sancto dī f̄mij fuit cūz a
 xpo sibi largiua charitate promissū pre
 miū dū sibi dixit. Amen dico tibi q; ho
 die mecum eris in paradiso. Licet v̄tq; hui⁹
 promissiōis rā admirāde de q̄libet hō q̄
 quire sensū r rā ample q̄ r amor sine
 stigare dulcorēs seu dulcedines. Septē
 nempe dulcedines hui⁹ latroni xps am
 pla misericordia dispensauit.

¶ Prima dī iuramēti v̄tas.

¶ Secōda annūciata p̄cietas.

¶ Tertia electiua charitas.

¶ Quarta temporis breuitas.

¶ Quinta diuina societates.

¶ Sexta eterna stabilitas.

¶ Septima gloriosa iocūditas.

¶ Prima dulcedo seu p̄ditio p̄missi
 onis facit latronē de p̄mo dī iuramēti
 v̄tas q̄ notat in hoc verbo Amē. q̄ di
 ctiō significat q̄ verū est vt p̄z de cō. dist.
 ij. c. Reuera. in fi. text^o r in gl. r. xxx. vij.
 di. c. Sedulo. Et. xij. di. c. Dehis. Et eē
 de filiis s̄b̄ioz nō ordinādis. c. Propo
 sūt. Et in rōnali diuinorū officioz lib. o
 iij. Qd̄ em̄ xps promissit in h̄itate promi
 sit. Et vt ip̄e dicit Luce. xxi. c. Celū r ter
 ra trāsibūt. verba aut̄ sua nō p̄terbunt.
 Quasi dicat f̄mij Nicolauz de lyra super
 Matheū. xxi. ca. q; lz transire d̄beat cel
 lū r terra nō q̄ corūpent q̄trū ad s̄bitan
 tā. sed q̄ cessabit mor^o celi r fiet trāsma
 r̄tatio in elementis in nō p̄terbit s̄bū xpi
 qd̄ est ipso mūdo stabili⁹. **¶** Secōda dulce
 do seu p̄ditio promissiōis f̄mij facit la
 tronē dī annūciata p̄cietas. Ille em̄ q̄ ex
 p̄ciatē venerat saluos facere p̄cōtes la
 tronē dicebat. Dico. s. ego iesus dei filius
 qui veni saluos facere qd̄ p̄ciat qui v̄cni

227
vocare peccatores ad penitentiam et veni pro
re oue p dicitur ut illa imponens humeros
meos reducā ad pascha yberatis in re,
gno celoz. Ego inq̄ qui sanguine pprio
redimere volui gen^o humanū. **Tertia**
dulcedo siue dicitio promissionis facit
latroni dī electiua charitas q̄ exprimit cū
xp̄us sedit **Tibi** q̄ si dicat q̄ nō obstanti
bus scelerib⁹ p̄cedentib⁹ a te commissis. n̄
pp̄ter penitentiam et conuersionē tuā ego te
elegi ut sis in numero electoz meoz. ha
bet nāq̄ penitētia tantā efficaciam ut et i/
pio hoīe faciat iustū. Ego dico tibi iā. iu
stificato et reconciliato patri meo ac nume
ro electoz ascripto. **Quarta** dulcedo
siue dicitio ill⁹ promissionis dī xpi b̄e/
uitas. q̄ subiūxit xps̄ hodie. **O** felix ver
bū retroactis t̄pibus amicis dei. p̄phetis
et p̄tarchis clausū q̄ p̄ totānoy curricula
a padisi gaudijs exulare cōpulsi sunt
flevit Adam. p̄ter inobedientiam cōmis
sam. desideravit xpm̄ illūq̄ coluit ac di/
lexit venturuz et n̄ cū vixisset ānis nōgē/
tis triginta ut dī **Gen. v. c.** in extremovi
te xpm̄ inuocās nō audiuit. **Hodie** eris
in paradiso. sed post exactos ānos quinq̄
milia. **Nōe** iust⁹ inuētus est in cōspectu
dñi q̄ diluuij t̄pe in archa saluat⁹ est tibi
lomin⁹ in vltio vite cōstitut⁹ nō audiuit.
Hodie eris in paradiso. **Quimo** ad libz
descendēs ibi sedit in tenebr̄ vsq̄ ad cō/
pletā passionē xpi. **Sic** abraā. sic isaac.
sic iacob. sic p̄phete. sic deniq̄ iusti oēs.
latroni s̄o dicitū ē. hodie idest statū post
aīe a corpe tuo separationē eris in paradiso.
Hic autē latro exemplū est manifestū q̄
illi q̄ nihil h̄nt purgabile decedēs i eba
ritate statū euolat. **Si** autē aliq̄s q̄reret
q̄s p̄est esse adeo mūdus ut mortēs ni
hil purgabile retineat. **Ad** q̄d r̄ndemus
h̄ fore possibile q̄nq̄ rōnibus
Prima dī martyriū toleratōis
Secūda baptismalis purificatōis
Tertia in tēte cōpūtatōis

Quarta s̄rualis p̄fectōis
Quinta plenarie remissionis
Prima rō q̄re pōt q̄s absq̄ aliq̄ pur/
gabili ex hac vita discedere et statū euola
re dī martyriū toleratōis. **Qui** em̄ marty
riū patit purgat ab om̄i labe et mox reg/
nū celoz ingredit⁹. vñ **Lyban⁹** in quodā
fmōe ait. **O** delicata passio et gl̄iosa con
fessio. **Absoluit** p̄ martyriū aīa a vincu
lo carnis et in celo cūz triūpho eleuat⁹ ab
angelis. **Et** ex tē celebratōe missaz. c. cūz
marthe dī q̄ iniuriā facit martyri q̄ orat
pro martyre. q̄ videlicet indubitanē cre
ditur ad celū euolasse. **Secūda** rō dī ba/
ptismalis purificatōis. **In** baptismo de
bite suscepto mūdā aīa. **Et** mox bapti/
sar⁹ mortēs euolat. ut p̄z ex tē baptismo
c. **Debitū**. **Et** ad h̄ ostendendū baptisato
xpo agri sūt celi. **Matth. iij. c.** **Tertia** rō
dī in tēte cōpūtatōis. **Dū** em̄ p̄ritio fer/
uida est et inentia satis aufert om̄em cul
pā et debitā penā. **Et** p̄ h̄mōi intensa cō/
pūtatōe intelligit dicitū **Aug. q̄** vā peni
tētia ad puritatē baptismi conat adduce
re penitentē. **Quarta** rō ē s̄rualis p̄fecti
onis. **Dū** em̄ aliq̄ p̄fete viuūt florentes
s̄rualib⁹ heroicis sicut fecerūt b̄ndict⁹ et
minicus fr̄a alcaus et aliq̄ moxīctes statim
euolant. vñ **Gregor⁹** li. iij. dialogoz
ait. **Iustoz** aīe mox ut hui⁹ carnis clau/
stra exiunt. in celestib⁹ sedib⁹ recipiuntur
Quinta rō est plenarie remissionis. **S̄z**
doctores **Raymundū** **Hosien⁹** et alios.
Boni xp̄iani qui lucrātur indulgentias
plenarias ab om̄ibus peccatis purgant⁹
et mox ientes statim euolant. **Que** oīa sa
tis credibilia facit exēplū latronis. **Qui**
ta dulcedo siue dicitio promissionis facit
latroni dī diuina societas. **Dec** notifi/
cat in illo s̄bo mecū. **Secūda** dicitio eter
na stabilitas. **Iō** subdit. **cris. s.** in eternū
p̄manebis. **Quicq̄d** em̄ est in illa sancto
rū beatitudine eternū erit et semp̄ p̄mane
bit. **Eterna** pax. eterna requies. eterna di

uitie eterna deniq; vita. Hoc iesus bene dicit. Sepissime referatur. Na Johis. iij. e. ait. Sic deus dilexit mundū vt filium suū vnigenitū daret vt oīs q̄ credit in illū nō pereat sed habeat vitā eternā. Et x. c. Dues mee vocē meā audiūt ⁊ ego do eis vitā eternā. Et Math. xxv. c. Ibiunt bñ in ignē eternū. iusti autē in vitā eternā. **S**eptima p̄ditio illius p̄missiois dī glōsa iocūditas q̄ exp̄mit cū dixit xp̄us In paradiso. sc̄m nicolaū de lyra nō accipit hic paradī p̄o orto voluptatis nec p̄ celo empyreo. sed p̄o fructū beata quā habuerūt sancti p̄es in morte xp̄i q̄ erāt in limbo detenti. Statim cū ei⁹ aia descēdit ad eos ⁊ eadē die illuc descendit ania illi⁹ latronis facta p̄iceps brē fructōis.

De hñq; singularissimis p̄ilegijs latronis ad xp̄m p̄uersi. **Cap. tertiu.**

Tertiu mysteriu declarandū de sancto latrone est de ip̄ius p̄uilegio. **F**uerunt quippe in eo hñq; p̄uilegia singularissima.

- P**rimū dī assimilatiōis
- S**c̄m associatiōis
- T**ertiu predicatiōis
- Q**uartū petitiōis
- Q**uinū figuratiōis

Primū fuit p̄uilegiū assimilatiōis. **S**olus cū ip̄e inter mēbra xp̄i assimilabatur p̄o in crucifixiōe ⁊ crucifix⁹ crucifixo assimilat⁹ est. **N**ec obstat q̄ crucifix⁹ fuit p̄o scelerib⁹ suis. q̄ post p̄uersionē fuit legitimū mēbrū xp̄i ⁊ extē pena sua configurata fuit similitudini mortis eius. **S**econdū p̄uilegiū fuit associatiōis. **S**olus ip̄e h̄gnē matrē associauit in lamentatiōe dolorosa mortis filij dei. **F**actus est ei soci⁹ ei in fide atq; dolore. **N**ulla autē alia creatura p̄ntis vitē matrē associauit s̄ istis. licet em̄ Jobes ⁊ magdalena amate desererent morientē iesū nō in vt deus p̄ redemptionē hūmā generis morientē. vñ

coꝝ lamenta multū fuerūt informitate i sp̄ida. **S**oli⁹ ist⁹ latronis simul cū matris fuerunt accepta lamenta. quia deum credidit de super infusa fide quam cū incredibili dolore hominē ante suos oculos morientē vidit. **T**ertiu fuit p̄uilegiū predicatiōis. **N**am iesu condemnato a iudeis imp̄s tanq; reo latronis publice predicauit saluatiōē suā ⁊ armis quibus potuit tanq; suus collateralis miles strenue defendit. **N**on fuit iste tanquā seruus fugitiuus qui dimisit dominū suū in bello mori ⁊ fugit ⁊ dē capite puniri. ff. de re militari. l. Deserto rem. sed fuit tanquā seruus fidelis obsequēs domino suo vt potuit vsq; ad mortē. **E**t probabiliter credi potest q̄ latro iste increpauerit profuos iudeos ac pharisicos ⁊ scribas qui sic impie exultabāt p̄o moriente iesu. **Q**uartū p̄uilegiū fuit petitiōis. **I**ste latro solus postulauit salutē quando saluator mundi eaz p̄ oībus faciebat. vnde ⁊ abundanter eā recipere debuit sicut ⁊ fecit. **Q**uinū fuit p̄uilegiū figuratiōis. **N**am ip̄e figuram tenuit et quasi vices omnū electorū. vt em̄ inquit Leo papa in sermōe de passione. **D**uo latrones vnus ad dexterā ⁊ alius ad sinistram cum christo crucifiguntur. vt in ipsa paraboli spē dēmostraretur illa que in iudicio illius omnium hominū est faciēda discretio. **I**psa em̄ crux tribunal fuit in medio cuius iudice constituto vnus qui credidit liberatus. **A**lter qui insultauit damnatus est. **P**er illum ergo latronem figuratur omnes electi qui in die iudicij stabunt a dexterris xp̄i quibus dicitur. **V**enite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnū. **A**d q̄d nos ip̄e p̄ducatur qui viuūt ⁊ regnat in secula seculorū. Amen.

Feria quinta in cena dñi. **D**e mysterijs sacri eucharistie. **P**res̄ i epta bur⁹ dieꝝ. **S**ermo quadragesimus sextus.

Robet aut se

Pspuz hō r sic de pane illo e
dat r de calice bibar. Doctoz
gentiū vba sūt ista. j. ad corin
thios. xi. c. r in epla bodiegna. Lūciorā
fidelū devotio inflāmari dz h tpe maxie
ad sacratissimū corpus dñi nri iesu xpi.
Statuit nāqz sancta mī ecclia vt i sacro
paschate ad min⁹ oēs vniūsqz ser⁹ q per
uenerūt tā ad ānos discretiois reuerēter
suscipiāt eucharistie sacz. Terūm quia
multi sūt imitatores corinthioz q irue
rent r ipudice frequentare ssumūt dñicaz
mesā. Jō in pñti f mōe fm ea q in episto
la recitant de ipō altissimo sacro vba sa
ciem⁹. In q̄tia mysteria ob Aplo tradi
ta declarabimus.

Primū ē d sacri eucharistie irreuerētia
scdm de ill⁹ excellentia.

Terū de eius frequentia.

Qualiter Aplos respēdit corinthios
q irueēter se habebāt ad sacramētū
eucharistie. **Cap. p̄mū.**

Primū mysteriū declarandū ē de
sacramētū eucharistie irreuerētia.
Respēdibiles q̄ppe sūt r nō pa
rū illi q irueēter se hāt ad istud ineffa
bile sacm qd Aplos oñdit in. j. gte eple
vt cōm̄ndt. Nīco. de lyra Aplos arguit
corinthios de h q̄ male se habebāt circa
sacm eucharistie q̄ntū ad abū. qz aliq̄ co
rū sūpro cibo recipiāt corp⁹ xpi sumen
tes argumentū ex h q̄ xps post cenā hoc
sacm instituit r discipulis dedit. Qd tūc
fuit rōnabile qz ubi debuit inchoari veri
tas ybi cessauit figura. Vult⁹ aut sacra
mētū figura fuit imolatio agni paschali
Et iō post ill⁹ agni esū xps instituit hoc
sacm. Postea rōnabilē statuit ecclia in
reuerētia tāti sacri q non sumat nisi a te
iunis. ieiunio nature qd soluit p oē illd
qd sumit p moduz cibi r pot⁹. Dies aut
incipit a media nocte. Et iō q post medi

am nocte aliqd sūpserit dicto mō reddat
ihabilis ad sumēdū h sacm excusant tū
infirmi. Idē dicit Ricbar. p̄m. iij. di. viij
Dic q̄ Aplos. Lūemētib⁹ vobis in vni
scz ad p̄cipian. dū eucharistie sacm iam
nō est idest nō lz vobis dñi cā cenā mādu
care. Est dicit cām euz die. vniūsqz cū
suā cenā ssumit a d māducandū. Tū cū
sūptionē sacri p̄parabāt sibi sua cibaria
r portabāt ad eccliam co. nedētes anteqz
lumerēt sacm. r sic diuites laute come
debāt r bibebāt. pa ipes a. ite esuriebant.
Jō sequit aplos. Et al⁹ quidē esurie. al⁹
autē ebi⁹ est. Notandū vob⁹ loco h. in pe
trū de carantasia sup eplā. Pauli q du
plex est cenā. s. bona r mala. Cēnā bona
q̄druplex est. Quedā corpalis in q̄ pau
peres reficiunt. rē q luce. xiij. c. Cū sac
prandū aut cenā voca paupes. Alia est
cenā spūalis in q̄ dñis dei aie saciantur
Et de hac dicit Apoca. iij. c. in p̄sona det.
Ego sto ad ostiū r pulso. si q̄s mibi ape
ruerit intrabo r cenabo cū illo r ille me
cū. Tertia cenā bona est sacramētalis q̄
fideles in altari pascunt. Et de hac dicit
Luce. Homo qdā fecit cenām
magnā. Quarta cenā bōa ē celestis q̄ be
ati fruūtur. Et de illa dicit Apoca. xij. ca.
Beati q ad cenā nuptiarū agni vocati sūt
Cēnā hō mala q̄druplex ē. Prima est
voluptatis in q̄ hoies inebriant. Et de
ista Judith. xij. c. scribit Dolofernes fe
cit cenā suis suis r inebriatus est. Se
cūda cenā est crudelitatis in q̄ iusti opp
mūtur. Sic fuit cenā herodis De q̄ dicit
tur Math. vi. c. Cū dies oportun⁹ acce
disset Herodes natalis sui cenā fecit in
ea Jobem occidit. Tertia est cenā abitio
nis in qua fuggi extollunt. Et de hac dicit
Math. xij. c. Amāt p̄mos accubit⁹ ce
nis. Quarta cenā supstitiois r erroris sic est
cenā idolatrarū de q̄. i. ad corinth. x. c. Si
q̄s infidelū vocat vos ad cenā r vult⁹ ire
q̄ qd vobis apponit māducare nihil ita

CXXXIX

interrogares propter hoc. In quibus vobis com-
 edidit Ap[osto]lus licentia comedendi cum infide-
 lib[us] his qui infidelibus prodesse possunt. Sequit[ur]
 Ap[osto]lus loquens contra istos. Numquid domos
 non habetis ad manducandum et bibendum. i-
 domos non consecratis. in quibus dominus exerce-
 rit talia vitia. Aut ecclesiam dei contemnit[is]
 et confunditis eos qui non habent. Quid dicat[is]
 vobis. laudo vos. In hoc non laudo imo. si-
 vituperor. Et minus dicendo plus signifi-
 cat. Sed hoc die christiani multo grauius er-
 rant quam co[m]muni[ter] circa sacramentum istud ve-
 nerabile. Et hoc triplici ratione.

¶ Primo ratione incredulitatis.

¶ Secundo ratione culpabilitatis.

¶ Tertio ratione repudiationis.

¶ Primo aliquid errat ratione incredulitatis.
 quia nolunt credere reale existentiam corporis
 christi in sacro altari. vellet ei altitudinem tantam
 sacri artingere vi nature et ingenij christi.
 Sed in hoc nihil est inuestigandum secundum na-
 ture regulas cum omnia que veracissime predi-
 cantur. de hoc sacramento referenda sint
 ad omnipotentiam dei. de qua Cicero in libro de na-
 tura deorum refert. Nulli est nature obiectum
 aut obediens deus. Deum ergo regit ipse natura.
 Credere itaque debemus pure et simpliciter audie-
 res doctrinam sanctorum et ecclesie confessionem
 ac verba christi. Quorum sententias distincte positi-
 tas videre poteris in quadragesimali de pe-
 nitentia in fine de viatore sacramenti. Se-
 cundo errat cum irreuerentia circa sacramentum alij
 et que in libro de culpabilitatis que presumunt
 in mortali culpa suscipere corpus christi. ¶ Ter-
 tio errat plerumque ratione repudiationis. quia abs-
 que seruo deuotionis concipiendis et medi-
 tationis ad altare sanctum accedunt que notare
 dicitur ea que scripsimus in quadragesimali de pe-
 nitentia in fine de cotione.

¶ Ex sacramento eucharistie est excellentissi-
 mu[m] quod declarat eius nomen quia super alia
 et quia fuit a prope solenniter institutum

¶ Cap[itu]l[um] secundum

¶ Secundum mysterium declarandum est de
 sacramento eucharistie excellentia
 Hanc explicat apostolus cum ait Ego enim
 accepi a domino quod et tradidi vobis etc. ha-
 videlicet que scripserunt de hoc euangeliste ip-
 se accepit a domino reuelare. quia dominus tunc hoc
 memoriale sacramentum instituit sub duplici spe-
 cie in memoriam sue passionis et mortis.
 Quam hanc sit huiusmodi sacri excellentia colligi-
 gere possumus principaliter ex tribus.

¶ Primo ex nominatione.

¶ Secundo ex sup[er]atione.

¶ Tertio ex institutione.

¶ Primo colligitur huiusmodi sacri excellentia
 ex nominatione. Nam secundum fructum cuius de mayo-
 nis in suo. iij. di. viij. Quatuor sunt huiusmodi
 sacri nomina. Primum nomen est eucharistia.
 vt. j. q. j. c. Multi secularium. Et dicitur co. di.
 ij. c. Quotidie. Extra de pe. re. c. Omnis
 secundum Dionysium libro de angelica ierarchia
 eucharistia dicitur ab eu quod est bonum et charis-
 gra que si bona gratia. quia ibi est bona gra-
 inberens sed subsistens. vt dicit Landul-
 phus in. iij. di. viij. Secundum nomen est via-
 tici. vt. ij. q. ij. c. Si quis in infirmitate. ha-
 est viatorum cibum et solidatio. Tertium nomen
 est hostia. vt de co. di. iij. c. Sacramentum. c.
 Semel. et dicitur hostia quia passionem christi signi-
 ficat quam pro obrulit. Quartum nomen est si-
 naxis grecce secundum Dionysium de angelica ier-
 rarchia. et latine idem est quod comunio. quia est
 omnium fidelium cibus vni. dicitur etiam sacramentum alia-
 ris dicitur co. di. j. c. sacra. ¶ Secundo colligitur ex-
 cellentia sacri eucharistie ex sup[er]atione. Su-
 perat enim nobilitatem omnium aliorum sacramentorum
 vni Hiero. j. q. j. c. Multi aut. Quid enim
 melius corpore et sanguine dei nostri. Quasi dei
 carnis. Et de con. di. ij. c. Nihil. Nihil
 in sacrificijs maius esse potest quam corpus et sanguis
 christi nec ulla oblatio hac potior. sed hec omnes
 precellit. Notandum tamen secundum Landulphum in
 iij. di. j. q. vni sacramentum potest dici nobilitate
 lionnuplur. Primo effectu. Et sic bar-
 prilimus est ceteris nobilitus. di. xxij. ca-
 3

Terum. Seco ministri dignitate vt con-
firmatio de co. di. v. c. De his. Tertio vt
re. creata sic eucharistia di. xv. ca. Ecce
Ordo significatio vt in monitu. xvij. q.
h. c. Societas. Quinto gradus dignitate
vt ordo. stat. necessitate. vt penitencia z
extrema vinctio. Nobilitas etiã in sacris
põr accipi penes stat. ecclie. baprisimus
cũ est sacm intrantiũ di. xij. c. Preter.
Lõfirmatio pugnantũ. Eucharistia p/
gredientũ. vñ z viciũ di. xvi. q. vi. ca.
Qui recedũ. z. c. De his. Penitencia ãer
rantiũ z deficientũ. Primoniũ incõti.
nentiũ. Extrema vinctio creantiũ. xvij.
q. vi. c. Ab infirmis. Sacm q̄ eucharis-
tie supercellit reliq̄ q̄nũ ad re. cretam
q̄ est corp. xpi verũ de co. di. h. c. Reuera
e. Omnia. Tertio colligit excellẽtia sa-
cramenti eucharistie ex institutioe qz insti-
tuta fuit ab ipõ redemptore. e. nõ dño iesu
xpo. In q̄ institutioe considerande sunt
tres circumstantie.

¶ Prima loci.

¶ Seco diei.

¶ Tertio modi.

¶ Prima circumstantia est loci. Instituit
nanqz xps h̄ sacm in hierusalẽ vbi fuerit
instituta q̄tuor sacra. Primũ penitencie.
qñ xps post resurrectionẽ apparẽs disci-
pulis isufflauit z dixit eis. Accipite spi-
ritũ sanctũ quoz remiseritis peccãa remit-
tũtur eis. Johis. xv. ca. Secũdũ fuit sacm
baprismi qñ Nareĩ vlt. c. dixit. Eũtes
in mundũ vniuersũ. p̄dicare euãgelĩũ oĩ
creature baprisamẽt in nõie p̄ris z filij z
spũs sancti. Tertũ fuit sacm ordinis qñ
dixit ap̄lis. Luce. xxi. c. Doc facite i me
am cõmemoratiõẽ. Tũc cõm vt dicit Ri-
chardus in. iij. Ordinauit xps ap̄los sa-
cerdotes. Quaruũ fuit sacm eucharistie.
¶ Seco circumstantia considerãda d̄ diei.
Nã institutũ fuit h̄ sacm feria q̄nta q̄
triplici mysterio fuit p̄secrata. P̄rio p̄
sacm creatõẽ in mari z quũ in aere. vt p̄z

Sen. f. c. Ad designandũ q̄ duo genera
hoim ad sup̄tionẽ huius sacri sũt apta sc̄.
acriũ q̄ in amaritudine penitencie cõmo-
rãtur sicut pisces in mari. z exemplariũ
q̄ designantur p̄ aues. Secũdo dies ista
fuit cõsecrata mysterio dominice oblatio-
nis. Nã beata virgo feria q̄nta obtulit
filũ suũ in templũ vbi daf̄ intelligi q̄ su-
scipientes sacm eucharistie pleni debẽt
esse hũilitate sicut fuit beata virgo. Ter-
tio dies ista fuit p̄secrata mysterio domi-
nice ascensionis. et q̄ daf̄ intelligi q̄ vo-
lentes cõiccare dñt h̄re menẽ eleuatã ad
celos. ¶ Tertio circumstantia considerãda
d̄ modi. Exponit cõm primus modus in ca-
none beati Petri vbi d̄. Eleuatis i celã
oculis. vñ sumit documentũ q̄ illi qui sus-
cipiunt h̄ sacm dñt h̄re oculos mentis els-
uatos ad deũ z nõ ad inferiora depresso
teste p̄pheta qui ait. Oculi mei semp̄ ad
dñm. Secũdus modus fuit ḡratũ actio
Et de h̄ dicit Ap̄ls. Accipit panẽ z gra-
tias agẽs. vñ trahit argumentũ quillo sa-
cramentũ sumentes dñt esse deo grati. et
p̄cipue de tã mirabili bñficio. Tertio mo-
dus fuit benedictio. qz bñdixit z nos etiã
am debem. deũ benedicere. Quartus mo-
dus fuit diuisio qz fregit. insinuãt qz su-
mentes xpi corpus dñt proximis qñ p̄se
elemosynas dare. Iuxta illd̄. Isaic. frã-
ge esurienti panẽ tuũ.

¶ Qualiter monet Apostolus fideles
vt cõ deuotiõẽ suscipiãt sacramentũ z eu-
charistie ostendens punitiõem illoz q̄
p̄rariũ fecerint. Cap. tertũ.

¶ Tertũ mysteriũ declarandũ est de
sacramenti eucharistie frequentia
frequentandũ q̄ppe est h̄ sacm in
memoriã passiois xpi. vñ Ap̄lus refert
verba xpi q̄ dixit. Hic calix nouũ testamẽti
est in meo sanguine. Que vba sic
expõit Nicolaus de lyra. Hic calix idẽ co-
mẽtũ in h̄ calice nouũ testamẽtũ est. ve-
tus cõm testamẽtũ promittebat bõa r̄gã

Ua. Nolum aut plomere hōa spūalia. ve
 dicitur i ca. Lū marthe. Extra de celebra
 tione missarū. Et glo. in. e. Trāstato sa
 cerdotio. Et de cōstitutionib⁹. Et vt dī in
 dicto. e. cū marthe. nō solū scriptura sed
 etiā promissio dī testamētū. Uer⁹ aures
 testamētū fuit cōfirmatū p assionē san
 guinis vicime brualis. vt habet Exodi
 24. Nouū hō testamētū sanguis xpī
 effusione. vt dī ad Heb. ij. e. Subdidit
 ipso. Hoc facite quotienscūq; bibitis in
 meā cōmemoratiōē. Quotienscūq; etiā
 māducabitis panē hūc ⁊ calicem biberis
 morē dñi ānūciabitis donec veniat. s. ad
 iudiciū. Per qd dāt intelligi q; celebratō
 hui⁹ sacri nō deficiet in ecclia vsq; ad fi
 nē mundi. Sed Apl's oñdit piculū indī
 gne fumentū cū sequit. Itaq; qd cūq; mā
 ducauerit panē idest corp⁹ xpī s. spē pa
 nis vel biberit calicē dñi indignere⁹ erit
 corp⁹ ⁊ sanguis dñi. Ubi glo. Punie
 tur acti xpī occiderit. Qd nō est intelli
 gendū s. m equalitate sed s. m. quādam si
 mulitudine. Et id sequit ecer⁹. Probz au
 tem s. xpī hō. s. ppūā scīaz diligēter ce
 aminādo ⁊ emūdando Et sic de pane il
 lo edat ⁊ de calice bibat. Et sic mentō hic
 de duplici spē. q; in pmitiua ecclia sic da
 barur fidelib⁹. Sed ppter piculū effusio
 nis sanguinis mō dat tñ sub spē panis
 Sacerdos tñ celebrans debet accipe sub
 vtrāq; spē. Qui etiā manducat ⁊ bibit in
 digne iudiciū sibi manducat ⁊ bibit. idest
 ad suā dñationē sumit. non dijudicans
 corpus dñi. i. nō discernēs ab alijs cibis
 sumens eodē mō sic alios cibos. **¶** S. d.
 h. arguit q; xpī dixit Jo. Qui
 māducatur me ipse viuūt ppter me. Rūden
 dū q; h. intelligit de māducate digne Se
 quit Apl's loqns corinthijs. Jo. int vol
 mlti infirmi ⁊ ibecilles ⁊ dāmiūt multi
 Pro quoz vboz declaratiōe dīc. Nicola
 us de lyra. q; licet deus multa reseruet pu
 nienda yltimo iudicio m in pñti aliqua

punit maxime circa pncipiū legis. **¶** Sic
 vt ex terrore aliū inducant ad obsequiā
 legis. Sic Exodi. xxxij. e. dī. Q post le
 gulationē imediate multa milia hoīz oc
 cisa fuerūt in vituli cōstantis adoratiōe.
 Et silt in pmitiua ecclia. Post lationes
 legis noue xpī ananias ⁊ saphira pu
 niti fuerūt subitanea morte pro perō fur
 ti ⁊ mendaciū. vt ex terrore aliū silt⁹ ca
 uerent. Actū. v. ca. Silt in pmitiua ec
 clesia multi puniti fuerūt ppter indignā
 suscepiōē sacri. Uñ apl's dīc. Jo idest
 ppter indignā eucharistie sumptionē. in
 ter vos multi infirmi idest puniti diuini
 tus infirmitate corpali. Et ibecilles lon
 ga valitudine laborantes. Et dormiunt
 multi somno mortis corpalis a deo sbito
 interfecti. Qd si nosmetipsos dijudicare
 mus scīas. s. nras bñ purgādo nō vtrāq;
 iudicaremur. i. pūremur a dño p talē mo
 dū. Notādū q; apl's in b. iugit se alijs nō
 q; eēt culpabilis sed oñdens se iunctū eē
 cū cis charitate. Dū iudicamur aūc a do
 mio. i. punimur dico mō corripimur qz
 talis pena ad correptionē inducit. vt nō
 cū b. mudo. i. cū hoīb⁹ mūdane viuētib⁹
 dānemur. Dicta sunt omnia hec vt prepa
 rent se fideles ad sacram cōmunionē. ob
 quā digni efficiant gra xpī qui est bene
 dictus in secula seculoz Amen.

Eadem die. s. in cena dñi. De sa
 cramento cōfirmationis.

Sermo qdragesimusseptimus.

¶ **Q**ui lotus est
 nō indiget nisi pedes lauet ⁊ e
 mūdus tot⁹. s. ba sūt redēpro
 nis nri Johis. xij. e. ⁊ in euan
 gelio hodierno. Post susceptū sacram ē
 tū baptisimi opus est proficere de hute i
 hute. Cū Hieronim⁹ in pma ad palma
 chiā roceanū ait. Ibat de hute in hute
 de hoīs scriptū est xpianis. nescio quālitē
 placeat pētib⁹ isancl. illi q; se ānoz. v. vt

14
decem si ea qua nati sunt modicitate pda-
rent. Properea dñs iēsus christ⁹ institu-
it alia sacramēta qbus hūane indigentie
possz subueniri. Inter q est sacm̄ cōfir-
matiois qd̄ dicitur christina rōe marie. cōfir-
matio rōe effectus. r man⁹ impositio ex
modo dādi. Quia vō a plerisq; h̄ sacra-
mentū cōtremitt̄ ideo in plenti sermone
de ipso dicitur crim⁹. qm̄ illud reuerent
suscepit̄ cōfirmant̄ r roborāt vt xpm̄
publice cōfiteri nō erubescāt. Videam⁹
itaq; de illo tria mysteria pncipalia.

Primū dicit̄ institutiōis.

Secundū obligatiōis.

Tercū regulatiōis.

¶ Sacramētū cōfirmatiōis fuit i-
dicte a christo institutū. In qd̄at̄ robur
ad cōfiteūdū publice christū qd̄ ecclia p/
ficiet ex determinata materia et forma.

Capitulū primū

Primū mysteriū videndū d̄ sa-
cramēto cōfirmatiōis d̄ institu-
tiōis. Et in h̄ declarāda sunt tria

Primū a q̄ istud sacm̄ fuit institutū

Secundū quare fuit institutū.

Tercū qualiter cōsummat̄

¶ Primū quod est declarandū a q̄ sacra-
mentū cōfirmatiōis fuit institutū. Et ad
h̄ intelligendū dicit̄ Richar. in. iij. di. ij.
q̄ aliq̄ dixerūt qd̄a sacra fuisse imediare
a xpo instituta. qd̄a mediantib⁹ aplis sic
cōfirmatō r extrema vncio. Alij dicunt
oia a xpo imediare instituta fuisse. quia
cū ex sua institutiōe habeāt virtutē que
nō potuit ab aliq̄ hoie puro. ¶ Tho. vō
dicit q̄ christ⁹ oia sacra instituit s; qd̄az
magis necessaria r explicite qd̄a alia figu-
ratiue r implicite promulgatōem r expli-
citōem maiore relinqns aplis. Per⁹ etiā
de palude idē dicit. asserens q̄ oia sacra
a xpo imediare fuerūt instituta licz nō
promulgata nisi q̄ erāt necessarias. v. ba.

primus. d̄ q̄ dicit̄ Job. iij. Nisi q̄s rema-
tus fuerit ex aq̄ et spūscro nō pōt intro-
re i regnū dei. Et penitētia cū dicit̄ Ma-
thci. iij. Penitētia agite. v. cū dicit̄ lepro-
sis. Ne ostēdie vōs sacerdotib⁹. Et eucha-
ristia cū dicit̄ Job. vi. c. Nisi māducaue-
ritis carnē filij hois r. Instituit xps ex-
tremā vncōem cū misit aplos p̄dicare r
oleo vngere infirmos. Cōfirmatiōes qm̄
bñdicebat pueros eis man⁹ imponens.
Ordines i cena vltima. Nōtionū qm̄
nuptias miraculo vini cōtrauit. S; cō-
fessioem r extremā vncōem promulga-
uit exp̄sse p̄ Jacobi. v. c. Et cetera p̄ dicit̄
nā aploz. Sacm̄ ergo cōfirmatiōis a
christo fuit institutū s̄m̄ Per⁹ de palude
licet nō sit scriptū. qm̄ vt etiā in pcedēti-
bus dicit̄ videlicet in finē de superbia
hereticoz. Multa tā de v̄bis q̄ de factis
dicit̄ inuenim⁹ i euāgelij om̄ssa que
apli vel suppleuisse v̄bo vel facto exp̄s-
sisse legunt. v. d̄. extra de celebratiōe mis-
saz. c. Lūmarthe. Apli autē christiani
erūt die pentecostes sine chrismate. Te-
m̄ dicit̄ maḡ s̄m̄az in. iij. di. De nō alliga-
uit potētia suā sacramētū qn̄ r p̄ modos
alios sibi placitos posset cōferre gratiā.
Qd̄ ḡ alijs cōferre gratiā s̄m̄ legē cōmune
p̄ sacramētū cōfirmatiōis. hoc aplis cō-
tulit sine eo plenitudo spūsc̄i. fecit ta-
men apparere aliq̄d suo eos cōmūdens
materie chrismat. scilz linguas igneas.
Apli etiā chrismat̄ p̄ impositiōez ma-
nuū r descēdebat visibilē spūsc̄i. vt
scribit̄ Actū. viij. c. ¶ Secm̄ qd̄ ē decla-
rādū qre sacm̄ cōfirmatiōis fuit institū-
tum. Et dicit̄ doctores in. iij. dist. vij. q̄
fuit institutū ad h̄ vt p̄ gratiā opantē ro-
boret r fortificet oia ad cōfiteūdū cū fide
cia fidē christi. ¶ Notandū m̄ q̄ pōt q̄
tripliciter roborari seu cōfirmari.

Primo p̄ iurū firmatiōem.

Secdo p̄ armorū additiōem.

Tercio p̄ membrorū vigoriōem.

Primo roboratur firmaturque per iuramentum. Cum enim quis eligitur ad aliquam dignitatem accipit et ius ad rem illam. Sed cum a superiore firmatur sibi magis illud ius ut non ita de facili possit sibi auferri. Sic de Salomone rege quod confirmato in regno regnum ei adhibetur fortius. Sic ad possessionem per baptismum assumitur quod spiritualiter ad dignitatem regiam et accipit et ius ad omnia sacra ut admittatur ad ea. Sed per confirmationem sacramentum magis firmatur sibi illud ius.

Secundo firmatur quod per armorum appositionem. Quia cum quis sit fortis corpe si cum addant sibi arma sicut fit militi cum accedit ad bellum. Inde confirmatur magis roboratur. Per baptismum autem recipit quod gratiam vigorantem eum ad bene agendum. Sed per confirmationem recipit magis robur spirituale ad pugnam pro fide ut non terreat nec erubescat publice fides christi profiteri. Unde Petrus apostolus quod ad vocem vnius ancille ita timuit quod christum negavit. Et ipse cum alios apostolus quibus gratiam haberet et essent baptizati. Unde dicit Augustinus stabant clausi in domo propter mentem iudeorum. Sed postquam fuerunt confirmati in die pentecostes ita fuerunt roborati quod exiit domum ceperunt publice predicare magnalia dei et sine aliquo timore fidei christi. Et quantumcumque fieret eis mine et flagellarent non dimittebant quin publice predicarent. Unde ipse dixerat eis Lucce vltimo. Sedete in civitate quas induamini virtute ex alto. id est armis fortitudinis. Armatur ergo illi quod confirmationis signo crucis per quem in fronte inungitur sic et pugiles antiquis inungebant ad hoc ut tanquam fortes milites christi facti non timeant nec erubescant publice christum profiteri. In huiusmodi figuram david vincit a samuele phis cum golia terribili gigante pualuit. Cum et in funda et lapide occidit primus Regum xvj. c. Vine Melchisedes papa de eodem die. v. c. Spiritus ait. Quia in mundo tota erat victuris inuisibiles hostes et gicula

nobis gradiculu est. In baptismo regeneramur ad vitam. Post baptismum confirmamur ad pugnam. In baptismo ablui mur per baptismum roboramur. Et quis continuo transitur sufficit regenerationis baptismi. victuris tunc sunt necessaria confirmacionis insignia. Regeneratio saluamur in pace beati seculi recipiendos. Confirmatio armat et instruit ad agones mundi.

Tercio confirmatur quod et roboratur per membroz fortificationes. Cum puer nascitur vivit vitas. sed multum debet. nec ad opera adultoz. Et sensibilis autem et corporalis deuenire possumus in nocentia spiritualium per similitudines eoz. Nascitur enim homo in esse spirituali per baptismum. et vivit vitas vita gratie sed adhuc est quasi debet in vita spirituali. Unde apostolus Petrus in prima sua canonica. et baptizans ait. Quasi modo geniti infantes lac cupiscite ut in salute crescat. Sed per confirmationem vel confirmationem confirmatur homo quasi puerum per hoc ad etate robusta ut possit bellare et fortia agere. Tercium quod est declarandum quod iterum sacramentum consummat. id est quod sit materia eius et que forma. Et quantum ad materiam dicit Richardus quod materia huiusmodi facti determinata est christi consecrati ab episcopo quod componit ex oleo olivaz quod designat nitorem scientie et balsamo quod designat odorem bone fame. ut patet extra de sacra unctioe. ca. vno. Nec obstat quod christus non fuit versus ista materia. quod credendum est quod ipse hanc materiam determinavit inspiratoe vel precepto. Unde Damascenus libro viij. c. iij. ait. Multos ritus fuit nunc ecclesia quod licet in scriptura non inueniant expressis instituti. tamen per sacros spiritus instituti et revelati. Dicit tamen Landulphus quod christi consecrati ab episcopo est materia remota. scilicet confirmacionis sed unctio est materia. iniqua. forma vero huiusmodi sacramenti est. Logo te signo crucis et confirmo te christi mare salutis. In nomine patris et filii et spiritus sancti Amen. Hanc for

nam. vt inq̄. Petrus de palude nō habem⁹ ab euāgelistis sed a traditōe romane ecclie q̄ ea accepit ab aplis q̄ eā a xpo acceperūt. Et si apli nō fuerunt vsi hac forma dīspēsatiue factū est sic tūc forma bap̄tismi. Magis tñ vs̄credunt licz nō legat. q̄ occultabāt formas sacramētoꝝ p̄pter irrisiōes genaliū. 7 q̄ in siḡ crucis omnia sacramenta p̄ficiunt. de conse. gra. di. v. c. Nunquid.

¶ Omnes fideles obligant suscipere confirmacionē ab ep̄is ex p̄cepto ecclie pro loco et tēpore. Cap. scdm

Secundū mysteriū videndū de sacramēto confirmacionis dī obligatio vbi querit. An fideles obligent ad istud. s. de necessitate. Et ad hoc. videt Richar. in. iij. 7 Petr⁹ de palude q̄ h̄ sacramētum nō est simplr necessarium nec ex institutōe p̄pter effectū eius q̄ est robur sp̄uale. q̄ de facto 7 meritone p̄or hō p̄fiteri fidem tpe p̄secutiōis p̄ fortitudinē 7 charitatē q̄ dat in bap̄tismo. eū minima charitas sufficiat ad resistentiā cuiq̄ tentatōi. Jc nō est necessariū ex institutōe christi. q̄ christ⁹ nō promulgauit h̄ cōminatōe damnatōis. vt bap̄tismū 7 penitentiā. Nec p̄cepit illud sic euācharistiā. p̄pter qd̄ ista tria dicūt necessitatē. Sed videt h̄ esse necessariū ex ordinatōe ecclie q̄ se statuit v̄oīs fidel̄ semel in vita confirmet si p̄or. vt p̄z de cōse. gra. di. v. c. omnes fideles. vbi dī q̄ omnes fideles p̄ impositōem man⁹ ep̄oꝝ recipere debēt p̄m̄scm post bap̄tismū vt plēi xpi an̄ inueniant. Et de cō. di. v. c. Sp̄s̄lā ep̄us. dī. Vicarius necessaria sunt confirmatōis auxilia. Et in. c. Ut ieiun. dicit. Nunq̄ erit christian⁹. s. plenarie q̄ non fuerit ep̄iscopali confirmatō. christianus. Et Raban⁹ de cō. di. v. air. Nouissime q̄ sūmo sacerdote. id ē ep̄iscopo p̄ manus impositōem pacti⁹ dat bap̄tizato vt roborat q̄ sp̄m̄lancū. Et Dugo. li. ij. de sa

cramētis. Timendū est his q̄ p̄ negligentiā omittūt ep̄i p̄sentia 7 nō suscipiūt manus impositōes ne forte p̄p̄tea dānetur. Quāuis ergo puulus p̄ bap̄tismū mortēs vadat ad gl̄iam etiā nō christianus. nī nō habet illā plenitudinē seu augmentū gr̄e vnde nec gl̄ie sicut confirmat. Et adulus q̄ cōtineret hoc sacm̄ suscipere saluari nō posset. Sed h̄ loco q̄ritur vtz soli ep̄i possint confirmare. Et q̄ sic p̄bat. Nam scribit extra de sacra vnicōe ca. vnicō. Lū ceteras vnicōes simplex sacerdos vel p̄br̄ valeat exhibere hāc non nisi summ⁹ sacerdos. id ē ep̄us d̄z p̄ferre. Item de cō. di. iij. P̄s̄bri bap̄tizatos infantes signare in frontib⁹ sacro christmare nō p̄sumāt. Et idē habet de cō. dist. v. c. Manus. 7 c. De his. Et lxxij. dist. c. Quāuis. Sed h̄ arguit aliq̄ q̄ v̄re citat mḡ sententiā in. iij. 7 habet. xcy. di. c. Peruenit. Gregori⁹ scripsit ianuario ep̄o in grecia q̄ sacerdotes possent iungere in frōte christmare sicut antea facebāt. prohibuerat em̄ eos confirmare. s. q̄ popul⁹ fuit de h̄ scādālizatō. 7 cessit q̄ possent confirmare sic ante. R̄ndet Landulphus i suo q̄ro q̄ circa h̄ diuersi varie dicūt. Alij em̄ tenent q̄ Gregori⁹ cessit vnḡre in fronte oleo 7 nō christmare ad sedandū scandalū populi. Sed cōtra h̄ obijcit glo. q̄ tūc illū populū decepsisset 7 ita vno sacramēto defraudasset. qd̄ nō est p̄sumēdū de se. d̄ gregonio. Qui dam v̄o tenent q̄ gregori⁹ fecit illos sacerdotes q̄ erant ib̄ ianuario ep̄o quo ad actū confirmatōis ep̄os. ita q̄ qlibet eoz in ordine ep̄arus sibi in hac p̄tate collata confirmabat. Richar. v̄o dīc q̄ licz soli ep̄i confirmare possint ex ordinaria p̄tate. nī simplex sacerdos confirmare posset ex cōmuniōe pape. vñ glo. in. c. Dñ̄ extra d̄ cōsuetu. air. Papa p̄or delegare auctoritatē christmadi simplici sacerdoti 7 nō laico. Ep̄i v̄o licet ip̄i possint christmare nō

Pnt in alijs inferioribus demandare q̄ ex of-
ficio hoc facere nō pnt. Sed alijs epi vel
archiepi pnt h̄ facere i diocesi alteri epi
de licentia ipsi epi. Epi enim ea q̄ s̄ iuris
ditōis vt iudicare excoicare z silia comie-
tere etiā pnt alijs nō habentibus iurisditi-
onē. Ea vo q̄ sunt ordīs z epalis auctori-
tatis nō pnt demandare aut delegare alijs
q̄ sunt inferioris grad⁹. Et de cōsecratōe
ecclesie vel altar⁹. c. Aqua. dicit text⁹. Li-
cet epi cōmittere valeat q̄ iurisditiōis exi-
stū q̄ ordinis n̄ episcopal sunt nō pnt
inferioris grad⁹ clericis demandare. vbi
Glo. iurisditiōis pura iudicare cognofce-
re de caus. h̄nficia. c. ferre. et oia alia que
asscurus est epius in cōsecratōe. hec omnia
cōmittere pōt z delegare vnicuiq̄ maiori
vl̄ minori. Sed ea q̄ sunt ordīs. s. cleri-
cos ordiare. virgines cōsecrare. chrisma
cōficere et silia nō pōt. Ergo vt redeam⁹
ad nra obligant̄ fideles ad sacm̄ confir-
matōis qd̄ epi cōferūt. Et vt fideles eccle-
sia alligat̄ ad deuotiōem tāti sacri statuit
inter cetera q̄ lies q̄nq̄ ciuitas sit suppo-
sita excoimunicatōi z inter dicto. pōt epi
duocare populū cū sibi videbit̄ expedire
apud aliquā ecclesiam et p̄dicare in sup̄ z
chrismare. vt patet extra de sententiā exco-
municatōis. c. Responso.

De regulis q̄ obſuari debēt circa sacra-
mentū confirmatōis.

Capitulū terciū

Ercū mysteriū vidēdi de sacra-
mento confirmatōis d̄: regulatōis
In q̄ notande sunt aliq̄ regule
circa vsus ei⁹. **Prima** regula s̄m̄ docto-
res in. iij. q̄ hoc sacm̄ d̄z dari om̄ib⁹ si-
delib⁹ baptizatis. nō autē nō baptizatis.
z mlieribus sicut z viris. q̄ etiā mlieres
pro christo dimicauerūt. Unde Chriſ. i
omelia sup̄ Martheū ait. In mundanis
agonib⁹ etatis z forme generisq̄ digni-
tas requirit̄. z ideo seruis ac mlieribus
senib⁹ ac pueris ad eos aditus denegat̄.

In celestibus autē omni p̄sone z etati z se-
xui indiscreta facultate stadiū patet. Et
in ome. de militia. spūali dicit. Apd̄ deū
femine etiā militat̄ sexus. Multe nāq̄
femine aīo virili spūale militiā gesserūt.
qdā em̄ interioris hoīs virtute viros eq̄
uerūt in agonib⁹ martyriū. quedā etiā for-
tiores viris extiterūt. **Secūda** regula
q̄ paruuli etiā pnt cōfirmari. q̄ si nō tūc
n̄ postea habebūt forte cōfiteri chrisuz.
z min⁹ habēt de fictiōe. **T̄tia** q̄ h̄ sacra-
mentū iterari nō debz z nō sic p̄sumit̄ de con-
uerſatōe inter christianos q̄ sit chrismat⁹
sicut q̄ sit baptizatus. ideo nō expedit q̄
puuli cōfirmēt̄ aī septimū vt possint me-
lius recordari postea cōfirmari. q̄b⁹ etiaz
p̄ter h̄ solet dari alapa. Saluant̄ tamē
puuli baptizati etiā sine cōfirmatione.

Terca regula q̄ ille q̄ chrismat⁹ debet
teneri ab alijs s̄m̄ Lho. iij. pre. q. lxxij. nec
n̄ ista tenētiō ē de necessitate sacri. q̄ et si
ne ip̄a daret̄. sed est ex p̄cepto eccle. si ad
sit facultas. Congruit autē tenētiō huic sa-
cramento q̄ cōfirmād⁹ vt debet cōfirmari
petit. et id ab alio vt a baculo sustentat̄
quasi infirmus. Et mulier etiam tenere
potest. **Quarta** regula q̄ non cōfirmas-
tus nō debet tenere confirmādū. argumē-
tum de cōsecratōe dist. iij. ca. In bapti-
zante. Item nec vir vxorē nec vxor virū.
alioquin iure perēdi debentz carebunt. si
ſcienter facerent. secus si ignoranter. ex
q. i. ca. De his. Sic consanguinei vel affi-
nes non debent se mutuo tenere q̄ suffi-
cit vinculū carnale vel naturale. **Quī-
ta** regula q̄ in confirmatione contrahit̄
cognatio spūritualis non solū impedit̄
matrimonū contrahendū sed etiā dicit̄
mens contractū. Et hec cognatio edra-
bitur inter confirmatū z inter eū vl̄ eos
q̄ tenent ad confirmatōem. Inter ip̄m cō-
firmatū z filios naturales z inter alios
de q̄bus diximus in sermone de luxuria
incestuosorum. **Sexta** regula q̄ adultri

monendi sunt pmittere confessione an d'fir-
matione. vt de con. di. v. c. Ue ieiun. Et
B in omni susceptioe facti post baptilmū
obfuan dū est ab eo q post baptilmū pec-
cauit mortali. Sexta regula q sacram-
tū d'firmatōis ieiunū 7 a ieiunū dari d'z
vt patet de cō. di. v. c. Ue ieiun. Et. c. se-
qd 7 de omni sacro intelligendū est. vñ si/
ne cā post prandū ministrari nō d'z pu-
ta si eps nō pōt mane cōmode chrisma-
re. Septima regula q in omni loco dū mī-
deceni 7 bono pōt eps d'firmare sine
pctō nō solū in ecclia s' extra. l'z chrisma
solū in ecclia p'fici d'eat. 7 B intellige i di-
ocesi sua s'bditos suos nisi ex cōmissioe
vel licētia d'firmaret alios. Et nota q si
eps d'firmaret nō s'bditos absq sui supi-
oris epi licētia. vere p'staret sacri licet
peccaret. 7 nō efficeret irregularē neq su-
spensus. Octaua regula q vinctio chri-
smatis facienda est in frōre. Et de sacra-
vinctioe. c. Uno. qz vt magi audact 7 si-
ne rubore hō p'ficeat xpm dat d'firmatio
7 iō pōt in fronte fieri debet vbi magis
apparēt hmoi passiōes. Consumat ita
2 ho. in tertia pte asserens q ista d'firma-
tio fit in frōre. ppter duo. Primo qdē d'z
chrisma? u'ignit signo crucē sic miles si-
gno d'z. qdē d'z ee euidens 7 manife-
stū. Inter oia aut loca corpis hūani ma-
gisc manifest? est frōs qui qsi nunq ob-
t'gat. Et iō linet chrisma? chrismare in
frōre vt in manifesto demōstret se ee xpia-
nū sic 7 apli post receptū spm sanctuz se
manifestauerunt q pus in cenaculo late-
bant. Secdo qz aliqz ipedit a libera con-
fessioe xpi ppter duo. s. ppter timorē 7 p-
pter verecūdiā. vñ iulqz aut hoz signuz
maxime manifestat in frōre. ppter pinq
tate imaginatōis. Et ppter h spūs a cor-
de directe ad frontē ascendūt. vñ verecū-
diti erubescūt timētes aut pallefcunt vt
d' in iij. ebricoz. Et iō in frōre signatur
chrismate vt neq ppter timorē neq ppter

erubescētia nōmē xpi d'fiteri p'mittat
¶ Nona regula q debet frōs ligari quibz
chrisma desiccat. Nō oportet aut q pan-
nus septē dieb' ligato capite portet sed
q septē dieb' caput a lonē seruet. 7 hoc
ppter reuerentia chrismaris 7 ppter septē
dona spū sancti. Sint xpiani diligen-
tes vt d'firmatōis sacri cū deuotioe ac
reuerentia suscipiant. vt sic fortificati se-
sū xpm d'nm 7 saluatore seculi d'fiteant
cui sit laus 7 glia p'finita secl'a. s. Amē.

¶ Feria sexta magna de stebeli monte sal-
uatoris nostri iesu chrisi.

¶ Sermo qdragesim' octauus

Reliatio ca

pute tradidit spm scribit hec
¶ Iba Johis. xij. c. 2 in euāgelio
hodierno. Si oim nrm oculi fierēt fōres
aque uiuēt lachryme p'fluētēs ex illis
sup'cederēt abundantiam fluminum
stagnorū lacuū 7 maris oceanī non suffi-
cerent ad satisfaciendū p'ccati quā debe-
mus p'issimo redemptorū nostro domio
iesu xpo. Nihil em' excogitari pōt aut e-
narrari flebili? 7 cōmiseratōe dignū q
eius acerba passio 7 mors crudelis ab eo
p'ro nobis vermiculis tolerata. Sed ple-
riqz asserunt nō cōuenire grauitati viro/
iū sapienti vt se ad lamēta inclinēt et la-
chrymas. Quos nos facile p'vincimus
exēplo coz q ppter plancū suoz caroz
de benignitate laudantur. Sicut ioseph
qui fleuit 7 de osculatis est faciem patris
sui defuncti vt dicitur Gen. l. ca. Et da-
uid qui plancit super saul 7 ionatha in-
terfectos in filio. vt scribitur scādi. Re-
gū. j. c. Et super cumulum abner inter-
fectus a ioab 7 abisai. vt habet. ij. R. iij.
cap. ac p'ro Amnon filio quem interfecit
Absalon. vt patet. ij. Regū. xij. c. 7 de
nig' nūciata morte absalon flebat dicens

Abalon fili mi fili mi abalon. et versa
fuit victoria illi? viri in lucu omni populo
ut patet. Reg. viij. c. De Alexandro i
sup q magnus cognominat? e refert Qui
tus curius q audita morte yronis darij
fudit lacrymas. Sic et alij plurimi q
omittere liber. Cu igit no debeat vnusq
qz facie lacrymis madefacere cu narra
mors illius q fuit a patrib? desideratus
a pphetis pnuiciatus. a dec sybillis vari
cunt? ab angelo annuiciat? a hgine mfe
pceptis ab elizabet hndictus. a multi
tudine angeloz laudat? a pastorib? inue
tus. a stella monstratus. a mag? adoratus
a symone iusto et sene i brachijs suscepe
Ipe vtrq dei est et virginis fili? Ipe de
spu scro coeptus. Ipe omni gra et vitate
repletus. Ipe qui pctm no fecit nec dol?
inuenus est in ore ei? Ipe specios? for?
ma p filio hoim in quem desiderat ange
li ppicere. Ipe deniq q dilexit et laute
nos a peccatis sanguie suo. Currite igit
gentes vndiq et venite hodie ad locu cal
uarie. et du in cruce post dira tormenta
mortuu inspiciatis auctore vite flebilis
vocibus acra coplere. Plagite et vlulate
sup iesu in cruce pro nobis exticto. Pla
gite o virgines virginie de hgine natum.
Plagite o nupte et coniugati mrimonia p
cipuu cultore qui vt illd extollerz aqua
in vinu conuerit in nuptis. Plangite o
vidue iesum q viduas honorauit et ado
lescentie filiu q mortuus erat suscitatum
restituit vidue matri. Plagite viri docti
sumu doctore lumen mundi q sp docuit vi
ros. Plagite turbe et populi oes christu
q turbas bis miraclo panu refocillauit.
Plagite o mres filiu virginis innocere
deconu affabile trigintares annos habet
teme. aris que iudei pessimi hodie cruci
fixerut. hodie vulnerauerut. hodie illuse
rut. hodie deniq occiderut. Sed cu ad h
no sufficiat imbecillitas nra mere ad deu
est recurrendu oraciqz vt gram largiat

q mediane recordari tante rei cu cordis
tenderitudine valeam? Quare et vos astan
tes genuflexi i silentio dicite. Pr noster.
Ego vero voce publica refera orationez
quam facit ecclesia. Respice qlum? dne
sup banc son. Nam tua pro qua dñs no
str. et iesus christus no dubitauit manib?
tradi nocenti et crucis subire tormentu.
Ame. Implorato ia ex superis psidio
omnes ingenij vires et citabimus ad co
templanda morte yuigeniti filij dei quam
tulit vt nos yuificaret ac recediliaret et
no patri. De ipsa itaqz morte iesu chri
sti locuturi tria mysteria pponimus con
templanda.

Primu dicitur veritatis

Secundu penalitatis

Terciu pietatis

Quomodo liberati gen? huanu p pass
one christi fuit conueniens. Et q christus
occlus fuit a iudeis ac hie mortuus.

Capitulu primum

Primu mysteriu contemplantu h
morte christi dicit veritatis. In
quo tria dubia pssima declaramus.

Primu vtru fuit conueniens mod? libe
rationis huane p passionem et mortem christi

Secudu vtr? christ? fuit ab alio occis?

Terciu vtru christ? fuit hie mortuus.

Pro primi dubij declarate audienda
est sententia Aug. qui li. xiiij. de trini. au.
Sanande nre miserie null? ali? modus
puenietio: fuit qz p passionem christi. Ra
est sm Tho. iij. pte. q. xvi. quia ratio ali
qs modus conuenietio: est ad assequendum
fine qto p p m plura eocurrut expedien
tia sim. Per h aut q hie p christi passio
nem est liberat? multa occurrut ad salu
tem hois pntentia pter liberatoez a pce
cato que sum p apue tria.

Primu est cognitio diuine charitatis

Secundu exemplū virtuositatis

Terciu cōseruatio puritatis

Primu est cognitio diuine charitatis

Per h̄ cū hō cogno scit q̄tū a deo diliga
tar. Ideo Job. iij. c. christ⁹ dixit. Sic de⁹
dilecti mādū vt filii sui vngentū darz
Et ecclia dicit illud v̄bū Grego. Dilecti
mābil dilectio charitatis vt suū redime
res filii tradidisti. Et Dieb. in eplā ad
Damasum papam inqt. Que maior po
rest eē clemētia q̄ vt dei fili⁹ fil⁹ homis
putaret decē mē sū fastidia sustineret par
tus expectaret aduentū p singulas ado
lesceret cates. r post cōrumelias. vocuz
alapas r flagella crucisq̄ pro nobis sic
rei maledictū v̄nos a maledicto legis
absolueret. Et Paul⁹ ad Ro. viij. c. ait
Proprio filio suo nō pepit de⁹ sed pro
nobis omnib⁹ tradidit illū. Si aut ali
qs obh̄ceret q̄ magna iniquitas est inno
centē passioni r morti tradere Sed sicut
dicit Deutero. xxxij. Deus fidelis est. et
absq̄ vlla iniquitate. ergo filii innocēte
nō debuit tradere passioi r morti. Rñd̄z
Tho. iij. pre. q. xlvij. q. deus pater tradi
dit xpm passioni. Uno qdem mō fm q̄
sua eterna voluntate pordinauit passioez
xpi ad hūani generis liberatōez. fm illd̄
quod d̄. Isa. liij. c. Dñs posuit in eo mi
seratōez voluntatē parēdi pro nobis in
sūdēdo ei charitatē. Tercio n̄ protegen
do cū a passioe sed exponēdo p̄sentib⁹.
Unde vt dicit Mat. xxvij. clamauit in
cruce. Deus me⁹ cur me dereliquisti. quia
sez fm Aug. potestari p̄sentū cū expo
sitionē. Quod pdixerat David in ps. il
lo. ex. loqns in p̄sona christi. De⁹ de⁹ me
us quare me dereliquisti rē. cur⁹ expositoz
scripturus in s̄mone de passioe in alio
q̄dragesimali. Et q̄ de christo dauid loq
bat ostendit Lactanti⁹ li. iij. ex. b. q. i. il
lo ps. dicit. foderūt man⁹ meas r pedes
meos. Ubi sic ipse sequit. Que v̄nos pro
pbera nō de se locut⁹ est. fuit c̄ntex. et
v̄nos illa p̄passus est. Spūs dei p̄ illuz

loquebat q̄ fuerat illa passurus post an
nos mille et q̄nquaginta. Tor cū colli
gunt anni a David vsq̄ ad crucē christi
Decille. Dicim⁹ ergo q̄ iniquū ē r cru
dele hominē innocēte morti tradere. Sed
tra ei⁹ voluntatē. Sed de⁹ pater non sic
tradidit filii q̄ obediens in sua orōe pa
terne se subdidit voluntati tercio replicat
Pater mi si possibile est trāster a me ca
licē. verū tamen nō sicut ego volo sed sic
tu. fiat voluntas tua. Et nota de h̄ possibi
li fm Tho. tercia pre. q. xlvij. ar. ij. q. ali
quid potest dici possibile v̄ impossibile
le duplici. Uno mō simplici r absolu
te. Alio mō ex supposito. Simpliciter r
absolute loq̄ndo possibile fuit deo hoies
alio mō liberare q̄ p passionē filij. q̄ nō
est impossibile apud deū omne verbum.
Sed ex aliq̄ supposito facta fit ipossi
bile. q̄ cū impossibile est dei p̄sentiam
falli r ei⁹ voluntatē siue dispositōez cal
sari supposita p̄sentia r ordinatōe dei de
passione christi nō erat simul possibile
xpm nō pati r hoiem alio mō q̄ p ei⁹ pas
sione liberari. Et si rursus aliqs q̄rez
an si de⁹ liberasset hoiem absq̄ oī satisfac
tōe fecisset cōtra iusticiā. Rñd̄z Tho.
q. nō. Quia ille iudex n̄ p̄t salua iusticia
culpā sine pena dimittere q̄ habz punit
re culpā in aliū commissaz pura v̄ in aliū
hoiem vel in torā rēpublica siue i supio
ren p̄cipem. Sed de⁹ nō habz aliq̄ su
ptōe sed ipse est supm⁹ r cōc bonū tot⁹
vniuersi. Et ideo si dimitat peccm̄ quod
habz rōem culpe ex eo q̄ ipm̄ dimitte
nulli facit iniuriā. Sic q̄cūq̄ hō remitte
offensam in se commissam absq̄ satisfacci
one misericorditer et nō iniuste agit. In h̄
nō obstāte noluit peccm̄ sine pena dimit
tere. Et cū hoc sufficere satisfaccere non
posset p aliquā penā quā pateret ei satisf
factorē dedit. charitatēq̄ suā generi hūa
no exhibuit. Scdm̄ qd̄ occurrit p̄ncipē
ad salutē hois est exēplū p̄uocans. It

Amo

308

CXLIII

Hoc enim qd rps monedo redemit gent' bna
 nu exemplū dedit hoibus obediētie. hūi
 tatis cōstantie. iusticie ac ceteraz virtū i
 passiōe christi ostensaz. q̄ sūt necessaric
 ad hūanā salutē. Ido dicitur. Pe. ii. c. Chri
 stus passus ē pro nobis vobis relinquis
 exemplū vt seq̄mini vestigia ei'. **Terciu**
 qd facit ad salutē hois ē cōfuario purita
 tis. Ex eo autē qd christ' passus ē pro no
 bis indicat nobis necessitas fruadi nos a
 pctō immunēs. Hinc Paulus p̄me ad
 Lhorin. vi. ca. ait. Empti cōm estis p̄cio
 magno valde. glificatē et portate deū in
 corpe v̄ro. Et sic parz qd passio xpi. attra
 hit p̄mo et inflāmat cor hūanū ad dilecti
 onē dei nos diligenti'. **Un̄ Berni.** ait. Su
 poia reddit te mihi amabile bone iesu ca
 lit que bibisti op' redēptōis nr̄e. **Secū**
 do passio christi dat exemplū virtū portis
 sumū paciētie et hūilitatis. vt dicitur. di.
 c. Dns. **Tercio** inducit hoies vt a pec
 catis abstineāt. cū tāte sit aīa nobilitatis
 vt pro ea redimēda sanguinē christi ef
 fuderit. **Un̄ Hugo** in li. de arra spōse ait
 Ampli' mihi vilis ē nō debeo q̄ tantū
 deo placui vt mori dignaret' pro me. ne
 pderet me. Et Berni. i. meditatōib'. **Sb**
 lime est aīe p̄ciū q̄ nō nisi sanguinē christi
 redimi potuit. Quā ḡ cōmutatiōem pro
 aīa tua dabis q̄ pro nullo das illaz.
Secūdu dubiū declarandū vtz christ'
 fuit ab alio occisus. Et qd sic prz qz ip̄e p̄
 dixerat Lu. xvij. Postqz flagellauerint
 occident eū. **Secūdo** arguit pleriqz. pri
 mo qz xps dicit Job. x. c. Nemo a me tol
 lit aīam meā sed ego pono eā. Ille autēz
 dicit aliquem occidere q̄ aīam ei' tollit. nō
 est ergo christ' ab alijs occisus sed a seip
 so. **Secūdo** arguit qz illi q̄ ab alijs occi
 dunt paulatim debilitata natura deficiūt
 et maxime h̄ apparet in crucifixis. in xpo
 autē h̄ nō accidit. Nā clamās voce mag
 emisit spiritū. vt dicit Marth. xxvij. cap.
 Nō ergo fuit xps ab alijs occisus sed a

seipō. **Ad** solutōes horz obiectoz dicit
 Tho. iiij. pre. q. xlvij. qd aliqd pōt ēē cau
 sa alicui' effectus dupliciter. Uno mō di
 recte ad illud agendū. Et h̄ mō p̄fecto
 res xpi eū occiderūt. qz sufficientē ei eam
 intulerūt cū p̄ntēde occidēdi eū et effectu
 subsequēte. qz. s. ex illa cā est mors s̄secu
 ra. Alio mō dicit aliqd cā alicui' indirecere
 s. qz nō impedit aī impedire possit. Et
 h̄ mō ip̄e christ' fuit causa passionis et
 mortis sue. Poterat cōm suā passionē et
 mortē ip̄edire. **Primo** qdē aduersarios
 rep̄mendo vt eū aut nō vellent aut non
 possent inficere. **Secūdo** qz spūs ei' ha
 bebat p̄tēde fruadi naturā carnis sue ne
 a q̄eunqz lesio inflicto opprimeret. qd
 qdē habuit aīa xpi. qz erat vnica h̄bo dei
 in vnitate p̄one vt docet Aug. in. iij. de
 trinitate. Quia ergo aīa christi nō repu
 lit a proprio corpe nocumētū illatū. s. vo
 luit qd natura corpis illi nocumētō succū
 beret dī suā aīam posuisse vel volūtarie
 mortuus fuisse. Et sic intelligit' qd
 inducebat p̄mo. Nemo tollit a me aīam
 meā. s. me iouitō. **Ad** scōm hō argumē
 tū dicit Tho. q. xvij. illa magna a christo
 emissa nō fuit natural' sed miracōsa. et i
 ter alia miracula mortis christi cōputat'
 Quādiu enī xps voluit natura corpalis
 ei' cōsuata est in suo vigore etiā i ex̄tēis
 Sic et qn voluit subito cessit illatō no
 cumētō. **Terciu** dubiū declarandū vtz
 xps fuit vere mortuus. Et qd sic proban
 dū est i incredulos triplia viā.
Prima dicit p̄betice p̄nunciatiōis
Secūda auctētie testificatiōis
Tercia iudaice procuratiōis.
Prima via dicit p̄betice p̄nunciati
 onis. P̄nunciata quippe fuit expresse
 mors christi per multa secula antea cra.
Un̄ Jacob patriarcha Sen. xlij. dixit.
 Symcon et leui frēs vasa iniquitat'. bellā
 tia. In vltio eoz nō veniat aīa mea. et
 p̄nctū illoz non sit glōria mea. quia tū

At

277
furore suo occiderunt viri et in voluntate
sua suffoderunt murum. Maledictus furor
eorum quia pertinax et indignatio eorum quia du-
ra. Nicolaus de lyra sup. xij. c. Johānil
asserit quod pontifices iudeorum de tribu leui
et pharisei pro magna precesuerunt de tribu
symeon. Ideo prophetico spiritu illustratur ia-
cob dicitur verba predicta. Sed iudei hinc ne-
gant referentes quod iacob ita locutus est de symo-
ne et leui propter bellum quod fecerunt in syebi-
mitas propter rapinam dyne sororis eorum. De
quo fit mentio Gen. xxxij. c. Duos nos co-
vincimus primo quia bellum illud iam preteritum
erat. et iacob filius annuntiabat futura. id
est ut patet Gen. xlix. ca. dixit. Cōgregami
ut annunciemus quod futura sunt vobis in die-
bus novissimis cōgregami et audite. Se-
cundo bellum illud in syebimitas fuit iustus
quod non debebat dici. Maledictus furor eo-
rum. Ergo iacob prophetice annuntiavit mor-
tem christi procuranda per pontifices et pha-
riseos. Et Sibilla de quo mentionem facit
Lactantius libro quarto ita locuta est. Inie-
runt consilium detestandum ut perirent eum vi-
ti qui ut iustificaret eos venerat. Et sa-
lomon prudens passionem christi. Sapie-
ntia. c. ait. Dixerunt impij cogitantes apud se
non recte. Circūveniamus iustum quoniam inveni-
ent est nobis et prius est opibus nostris. et ipse
operatur nobis peccata legis et diffamat in nos
peccata discipline nostre. Promittit se sci-
entiam dei habere et filium dei se noverat. facit
est nobis in traductione cogitationum no-
strarum. Grauis est nobis entia ad videndum
quoniam dissimul est alijs vicia illius et imutare
sunt vicia eius. Tanquam nugaces. id est nulli
bitatis homines estimari sumus ab illo. et ab-
stinet se a vitijs nostris tanquam ab immundi-
cibus. et profert novissima iustorum. id est bona
a iustis expectata profert omnibus bonis vi-
te presentis. Et gloriatur patrem se habere deum.
Uideamus ergo si similes illi veri sunt et
tententur quod ventura sunt illi. et sciamus que
erunt novissima illi. Si enim est verus filius

dei suscipiet illam et liberabit illam de manibus contrariorum. Lorumelia et cornicero in hoc
rogamus cum ut sciamus reverentiam eius. et
probenus patientiam illi. Morte turpissi-
ma condemnemur eum. Nec ille. Et Naia-
lij. c. Tradidit in mortem aiam suam. et cum
sceleratis reputatur. et ipse peccata multorum
tulit et per transgressiones rogavit. et Daniel
ix. c. Post hebdomadas septaginta duas oc-
cidet christus. et non erit eius populus qui eum
negaturus est. iudei coram pilato negabunt
eum dicentes. Non habemus regem nisi cesarem.
Et civitatem et sanctuarium. id est templum dis-
sipabit populus. scilicet exercitus romanorum cum
duce venturo. id est tito. et finis eius. sibi-
rusale vastitas. quod scilicet fuit vastata per
Romanos. Et Cayphas cum esset pontifex
anni illius ita prophetavit de christo ut scri-
bit Job. xi. c. Expedi vobis vici vni mor-
talis homo pro populo et non tota gens periret. Et ipse
dominus iesus sepe discipulum dixit memo-
riturum. Unde scribit Mat. xvi. c. Lepus
iesus ostendere discipulis suis quod operentur
ire hierosolymam et multa pati a sennonibus
et scribis et principibus sacerdotum et occidi et
tercia die resurgere. Et Mat. xvij. c. per
transfigurationem dixit illis tribus quod ad mi-
serat ad ram stupedi spectaculum. Neminus
mini dixeritis vitione donec filius hominis a
mortuis resurgat. Et Mat. x. c. cum tunc
hierosolymam dixit secreto duodecim di-
scipulis. Ecce ascendum hierosolymam
et filius hominis tradet principibus sacerdotum et
scribis et condemnabit eum morte. Secundo
probandum est quod christus deus fuit mortuus pro aucten-
tica reificationem. Cantat quippe sic de ipso
mater ecclesia. Ipse enim verus est agnus qui
abstulit peccata mundi. quod mortem nostram mon-
do destruxit et vitam resurgendo reparavit.
Et in vitreus simbolo aplos. scilicet. Patres
christi passum et mortuum sunt. Idem ha-
bet in simbolo. Athanasij. Et de summa
trinitate et fide catholica. c. j. Et Jobes
in euangelio. c. xij. ait. Ad iesum autem cum

Venissent vt viderent ia mortuu no frege
 runt ei crura. Et Paul^o ad Ro. v. c. pro
 impijs mortuus est iust^o pro iniustis. et
 tres ibi. Lu^o adhuc peccatores essem^o xps p
 nobis mortu^o est. Et cod^e. c. Recoliatu
 sum^o deo p morte filij ei^o. Et viij. c. Xps
 mortu^o est et resurrexit q^o est ad dexteram dei
 Et xij. c. Xps mortu^o est et resurrexit vt
 et viuo^o et mortuo^o dominet. Et i. ad co
 rinth. xv. c. Xps mortu^o est pro peccis no
 stris s^o scripturas. Et ij. ad corinth. v. c.
 Pro oibus mortu^o est xps. Et i. ad tel
 salonicen. iij. c. Et dicit^o q^o iesus mortu
 us est et resurrexit. Et Pet^o. i. canonica
 iij. c. Xps semel pro peccatis nostris mor
 tuus est iustus pro iniustis. Et Ambro
 sius sup eplam ad Ro. Tantū fuit pec
 catū nostrū vt saluari nō possemus nisi
 vnigenitus dei fili^o moreret^o pro nob de
 bito^o mort^o. Et Aug. li. iij. de trinita.
 Una mors nri saluatori duab^o mortib^o
 nris et aie et corpis saluti fuit. Et de co. di.
 ij. c. *Yves.* Semp xpi mors p seculi
 vitā post^o est nūcianda vt discat^o q^o cas
 titate dilexit suos q^o pro eis mori digna
 tus est. q^o ad h^o prior dilexit nos cū esse
 mus gebene filij vt cū diligem^o a mor
 te ia liberari. *¶* Tertio probandū ē q^o xps
 fuit vere mortu^o ex iudaica procuratioe
 Iudei nempe impj sollicitissime procur
 rarūt vt xps moreret. Naz vt dr^o Jobis
 Ft. Cogitauerūt vt interficerent eum. Et
 Mat^o. xxvj. Cōgregati sūt pncipes sa
 cerdotū et seniores ppli i acriuz pncipis
 sacerdotū q^o dicebat Cayphas. et silij
 fecerunt vt iesū dolo tenerent et occiderēt
 Et corā pylaro clamabāt. Nos legē habe
 mus et s^o legē debet mori. Et tandē cum
 vidissent eū in cruce mortuū et postea se
 pulcrū adierūt pylarū dicētes. Dñe recor
 dati sumus q^o seducor. ille dixit adhuc
 viues. post tres dies resurgā. Iubē^o cū
 stodari sepulchrū vsq^o in diē tertū ne fo
 re veniat^o discipuli eius et furēt^o eū et di

cant plebi surrexit a mortuis et erit notus
 simus erro peior pore. Aut illis pilatus
 Dabes custodiā. ut custodire sic scias.
 Illi autē abeūtes munierūt sepulchrū si
 gnātes lapidē cū custodibus. Quare nō
 lus ambigere debet xpm passū et mortuū
 pro salute mudi. Et vt inqt^o Tho. iij. ge
 q. l. pueniēs fuit xpm mori. Primo qdē
 ad satisfaciendum pro hūano genere qd
 erat mori adiudicatū. Secō vt nos a ti
 more mortis liberaret. Tertio vt a mor
 tuis resurgēdo hūitē suā oñderet q^o mor
 tē supauit. et nobis spem resurgēdi prebe
 ret. Quis igit nō viderē q^o sit hoim ad
 xpm obligatio cū ipse q^o via veritas est et
 vita pro ipis mori dignat^o sit. Nec solū
 morē tulit sed ad illā vt in seqnti myste
 rio parebit tantis cruciatibus dolentib^o
 q^o percutit.

¶ Q^o mors xpi fuit penosa valde ex eo
 q^o passio eius fuit diuturna et generalis
 et ignominiosa. *¶* Cap. scōm

¶ Secundū mysteriū contemplantū de
 morte xpi dr^o penalarū fuit qd^o pe
 mors illa penosa et dolorosa valde
 maxime ppter tria.

¶ Primo ppter passiois diuturnitatē.

¶ Secō ppter passiois generalitatē.

¶ Tertio ppter passiois qualitatē.

¶ Primo fuit mors xpi grauis et doloro
 sa ppter passiois diuturnitatē. Nā licz
 oibus dieb^o pena ē duxerit vitāz pegrin
 nando. orādo. ieiunādo. pdicādo. et tutu
 rā passionē pie pmeditando. ob qd^o vt in
 quit Lenuus iudec p̄ses in epiā ad ty
 berū. nūq^o ridere visus est flere aures sic
 In q^o explicit q^o xps pass^o fuerit qn
 roq^o merore aia eius pfecta qn colendoz
 illā carāz gentitūcē relinqns discessit a
 bethania profecutusq^o est hierusalē vt ces
 naret ibi cū discipulis suis. Que et q^o i
 illa cena peracta sūt vtq^o nō sine labore
 ibi xpus proditorē caute admonuit vt se
 corrigeret. Ibi discipuloz pceda. et pdi

27
VIXO
tor) iude humiliter lauit. Ibi facim sui
co: pis 7 sanguinis in meoria sue mortis
instituit. Ibi sermone ad discipulos ha
buit que Jobes scripsit. c. xiiij. riiij. xv. et
xvi. Post cenam vero no ad quietandū sed
ad orandū se cōtulit. Et post orasset as
sūpnis petro iacobo 7 iohanne cū suspiri
is 7 vultu mesto animā suā tristē vsqz ad
mortē dixit. Postea vero cū ter orasset ad
patrē longo spacio in tertia oratione facta
in agonia sudore emisit sanguinē. Exci
tatis exposit discipulis turbe militū 7 mi
nistris iudeoz occurrit a quibz verbera
7 percussiones passus tandē 7 vincus du
ctus est ad domū Anne vbi in facie ala
pa percussus est. Inde venit vt lato deten
tus ad domū Cayphe vbi examinatus iu
dicaturus reus mortis 7 postea ministris
vilissimis traditus derisus est ab eis. et
colaphis cesus 7 rumelijs affectus vsqz
mane nec dormiuit nec quieuit. nocte il
la in iniqua arqz molesta. Hora vero
prima ductus est ad pilatū Accusatus a pn
cipibus sacerdotum examinatus a pilato
mittitur ad herodē qd eū ad pilatū redire fe
cit. flagellatus ad colūmā 7 spinea cordis eo
tonatus est. Et tandē sententia in eū data
ad montē caluarie cū latronibz pperare
cōpellit vbi crucifixus est 7 felle 7 aceto
poratus. Post qd oīa hora nona tradidit
spm. Secūdo mors xpi fuit dolorosa ni
mis ppter passionis generalitatē. verifica
tū qd ppe fuit in eo illud Isaie. j. c. A plā
ta pedis vsqz ad verticē nō est in eo sani
tas. Caput em̄ ei? sanctissimū gazophi
latū sapientie dei. 7 vt inqt Bernardus
Angelicus spiritibz tremebundū densita
te spinarū punerū 7 pforatū fuit. Oculi
pūssimi fuerūt afflicti inundantia lachri
marū. Facies ei? decora derurpata ē spu
tis 7 sanguine ita vt videret leprosus. fm̄
illud Isaie. liij. c. Nos vidim? eū qsi le
prosus. Bene ei? cōdide ac rubicunde ala
pis gessisse sūt. Aures ille sanctissime re

plere sunt blasphemis clamoribus odio
7 rumelijs atqz iucijis. Nares ei? fati
gate sūt fetoribz spurorū 7 cadauerū cal
uarie loci. Capilli ei? capitis 7 barbe vt
olentia tracti 7 euulsi sūt. Os ei? qd tan
sanā tā sapidissimā tā vtilissimā 7 veris
simā doctrinā prorulerat percussū est. Col
lū eius suauissimū colaphis attrinū est 7
fune tractus. Manus eius q suo tactu vi
uifico sanabant infirmos clavis durissi
mis cruci affixe sūt. Pedes ei? quoz ter
ra scabellū est quoz discurrentes p ciuita
tes villas 7 castra tū laborauerūt p ho
minū salutē in eruce extensis sūt. Torum
corpus illud dulcissimū flagellis multū
7 duris cesū dilaceratū 7 sanguine cruen
tātū fuit. lingua ei? aceto 7 felle amarica
ta est. vii. 7 eo mortuo latus ei? lancea a
peritū est. Itaqz passus est in oibus mēbris
7 in oibus sensibus delicati sui corporis
Tertio fuit passio xpi dolorosa pprop
passionis qualitatē. Passus quidē igi
nominatōse pmo rōne ppli. s. iudaei cui
tot mirāda 7 rulerat beneficia. Tū ecclia
cārat lamēando ista die in plona xpi illō
Michae. vi. c. Popule me? qd feci tibi
aut in q molest? fui. rāde mihi. qsi dicat
Ptes tuos iacob cū filijs in egypto p io
seph enutritū famis tpe ne pires. 7 post
tpe multiplicatos sup numerū d dura ser
uitute egyptioz te educi. a flagellis qbus
egyptū rotā percussit te liberū feci. Mare
rubū tibi aperui vt p cum sicco vestigio
trāsires. Pharaonē ac cū exercitu suo s
mersi. Per qdraginta annis te pavi mā
na de celo pstito. Aquā tibi de petra edu
xi. Insurgētes d te hostes pstravi. Ter
rā fluentē lac 7 mel pūis tuis a me pmi
sā ext miatis inde triginta regibz 7 pluri
mis nationibz tibi largi? sū. Et pūis i mō
te synai legē seruandā tibi tradidi. A ca
priuitate septuaginta annoz. ppe scelera
tua in babilone te liberās ad ppias he
sdra 7 necias 7 zorobabel reduxi. Ecce

Ad feci tibi. Rñde gñibi si tãta bñficia
a me tibi collata hãc talẽ remunerationẽ me
fuerit ve me crucifigeres. ego ex gñie tuo
carne sumẽs de cõlo d celo vt tibi fr essez
Ego sp̄ docui in sinagoga ⁊ in tẽplo ea q̄
te saluũ facere possent. Ego cecos tuos
illũmaui leprosos mũdaui. Laudos ⁊
rexi obsessos a demõib⁹ liberaui. surdis
audiri restitui. mortuis loq̄la. infirmis va
rijs sanitatẽ. mortuis vitã. Nũqd in his
molest⁹ fui. p̄cepta de clarauĩ. errores cõ
futaui. vitia r̄phendi. Quid vitia face
re potui ⁊ nõ feci. Secõdõ pass⁹ ẽ xps ig
nominiose rõne t̄pis. Erat em̄ tũc solen
nitã pasche seu azimoz q̄ erat p̄cipua su
per oẽs alias. In q̄ tenebãt ex lege iudei
venire de q̄buscũqz ciuitatib⁹ ⁊ loc⁹ i hie
rusalẽ ad tẽplũ ad sacrificiũ offerendũ nẽ
si legitimũ haberẽt impedimẽtũ. Et qz per
varias captiuitates hoz erãt facti disp̄si
p̄ orbẽ i italia ⁊ in alia ⁊ in affrica. vt pa
ret Act. 13. ⁊ de oi nanõẽ puenerãt in hie
rusalẽ ad illud festũ. Quãto autẽ q̄s eodẽ
nat⁹ ad mortẽ p̄opt̄ maleficiũ ⁊ currẽte
multitudine ppli tãto maior ei insurgit
pena p̄fusiois ⁊ erubescẽtie. Cõsiderat ei
q̄ qlibet vidẽs narrat alijs ⁊ si pegrinus
ẽ reuert⁹ in patriã suãz refert ⁊ diuulgat
ciuitati sue de illo malefactore ⁊ ignomi
niosa punitõẽ ⁊ sic vbiqz infamia diuul
gat. Propterea iscr̄pt⁹ fuit titul⁹ super
crucẽ. Iesus nazaren⁹ rex iudeoz. Lris
grecis heb. aic⁹ ⁊ latinis. q̄si dicat. hec ẽ
causa passiois hu⁹ qz vsurpauit sibi re
gñũ iudeoz faciẽdo se regẽ ⁊ prohibẽdo
tributa dari cesari. Tertio pass⁹ ẽ xps
ignominiose rõne loci. qz crucifig⁹ ẽ in lo
co vilissimo. s. in monte caluarie q̄ sic no
minat⁹ est qz ibi crãt ossa mortuoz ⁊ cal
uarie ⁊ a lia cadauera ⁊ ibi occidebãt vi
lissimi homines ⁊ malefactores. Et vt di
cit Nicola⁹ de lyra. Nõ est noĩar⁹ locus
ille caluarie a caluaria. Ade ibi sepl̄ti vt
dicit qdã. quia Adã fuit sepultus i be

bron. vt habet ioseph. rñ. ca. Propter qd
hebron dicebat antiquus cariarãbrer. i.
ciuitas q̄tuor. qz q̄tuor magni p̄iarde
fuerũt ibi sepulti cũ vxorib⁹. Adã ⁊ cõs
Abraã ⁊ sara. Isaac ⁊ rebecca. Jacob ce
lita. Quarto xps pass⁹ est ignominiose
rõne p̄ortij. qz cũ larrõib⁹ ⁊ sceleratis.
Quinto pass⁹ est ignominiose rõne sup
plicij. quia crux supplicij erat larrõuz
vt Crisostomus dicit.

¶ Omnes creature inducũt aios hoim
ad fiedũ p̄ morte xpi necnõ ⁊ pie m̄ieres
argz ipe ies⁹ crucifig⁹. Cap. tertiu⁹.

¶ Tertiu⁹ mysteriũ contemplanum de
morte xpi dicit pietatis. Mul
ta equidẽ sũt hodie q̄ hũana corda
⁊ cōp̄os oculos ad pietatẽ ⁊ fletũ indu
cunt. Id facit sanctorũ ecclia in officij
diuinis. in ceremonijs in altarũ nudatõ
ne. tabularũ p̄cussõẽ ⁊ simulacris. S; p̄
ter hoc tria sunt que amollire debent mē
tes quascunqz duras.

¶ Primũ ẽ insensibilũ creaturaz p̄mortõ
Secõdũ mulierũ lamentatio.

¶ Tertiu⁹ xpi iesu dulcẽ inuitatio.

¶ Primũ est insensibilũ creaturaz eõ
mortõ. Obscuritas quidẽ solis ⁊ defectõ
supnaturalis quasi quidam fletus fuit.
quia in cruce obscurat⁹ ẽ sol iusticie. sic ⁊
terre mor⁹ ille de quo dicit Martheus
terra mora est. Idem ⁊ petrarũ scissio q̄
per se scisse sũt de quib⁹ oibus dixi i ser
mone de passione in quadragesimali de
penitentia. Secõdũ qd amollire potest
mentes duras ad fletũ pro morte xpi est
mulierũ lamentatio. fleuerũt quippe ho
die mulieres. Nã vt dicit Lucas. Seq̄
batur illũ multa turba ppli ⁊ mulierum
que plangebant ⁊ lamentabant eũ. Er̄ vt
scribit Jobis. xij. c. Strabat iuxta crucez
iesu mater eius ⁊ soror. marj eius maria
Cleopbe ⁊ Maria magdalene. Mar
theus autem ait. Erant autem mulieres
multe a longe. s. p̄cussõẽ xpi mater et que

27
Pete sū appropinquassent iuxta cruce
q̄ secute erāt iēsu a galilea ministrātes ei
Inter quas erat Maria magdalena et
maria iacobi et ioseph mater. et mater fili
orū zebedei. o q̄s possz sine lacrimis ha
rū mulierū audire lamenta. Dū forte vna
dicebat. O iēsu sanctissime fons oīs bo
nitatis tanq̄ reus cū sceleratis es cruci
fixus. Alia s̄ dicebat. O speciose forma p̄
filij hoīm et ybi ē pulchritudo tua. ybi
elegātia vultus tui. factus iā es de for
mis tanq̄ leprosus. Altera clamabat su
spirādo et eulando. O care mi nepos fi
lij soror mee p̄dilectissime q̄ filios meos
iacobū et iohē vniice dilexisti cur? s̄ba i
guriō meis dulciora s̄p fuerūt sup mel
et fauū. heu me cur ad h̄ deueni vt te vide
am vultibus liuidū morientē in cruce
At et discipula illa cara magdalena q̄d
referēbat. quid referendo clamabat. pie
p̄mplari possum? q̄ iēsu inspicies ma
nus stringebat inde pectora s̄nū debar.
Deu inquiens p̄do m̄m̄ meū d̄m̄ me
um q̄ mihi peccata remisit. q̄ a phariseo
me descendit. q̄ me ad pedes eī sedentē tā
benigne docebat. O me miserā. O me do
lentē nimī. O magister benigne. Tu in
nocēs. Tu sanctus. Tu impollus. Tu se
gregatus ab oī sordē sine culpa p̄des in
cruce. Virgo autē m̄ vultu squalida. spar
so crine voce q̄ poterat flendo dicebat.
Deu q̄ amara et flebilis est dies ista mi
hi misere. video filiū meū vnicū niter la
trones p̄dentē. o fili mi sancte. o fili mi
lumen oculoꝝ meoꝝ. o fili mi spes vni
ca vite mee. Et ybi sūt gaudia q̄ tot ānīs
suscepit cor meū. ybi angelus gabriel qui
me salutauit. ybi pastores q̄ tenarū mox
in p̄sepio venerūt festinātes visuri. Ubi
magi cū muneribus ducatu stelle ad nos
p̄ducti. ybi vox tua illa q̄ trigitatib⁹ an
nis vsq̄ nūc auribus meis insonuit. dū
matre reuerēter me noīabas. ybi dulcia
colloquia tua. ybi miracula tua. ybi pul

chritudo tua. ybi splēdida fama tua. ybi
familiares tui. Omēs te reliquerūt. ego
his paucis comitata mulierib⁹ et iohāne
nō te deserui fili mi. O amācissime iuue
nis. o corde corde meo. Quid faciā. quo
me vertā. video te morientē. quē nouem
mensibus vtero meo sine labore portauit
quē peperit sine dolore. quē ab lactauit vbe
re de celo pleno. Plāgite meū āgelī mō
vestro et oēs beati spūs. Plāgite celi et
cūcta celestia corpa. Plāgite elementa et
oīa q̄ fecit de⁹. Plāgite petre dure. plā
gite iuuenes plāgite senes. Plāgite
viri pariter et mulieres. plāgite o m̄res
meū et nō sinatis me solā plāgere. o fi
li mi iēsu hodie pro salute mūdi in cruce
mori dignatus es. His autē similib⁹ q̄re
lationib⁹ des̄lebat. ego filiū. Tertū q̄d
emollire p̄t m̄res duras ad flentē. p̄ mot
te xpi d̄r ipius iēsu dulcē inuitatio. vt cū
deuotus ait Bernard⁹. Clamat de cruce
xps dicēs. Vide hō q̄ pro te patior. ad te
clamo q̄ pro te morior. vide penas qui
bus afficio. vide clauos q̄bus ofodior.
Nō est dolor sic q̄ crucior. Cū sit tantus
dolor exterior. intus tū dolor est grauior
tā ingrātū dū te exproior. Vide o aīa q̄
nō p̄t mea sed tus p̄tā patior. ita vt d̄
cere possim. O xpus ē dolor capiti mei
puncti et p̄forati spinarū aculeis. O xpus
est dolor faciei mei. O xpus dolor colli mei
O xpus dolor oculoꝝ meoꝝ. O xpus do
lor p̄foratarū manū mearū. O xpus do
lor brachioꝝ meoꝝ. O xpus dolor totius
corpi mei in quo nō est sanitas. O xpus
dolor oris mei felle et aceto amaricati. O
xpus dolor cordis mei. p̄ter voces et la
menta matris mee. O vos oēs q̄ transi
tis p̄ viā attendite et videte si est dolor sic
milis sicut dolor me⁹. verūcāmē o dura
mens. o ferreū p̄ccat⁹ vrgētiore dolore an
gustio. dū te boēm tā ingrātū reperio.
fleui ego pro te vagiens in cuna. fleui
ego pro te sep̄ in oīone. fleui ego p̄ te

torrens a pñā hora nocti vsq̄ nūc in ho
rā nonā. fleui dū fui captus. fleui dū
fui alapa percussus. fleui dū fui ces⁹ ⁊ de
risus. fleui dū fui flagellat⁹ ad colūnaz
fleui dū fui crucifixus fleui p̄ dolo
rē fleui p̄ p̄ccā tua. Et tu nō vis fle
re. Plange ania. Plāge o hō me tuū do
minū. me tuū hñ factore. me tuū redēpro
rē. me q̄ te tantū dilexi vt ⁊ mori nō recu
saueri. Si pie sic flet⁹ faciā te p̄cipēz
gracie mee. ⁊ tandem ad vitā sempiternā
te reducam Amen.

Sabbato sancto. De conscientia.
Sermo quadragesimalis nonus.

Acepto cor

pore inuoluit illd in syndo
ne mūda. Scribūt hec ver
ba Mat. xxv. ca. Dilī

gite sumope dñs iesus xps mūdiciā ⁊ ni
tore p̄cie nostre qd̄ mystice designat i se
pultura e⁹ qñ suū p̄ciōsū corp⁹ munda
syndone inuolutū recōdit⁹ voluit in monu
mento nouo. Et licet vnusquisqz conari
deat om̄i tpe sue vite nitidā ⁊ purā recie
re p̄ciam. Id̄ nihilomin⁹ p̄maxie req̄rit
dū corp⁹ xpi sumendū est in sacro altarē
Licet p̄ber seipm hō ⁊ sic de pane illo e
dat ⁊ de calice bibat. Quia hō pleriqz cō
sciētiā p̄sumptuosam hñtes cuz peccato
mortali cōicare nō crubescūt. Aliq̄ hō cō
sciētia scrupulosa vexati faciētes qd̄ in
se est. Illic trepidauerūt timore vbi non
erat timor. ⁊ sic cōicare omittūt. Idcirco
in pñti fmoē d̄ p̄cia dicem⁹. De q̄ tris
mysteria p̄ponimus declarāda.

Prīmū d̄ ligatōis

Sēcūm cognitōis

Tertū remediātōis

Qualiter conscientia obligat ad faci
endū vel nō faciendū. ⁊ de septe causis er
gorū conscientie. Cap. p̄mū

Rimū mysteriū declarandū de cō
sciētia d̄ ligatōis. In q̄ videre

debemus Ad qd̄ scia liget vtz videlicet
liget ad oē qd̄ dicitur. Et ad h̄ intelligen
dū notāda sūt tria. Primū notandū
h̄z Tho. i. ij. s̄m̄ez. q̄ p̄cia h̄z orū ex na
turali iudicio rōnis qd̄ d̄ lex intellectus
⁊ ab eo est deducta ⁊ deriuata vt quedam
p̄clusio. S̄bigra fit in aīa vel in mēte ho
minis q̄si qdā sillogism⁹. Cui⁹ maiores
p̄mittit sidere d̄cōs. De malū eē vitādū
M̄more bur⁹ sillogismi assumit rō su
perior dicens adulteriū esse malū qz p̄
bibitū est a deo. Rō hō inferior d̄cō adul
teriū esse malū. qz vel est iniustū v̄l qz est
inonestū. Consciā hō infert cōclusionē
dicens ⁊ p̄cludēs ex sup̄dictis. q̄ adulte
riū est vitādū. Propterea d̄ p̄cia. q̄si
p̄cludēs scia eo q̄ p̄cia rōne sup̄dictorū
sc̄z sinderētis rōnis sup̄ior⁹ ⁊ rōnis infe
rior⁹. p̄clusionē infert. vñ Dugo li. ij. de
aīa ait. Cōsciā est cordis scia. vñ d̄ p̄ci
entia q̄si cū alio scia. Sēcūm notandū
q̄ triplex est act⁹ p̄cie. Prim⁹ est testifi
cari in p̄terito inq̄tū p̄cia prohibet testi
moniū sicut illud in q̄ est scriptū aliquid
illud testificat siue bonū sit vel malū. vñ
Apl̄s ad Ro. ij. c. Testimoniū reddēte
illis p̄cia eoz. Et Aug. xi. q. ij. ca. Lu
stodi. Qñ d̄ iudex erit ali⁹ testis q̄ con
sciētia tua nō erit inter iustū iudicē ⁊ cō
sciētiā tuā noli timere nisi cām tuā. Se
cūdus actus p̄cie est accusare ⁊ excusa
re. rephendere ⁊ remordere de malo com
missō ⁊ bono omisso. vñ Aug. xi. q. ij. c.
In cunctis. Quē p̄cia defendit liber ē in
ter accusatōes. Et liber sine accusatōe
esse nō potest si sola cōsciētia intus ac
cusat. Iste actus p̄t dici examinatio iq̄
tū p̄cia examiat q̄ iā facta sūt an sit recta
vel nō recta. an benefacta vel malefacta
Et qñ p̄ examinationē inuenit id qd̄ fa
ctū est discordare a p̄sciētia a qua ex
aminatur d̄ p̄sciētia remordere v̄l accu
sare. Qñ inuenit id qd̄ factū ē processit
se s̄m̄ formā cōsciētie d̄ p̄sciētia defen

ere et accusare. Tertius actus scientie est ligare vel solvere. Nam scientia obligat ad peccatum quia omne quod fit contra scientiam etiam si sit bonum peccatum est. Unde apostolus ad Romanos 14. c. Omne quod non est ex fide peccatum est. Super quod verbum Augustinus in glossa. De quod fit etiam si in se et de se sit bonum et tamen non fit et fit de id est contra scientiam ut scilicet credam esse malum peccatum est. Et xxviii. q. i. c. Omnes sequuntur dicit. Omne quod contra conscientiam est edificat ad gehennam. ubi dicit glossa contra conscientiam scilicet precepti vel prohibitionis habet esse proprie facere contra conscientiam id est facere contra illud quod conscientia dicitur esse in precepto vel prohibitione. Tertium notandum secundum Bonaventuram dicitur. xxxij. scilicet. Quod conscientia aliquando dicitur aliquid quod est secundum legem dei. Aliquando quod est preter legem dei. Aliquando aliquid quod est contra legem dei. et loquimur hic de dicitur in quod modo dicitur precepti vel prohibitionis non pro modo consilij sive persuasivis. In primis quod est conscientia simpliciter ligat et universaler p eo quod ad illa habet ligat est pro lege divina et conscientia quod illi concordat ligatum ostendit. In secundis vero conscientia ligat quod tunc manet. Unde vel tenet habet conscientia deponere. vel tenetur id quod dicitur conscientia adimplere. ut pote si dicitur necessarium est ad salutem se stucam de terra levare. In tertijs vero conscientia non ligat ad faciendum vel non faciendum sed ligat ad se deponendum pro eo quod cum talis conscientia sit erronea errore repugnante legi divine necessario quod tunc manet potest hominem ex se statu salutis. et tunc necesse est ipsa deponere. Quia siue homo faciat quod dicitur siue ei oppositum moraliter peccat. Si enim homo faciat quod conscientia dicitur et illud est contra legem dei et facere contra legem dei sit morale peccatum absque dubio mortaliter peccat. Si vero faciat oppositum ei quod conscientia dicitur ipsa manente adhuc peccat mortaliter non ratione operis quod facit. sed quia malo modo facit. Facit enim in contemptum dei. Quod credit dicitur sibi scientia habet deo dil-

pliciter quod deo placeat. Nam non tantum creditur deus quod homo faciat. sed quod a se faciat. Et iste qui facit quod deus iubet credens facere contra dei voluntatem non facit bono animo sed malo et tunc peccat mortaliter. Et sic patet quod omnis scientia aut ligat ad faciendum quod dicitur aut ligat ad se deponendum. Non tamen omnis scientia ligat ad faciendum quod dicitur sicut illa quod dicitur non est faciendum illud ad quod homo aliter tenetur. sed talis scientia dicitur erronea. Sciendum tamen quod scientia errat duobus modis. scilicet ex falsa assumptione et ex falsa applicatione. Et primo ex falsa assumptione. puta quando aliquis assumit aliquod malum tanquam bonum vel falsum tanquam verum. Sicut his qui occidebant apostolos dicitur conscientia quod ex hoc placerent deo. Unde Jobis. et c. dixit christus. Venite hora in qua omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se prestare deo. Secundo errat scientia ex falsa applicatione. sicut cum ex aliquibus veris aliquis scientia erronea formatur. sicut ubi ex hoc quod deus est super omnia diligens aliquis format sibi hanc conscientiam. scilicet quod nihil potest simul diligere cum eo. Et sic est erronea scientia circa obligationem votorum. Nam pro hoc dicitur vouere et reddite domino deo vestro aliquod erronea sibi format scientiam tenentes vota fore indispensabilia. Et cum multa vota que de facto non tenentur aut que stulta et irrita onabilia. Aut que ad implendum impossibilia dicuntur fore de necessitate servanda. Similiter habent scientiam erroneam illi qui infirmi aut satis debiles volunt se iurare diebus illis quibus ecclesia aut alia qua regula precipit ieiunia et similia. Et ut inquit. Lavo. in questionibus de veritate. q. xvij. Quaedam conclusiones sunt in quibus ita relucet prima principia operando quod circa ea conscientia errare non potest. Sicut deum non esse diligendum. malum scienter esse faciendum et homini. Et quedam alia sunt circa que errare potest et errat. ut ex dictis patet. Exemplum etiam potest poni de eo qui facit id quod habet scientiam mali licet non sit malum existimans sibi sufficere in-

Non enim bonam quā habet non curans de
 scandalo proximi. Sicut faciebant quidam
 in ecclesia primitiva fideles qui comede-
 bant idolatrica licet non in veneratione idoli in
 corā simplicibus qui inde scandalisaba-
 tur illos imitantes. sed in veneratione
 idoli quod estimabant alios facere. Quos
 reprehendit Apostolus ad Rom. xiiij.
 ca. Ad clariorē adhuc intelligentiā no-
 ta sunt duo in secundo sententiarū di. xxix.
 Q. conscientia non obligat in virtute p/
 pria. sed in virtute precepti diuini. Quod
 patet quia non dicitur aliquid esse facien-
 dū vel non faciendū hac ratione quia sibi
 videtur vel non videtur. sed sub hac rōne
 quia est a deo preceptū vel prohibitū. Nul-
 lus autē ligat per preceptū aliqd nisi median-
 te scientia illius precepti. Et ille ille qui non ē ca-
 par noticie precepti non ligat precepto. Nec
 aliquis ignorans preceptū dei ligat ad p/
 ceptū faciendū. nisi quatenus tenet scire pre-
 ceptū. Si autē non tenet scire nec scit nisi
 modo ex precepto ligat. Tenet autē quilibet ha-
 bens vsū rōnis scire precepta dei. Nec ex-
 cusatur non faciendo illud ex ignorantia.
 Ad maiorē evidentiam predictōrū Scien-
 tiā quod error conscientie causat ex septe cau-
 sis. Prima est ignorantia. Secunda ne-
 gligentia. Tertia inordinata affectio.
 Quarta pusillanimitas. Quinta super-
 bia. Sexta perplexitas. Septima hūili-
 tas. Primo causat error conscientie ex ig-
 norantia. scilicet cū ratio apprehendit malum
 sub rōne boni vel est predictū. et bonū sub
 rōne mali. Et si ignorantia illa sit iuris
 naturalis aut diuini nullū excusat habē-
 rem vsū rōnis. Secundo error conscientie
 causatur ex negligentia cū quis est negli-
 gens addiscere cū potest ea que pertinent
 ad reformationē anime. Unde August.
 xxxvij. di. ca. finali. dicit. Illis omnino ig-
 nosci non poterit qui habentes a quod disce-
 rent operam non dederunt. Tertio cau-
 satur error conscientie ex inordinata affec-

tione. cū enim quis inordinate et satis arde-
 ter afficit ad huius seculi bona et sacrificare
 cupit passionibus sensualitatis precipitate
 conscientiam et sic falso et cum errore iudicat pec-
 cata non esse peccata. aut non satis grauia. Sic
 faciunt usurarii. superbi et pompatice mult-
 eres. adulteri et reliqui similes. Pro quibus se-
 neca in prouerbis ait. Perit omne iudi-
 cium cū res transit in affectum. Conscientia quippe
 nimis diligentium equalis ista est nimis lar-
 ga. Quarto error conscientie causat ex cordis
 pusillanimitate. quia quis timet non timē-
 da sunt rectū iudicium rationis et talis con-
 scientia est nimis stricta et periculosa. nam
 facit de festuca trabem. id est de leui peccato quod
 uel generat desperationem. damnat saluati-
 dum. Quinto causatur error conscientie
 ex superbia scilicet quando quis non hūmil-
 liat intellectum suum ut velit meliori-
 bus. prudentioribus et superioribus cre-
 dere. Nam conscientiam in indifferentibus
 tenetur secundum discretionem prelati forma-
 re. Quāuis enim in his que sunt prece-
 pta vel prohibita a deo conscientia recta
 plus obliget quam preceptū superioris eo quod
 obligat virtute precepti diuini. quod est ma-
 ius precepto prelati. unde in talibus con-
 scientia recta est iudex immediate sub do-
 mino. In indifferentibus tamen preceptum pre-
 lati plus obligat quam conscientia. Et sic
 conscientia subditi in huiusmodi non so-
 lum deum sed etiam prelatum habet su-
 pra se. Et ideo secundum discretionem prelati for-
 mari debet. Nam subditus non habet iu-
 dicare de precepto prelati sed de impleti-
 one precepti que ad ipsum spectant secundum
 Thoma in questionibus de veritate. unde
 seculares sequi debent sententiam prelatorum
 in his que ad cathedram spectant iuxta
 illud Mathei. xxiij. Quicumque dixerint
 vobis facite et seruate. Religiosi tenent
 sequi sententiam prelatorum vel mandatorum eorum in his que
 non sunt contra deum vel contra regulam aut constituciones vel
 contra originarios capituli generalis. Laure

in debent placere ne in discretis precipiat pro
pter periculum conscientiarum subditoꝝ. Con-
cordat his Alexander in secundo sume.
¶ Sexto causat error conscientie ex pple-
ritate. s. ex quadam dubietate ex qua quod
fiat sequitur inevitabilitas. vel necessitas
peccandi. puta cum videt quis inter duo opabi-
lia se positum quorum alterum oportet agere. et
quodcumque fecit impossibile est non pecca-
re. Supra quo dicitur et cetero tolerano. dist.
xij. c. i. Duo mala licet cautissime sint
cauenda. nisi periculum necessitas unum ex
his peccare compulerit id debemus resolue-
re quod minorem nexum noscitur obligare. Sed
hec pplexitas quantum ad rem nihil est ut di-
citur ibi Glo. sumaria. Quoniam aliquid possit
esse pplexus inter duo mala procedere pro
ex stulta opinione illius et erronea conscientia.
vel ex presumptione alicuius in qua vult manere
firmus. Puta iuravit aliquid occidere homi-
nem. format sibi conscientiam licet erroneam quod
si non occidit perjurat. si occidit homicida
est. et sic est pplexus ex facta estimatione.
Nam et non occidendo perjurus non est. Et firmus
hanc pplexitatem dicitur in illo caso. quod minus
malum eligendum est. Item tenet quilibet coiccare
in paschate. aliquid habens odium non vult
dimittere. et hoc presupposito est pplexus. quod
si communicat cum odio peccat mortaliter. et
si non coiccat similiter. Sed dimittere potest et
debet odium. et sic non est pplexus simpliciter.
¶ Septimo causat error conscientie ex hu-
militate et cordis puritate. unde Bre. di.
v. c. Ad eius bonarum mentium est ibi culpa
cognoscere ubi culpa non est. ubi Glo. a-
agnoscere. i. timere. Non autem dicitur quod se el-
pabile dicere ubi non est firmus sui estimatorum
quod pertinet ad mendacium et yroniam. In pri-
mis sex modis error conscientie spiritus est rep-
hensibilis et voluntas sequens conscientiam er-
rantem semper mala. Septimo autem modo est
laudabilis. Eius ratio est quod ad bonitatem men-
tis pertinet ut homo ad iusticie perfectionem ten-
dat. Et ideo in culpa reputatur non solum si

deficit a communi iusticia quod deest culpa
sed etiam si deficiat a perfectione iusticie. quod
quod culpa non est.

¶ Quod circa cognitionem conscientie proprie
septem differentie hominum inveniuntur. Et
secundum mysticum declarandum
de conscientia dicitur cognitionis. In qua
quodrit an possit quis cognoscere et
scire se habere rectam conscientiam. s. gratie
illustrata. Ad quod videtur Alexander dicitur
in secundo sume quod septem sunt differentie hominum
circa hunc attendende. Alii enim putant se
habere bonam conscientiam et gratiam seu charitatem
et neutrum habent. Alii sciunt quod illa non
habent. alii dubitant de hoc. Alii opinantur
quod habeant gratiam et bonam conscientiam. Alii ex-
periuntur sed non habent de hoc scientiam. Alii
hoc sciunt tamen per reuelationem. Septimi hinc
vult per causam et certam visionem. Primi ex-
go sunt infideles et heretici imo etiam christiani
antiqui quidam repidi. qui non illustrantur conscientias
sua ex ignorantia crassa mortalium criminum
non credunt mortalia esse. In tali cecitate
fuit aliquis paulus ut ipse testatur. Nam ut
scribitur Actuum. c. xii. Captus a romana
militia hierosolymis iudeos ad quos perti-
netem captus fuerat sic alloquitur. Ego omnium
conscientia bona conuersus sum ante deum usque
in hodiernum diem. et non persecutus fuerat eccle-
siam putans bene facere. Secundi sunt qui sciunt se
non habere bonam conscientiam. ut hi qui sciunt se
esse in mortali peccato actu vel proposito non
penitentes. Tertii sunt qui dubitant se ha-
bere bonam conscientiam. qui scilicet habent rationes equas
fortes ad hoc quod sunt in gratia putant. cum vi-
dent se esse repidos in amando deum non ha-
bendo affectum ad odium et ad alia spiritualia
opera. Et ex opposito considerant nullam
voluntatem se habere peccandi mortaliter.
sed propositum abstinendi detestari pecca-
ta commissa. Quarti opinantur se habere bo-
nam conscientiam et se esse in gratia etiam per
habilitatem cum formidine tamen aliquid oppo-
sitis. Sicut illi qui vident se feruentes in

amore dei et proximi et amare lugere offe-
sas dei paratos ad sufferendū aduersa-
sentū in aliquā rebellionē carnis ad spi-
ritū et fragilitatē. Quinti experiunt se
habere bonā conscientia sicut illi q̄ sentiūt
dulcedinē diuine bonitatis in oratione et qu-
stant q̄ suauis est dominus abhorrentes
omne delectationē mundi. Sexti sciunt
se habere bonā conscientia p̄ reuelationes
dei. Sicut abrahā cui dixit deus p̄ ange-
lū. Gene. xij. c. Nunc cognoni q̄ timeas
deū. s. timore filiali qui sine grā et consciē-
tia bona esse nō potest. Septimi sūt q̄
sciūt p̄ cam rei vel ratione rei. vt hi q̄ cla-
re vident diuinā essentia in vita presenti.
sicut moyses in veteri testamento et pau-
lus in nouo.

De scrupulo conscientie qd sit et vnde
causat. et de septē regulis q̄b̄ pōt deponi.

Capitulum tertium

Erant mysteria declarandū d̄ co-
scientia dicit remediatio. Sūt
em pleriq̄ conscientia habentes scrupu-
losam omnē leuem actū peccati venialis
estimantes esse peccatū mortale. Pro q̄
bus tria sūt notanda. Primum q̄ scrupu-
lus est vacillatio quedā confurgens auz
formidine ex aliq̄bus cōiecturis debilib̄
et incertis. vnde videt esse scrupulus id
q̄d apud alios dicit pusillanimitas q̄ ē
redio seu timore rez aduersaz iners et in
cōsiderata tracti animi deiectione. Et sic v-
trūq̄ tam scrupulū q̄ pusillanimitas i-
portat inordinatū timorē. Unde ipse scru-
pulus a q̄busdam vocat erronea conscientia.
Ab alijs timor conscientie. Et ab alijs
pusillanimitas. Sciendū aut̄ fm Alber-
tū in libro de quatuor coeuis q̄ differentia
est inter conscientia fidem opinionēs dubi-
tationē et scrupulū seu suspitionē. Nam
conscientia proprie est eoz que cognoscunt p̄
causam. et q̄ impossibile est aliter se ha-
bere. fides aut̄ est p̄fecta p̄suasio vnius
partis seu cōclusionis p̄ multa probabi-

lia vel auctoritate dicentē. Et hoc etiam
appellat credulitas et conscientia. Opinio
aut̄ est acceptio vnius partis aū formidine
alteri. ita tamē q̄ ad illam q̄ formidat
nō habet ratio expressa. formidat t̄m pro-
pter debilitatē in ratione alteri partis. Dis-
bitatio vero est indeterminat̄ mor̄. ra-
tionis sup̄ vtrūq̄ partem cōtradictionis
per equalia media. ita q̄ nō magis pen-
det ad vnā partē q̄ ad aliā. et hec etiā di-
cit ambiguitas. Demū scrupulus ex leui-
bus cōiecturis seu medijs et multū debilit-
bus mouet ad vnā partū. Et hic etiam
dicit suspitio et pusillanimitas spiritus
q̄ repellenda est. vt dicit. vij. q. j. c. Quis
Nam talis scrupulus inducit aiam ad
quoddā rediū et tristitia aggrauantes vt
nil boni ei agere libeat. et sic velur tempe-
stas que descedit in egyptū cōsumit q̄
quod reperit viride. sic tristitia procedet
ex scrupulo cōsumit vigore et robur ani-
mi. Inducit etiā desperatōem. a q̄ libera-
ri se perebat psalmista dicens. Nō me de-
mergat tempestas. s. desperatōis. Quan-
tū vero hec scrupulosa conscientia nocet
patet fm Machabeoz. ij. ca. vbi narra-
tur q̄ qdā scrupulosi ex societate macha-
beoz quia noluerūt se defendere hostes
bellantes aduersus eos in die sabbati ti-
mentes ne p̄pter h̄ violaret sabbatū occi-
si sunt ab eis. Secundū notādū q̄ scru-
pulositas conscientie causat quādoq̄ ex
complexione ad timorē idonea. vt est cō-
plexio frigida. puta in feminis vetul-
es melancolicis. Timor em̄ naturaliter fm
Damasenū cor cōstringit sicut et frigida
cōstringit et congelatōem faciūt. Ad quē
motū contractiōnis imaginatio mouet
a timoris dispositōne ita vt accipiat q̄s
aliquod esse futurū malū et persequēs
fugiendū. Quādoq̄ causat pusillanimi-
tatem et scrupulus ex egritudine manica
vel melancolica que est infirmitas capi-
tis p̄quam ledit imaginatio. et quādoq̄

37
ratio. vnde Galienus et Auicenna dicunt
quod mania est infectio anterioris cellule ca-
pitae cum diminutione imaginatiois. Ne-
lascia vero est infectio medie cellule ca-
pitae cum diminutione ratiois. Quibus insuper
causatur scrupulus ex tentatione diabolica.
Potest enim diabolus deo permittente mouere
humores melancholicos in homine per quos
imaginatio vel errare potest aut turbari ad
timorem inordinatum. Aliqui adhuc proce-
dit scrupulus conscientie et pusillanimitas
et regiminis corporalis negligentia. scilicet
per nimiam abstinentiam et vigilias. vnde Hieronymus
ad nepotianum dicit quod tales in
moderatis ieiunijs vertuntur in melanco-
liam. et magis hypocrisis fomentis quam non
stris indigent monitis. Et de eodem dicitur v. ca.
Non medio criter. Idem Hieronymus asserit quod
tales indiserere ieiunantes et orantes incur-
runt notam melancolie. Multoties homo cau-
satur scrupuli ex societate timidorum. vnde
enim scrupulosus facit alium scrupulosum.
¶ Tercium notandum quod septem sunt regule que
ad adminiculo conscientie scrupulosa seu
erronea potest deponi.

¶ Prima regula debita ad gratiam dei pre-
paratio

¶ Secunda sollicita scripture sacre indagatio.

¶ Tercia orationis deuota continuatio

¶ Quarta opinionis alicuius tuta electio.

¶ Quinta obedientie humilis imitatio.

¶ Sexta scrupulorum animosa obiectio.

¶ Septima preceptorum discreta epicheira,
id est interpretatio

¶ Prima regula est ut quis se preparet ad
gratiam dei quantum potest quando mandata dei
de peccatis perpetratis dolendo et confitendo.
Nam quantum ad hoc facit quod in se est infallibi-
liter infundit gratiam et lumen doni sapientie
et consilij et intellectum tribuit quibus uti
potest ad deposicionem erronee conscientie.
Vnde ipse dicit per Hieremiam. c. iij. Euer-
tunt filij reuerentes. s. quantum in vobis
est et ego saluabo auertentes. ¶ Se-

cunda regula est sacre scripture indagatio.
ut enim inquit psalmista. Declaratio fmontu-
ruorum illuminat et intellectum dat pusillis.
id est humilibus. ¶ Tercia regula orationis
continuatio. Vnde Iacobus. j. c. di. Si quis ve-
lit indiget sapientia postulet a deo et da-
bitur sibi affluentius. Et Sapientia. viij. c. In-
uocauit et venit in me spiritus sapientie.
¶ Quarta regula est opiniois alicuius tu-
ta electio. Sunt enim aliqui de aliis moribus
moralibus doctores opinionum contra-
riarum. Et tunc scrupulosi dubitant quam
opinionem possunt cum bona conscientia eligere.
Quibus dicimus quod cum bona conscientia sit
quis tenere vnam opinionem et finem eam ope-
rari. excluso saltem scandalo. quod scilicet per
vel opinio habeat pro se nobiles doctores
res dummodo talis opinio non sit contra auctorita-
tem expressam sacre scripture. nec contra de-
cretum ecclesie catholice. Et quod etiam ex con-
trarietate talium opinionum non inducatur ad
dubitandum sed bona conscientia eligere
et credulitate formet de eo quod credit tantum
de probabilitate parte. et precipue quoniam quis ad
habet diligentiam inquirendo an liceat. Nec
inuenit aliquid quod cum sufficienter mouerit
at ad hoc quod sit illicitum. Quod si doctores va-
rii in multis opinionibus patet de resurrectione
mortuorum de quibus dicit Mattheus.
xxvij. Multa corpora res. Nam aliquid tenet
quod surrexerunt ante christum inter mortuos.
Alii quod post christum non inter mortuos. Si-
militer de dispensatione in voto continentie
aliquid tenent quod in illo dispensari non potest.
Alii quod potest. Imo sanctus Thomas. i. iij.
tenet vnam opinionem. Et in summa dicit con-
trarium. Quod autem dicit sanctus Thomas. in
quolibet. iij. q. iij. articulo. secundo. quod quando
sunt due opiniones contrarie de eodem oportet
alteram esse veram et alteram falsam intel-
ligendum est de his ubi manifeste patet ex
scriptura vel ecclesie determinatione quod sit
legem dei. Hostiensis vero dicit super eam.
Si vir extra de cognatione spirituali. quod ubi

Sunt diuerse opinionones & diuersa iura se-
per humanior est sfereda & equior. Et
ad idem facit quod ait Aug. di. it. ca. sa-
na. Solet aut mouere scrupulosos et
decinere illud dictu Aug. de pe. di. viij. c.
Nullus. ca. Si qs. Tene certu & dimitte
te incertu. Sz vbi in eadem materia mo-
rali sunt contrarie opinioes doctoz illa
videt tutior que est rigidior. & sic potius
amplecteda. Sed ad hoc respondet q
August. loquit in dicto casu proprie d
eo qui differt penitentia vsqz ad extremu
vite. cuius saluatio dubia est & incerta.
non qz vera penitencia no possit esse i ex-
tremis. sed qz incertu est veru talis peni-
tens vere peniteat. Quinta regula co-
tra conscientia scrupulosam est obedi-
tie humil imitatio. vt scz scrupulosus ca-
priet intellectu suum dictis sapientum
& obediencie supioz quantu cuqz scrupu-
losus dicit sibi aliud. Unde Prouerb-
ij. sapiens ait. Ne imitaris prudentie
tue. Sexta regula est animosa pugna
tio scrupuloz. Unde Isa. xxxv. c. dicit.
Confortamini pusillanimes. confortami-
ni & nolite timere. Ecce cum deus vester. s-
adiuuans et illustras. Et cancellari⁹ pa-
risiensis in quoda tractatu de regul mo-
ralibus ait. Consiliu salubre est frequen-
agere cōtra scrupulos leues et trepidos
virando eos ad alioz iudiciu quatenus
ex consuetudine fiat hō robustus solid⁹
et trāquillus in exercitio spiritali. Si-
cut etiam si quis vellet ligamentu distor-
tum ad rectitudinem ducere oporteret q
retorqueret ipz ex parte opposita curua
do. et sic reduci possz ad rectitudinē. No-
tandum etiā fm eundē Cancellariu in q
dam suo tractatu qz aliq doctores tenent
qbus assenti. aliquādo nō tam merito.
riu esse credere sicut velle credere. Nec
dolere sensualiter de peccatis sicut velle
dolere et nō posse. Sunt autē alique au-
toritates non bene intellecte ex quibus

scrupuli ostant. Sicut illa que habent
extra de sponsalibus. In dubijs tutior
via est eligenda. propter quod scrupulo-
sus eligit via rigidiorē. Sed ad hoc nō
detur q eligere viam tutiorē consiliū est.
nō pcepti. alia opponeret multos ingredi
religionem in qua tutius viuit qz in secu-
lo. Non ergo de necessitate oportet vias
tutiorē eligere quādo etiā alia via pōt
eligi tuta. Septima regula pro scrupu-
loz depositōe ē pceptoz discreta epi-
chezario id est interpretatio vel declaratio.
Equitas enim quā philosoph⁹ nominat
epicheyam pponderat iuris rigori fm iu-
ris peritos. Est autē equitas iusticia pē-
satis omnibus circumstantiis particulari-
bus dulcore misericordie repera. Sa-
piens ait. Noli esse nimis iust⁹. Nā ni-
mis iustus est qui perit in iusticia sua.
Pertinet autē ad virtutē epicheye consi-
derare non nudum pceptū de se. sz cir-
cūstantias omnes particulariter ipsunt
concernentes. Unde Philosophus qz
to ethicoz dicit. Epicheya interpreta-
tūa legum est melior qz iusticia legalis.
Et fm hanc virtutem epicheye possum⁹
pcepta dei et ecclesie prelatorum seu iu-
dicium benigne interpretari. Et fm Jo-
bannem de amberto triplex regula p vir-
tutem epicheye dari potest conscientie scri-
puloze. Prima qz nec de us nec ecclesia
per sua pcepta intēdit obligare ad vtz
possibile alicui. Eum enim fm regulam
iuris ad impossibile nemo possit obliga-
ri. de regulis iuris in sexto. Non soluz
dicitur impossibile quod absolute non
est possibile. sed etiam videtur interpre-
randum fm virtutes epicheye in lege no-
ua esse impossibile. quod vtz est possi-
bile. id est habens nimiam difficulta-
tem. Secunda regula est qz nec de⁹ nec
ecclesia intendit suis pceptis aliquem
hominem obligare ad hoc qz sit fatuus.
Id est talis pcepta pro loco & tpe non

obligant quibus eorum obsequia fieret ridi-
culosa Sicut patet de obseruatijs uotorum
stultorum quod nullus obligat implere licet dicat
uouere etc. Tertia regula est quod in his quod so-
luta sunt mala quae prohibita sunt uel contra positio-
nis praecipua multa excusat uel in toto uel
in parte consuetudo si sit praescripta uel dicta
est in forma de consuetudine. Etiam necessitas
absoluta ab obligatione praecipitorum positio-
nis uel tactu est in praecedentibus. Proponat igitur
unusquisque uelle saluari a deo sua uo-
luntate comedat faciatque bonum quod ferre pe-
ccati humana fragilitas cui auxilium exhibet de-
deatque se peccatis et defectibus iuuenire et
sic in domino confidens praesens praesentia sumat
cibus suauissimum eucharistiae. per cuius assum-
ptionem deuota acquirat salutem aeternam Ad qua-
m nos perducatur iesus christi filius benedictus per om-
nia secula seculorum Amen

Dominica resurrectionis. Sermo dicitur
de mirabili resurrectione iesu christi. quinquagesimus in ordine

Rerexit. Scribitur
in libro Marcii ult. c. 2. in euange-
lio huiusmodi iocundissime solennita-
tis Summa cum gratulatione au-
dienda sunt a nobis et commemoranda ea quae de re-
surrectione iesu christi domini nostri ab euangelistis
praedicantur. Quid enim dulcius. quid suauius
quod denique delectabilius excogitari poterit quam
christus a mortuis suscitatus tertia die. In hoc
aeque ipsa spes nostra erigitur uel de futura uita et
resurrectione generali uentura nullatenus du-
bitemus. Ecce iam dux electorum qui morte de-
structa gloriosus resurgens exemplum praesulgidum
nobis praebet resurrectionis nostrae fiende. Quae
de re in parte forma de ipsa resurrectione christi
miranda dicere stant. In quibus tria mysteria
ponimus contemplanda.

Primum de temporalitate

Secundum de ueritate

Tertium de qualitate

De tempore resurrectionis christi scilicet die
mense et anno

Primum mysterium contemplandum de re-
surrectione christi de temporalitate. In quo con-
sideremus tempus resurrectionis christi
tri tripliciter.

Primo respectu mensis

Secundo respectu diei

Tertio respectu anni

Primo consideremus tempus resurrectionis
christi respectu mensis quod scilicet mense christus resur-
rexit. et dicitur de mense Marcii uel etiam in quibus
Aug. li. xvij. de ciuitate dei. c. lvi. Mortuus
est christus octavo Kalendas Aprilis duobus
geminis praesulibus uel patet in Calendario
vii. Kalendas Aprilis est dies. xxv. mar-
cii. Et in Aug. eadem die christus fuit annu-
ciatus et passus. Ex quo die. xvij. marcii
surrexit. Die autem mensis satis uenit re-
surrectioni christi. Primo quia iste est primus
mensis anni de quo dixit dominus ad moysen.
Exodi. xij. c. Mensis iste uobis principium
unius mensium primus erit in mensibus anni.
Unde iudei incipiunt annum suum in
Marcio asserentes mundum fuisse factum
in Marcio quod tenet Rabbi iosue. Licet
Rabbi heliseor et sui sequaces dicant quod
in mense Septembris quando fructus
sunt maturi quod etiam affirmat Ara-
bes et aegyptii qui incipiunt annum in Kalen-
dis septembris. Sed prima opinio com-
munitior est. Sicut ergo in mense Marcii
fuit mundus primo creatus. Sic hoc mense
christus resurrexit ut ostenderet se esse primo-
genitum mortuorum quia nullus ante eum re-
surrexit semper uicturus. In isto etiam men-
se Marcii fuit aegyptus expoliata ab he-
breis qui asportauerunt uasa preciosa. eis
comodata sunt dei praecipua. Sic et in christi
resurrectione fuit infernus expoliatus et
paradisus restauratus. Insuper in isto
mense fuit celebratus pascha agni. sicut
nunc celebratur pascha christi. Secun-
do consideremus tempus resurrectionis

Christi respectu diei Nā resurrexit dñica die vt ait Job-Damas. r idē hī de cō-di- iij. c. Sabbato. r. lxxv. di. c. Nō die dñi co. Ita autē dies habet seprē puilegia q̄ bus correspondēt seprē mysteria resurre- cōis christi. ¶ Prima q̄ dñica dies est p̄ma diez omnū. sicut ecclā cātar r col- ligit ex primo Gene. Sicut ergo illa su- it prima dies veteris testamēti. ita fuit p̄- ma in nouo testamēto. ¶ Secūdu puile- giū diei dñice q̄ i ip̄a fuit creata lux cor- palis. Sic in die resurrecōis christi pro- ducta fuit lux spūalis q̄ est fides illumi- nans intellectū in mentib⁹ aploz. ¶ Ter- ciū puilegiū diei dñice. quia in ip̄a fuit creata angelica natura. Sic in die resur- recōis plurimū lenificata et victoria xpi resurgētis. ¶ Quartū puilegiū. q̄ i ip̄a die fuit creata materia p̄ma s̄m Bedam. Sic in die resurrecōis materia corporis xpi fuit singulariter sublimata p̄ reumio- nē aie r glōsiam cōditōem corporis. ¶ Qui- tū puilegiū illi diei dñice q̄ in illa fu- it creatū t̄pus nature. sic in die resurrec- tōis christi fuit creatū t̄ps gr̄e. ¶ Sextū puilegiū q̄ tūc fuit celū empiriū de nouo productū. Ita in die resurrecōis fuit no- uiter dedicatū in dispositōe. p̄pinq̄. quia ip̄m est locus spiritūū r corporū gl̄ifica- tōz. Nunc autē xpi corpus p̄mo fuit gl̄ifi- catū. ¶ Septimū puilegiū q̄ in illa die deus ostēdit magnitudinē sue potentie in creādo. ita nūc in resurgēdo. q̄ sic i mor- te patientiā. ita in resurrecōe potentiaz declarauit. ¶ Tercio cōsiderem⁹ resurre- cōem christi respectu anni. q̄ vicz anno etatis sue resurrexit. Ad qd̄ sciēdum q̄ christ⁹ qñ fuit baptiz⁹ erat q̄si annoz triginta. vt d̄ Luc. iij. c. Et postea trien- nio d̄cuit. Ita q̄ fuit mortuus r resur- catus in etate trigintatū annoz. r pau- lo pl⁹. quā etate dicit Aug. li. xij. de ci- uitate dei p̄fectissimā esse q̄ vsq̄ ad istaz etatē natura hūana proficit. r exinde in-

cipit deficere. In hac autē etate r nōa res- surgem⁹. s̄m illud apli ad Ephe. iij. ca. Donec occurrant oēs in vīz p̄fectū. in mensurā etatis plenitudinis xpi.

¶ Ex testimonio angeloz r aploz r alioz q̄ vidētur christū p̄ resurrecōem probat q̄ vere surrexit.

¶ Cap. scdm̄

¶ Scdm̄ mysteriū trēplandum de resurrecōe christi dicitur. Surrexit nanq̄ dñs h̄c. Que veritas probat̄ triplici testimonio. scz

¶ Angelorum

¶ Apostolorum

¶ Milionum.

¶ Primo probat̄ veritas resurrecōis xpi testimonio angeloz. Quatuor ēi an- geli in die resurrecōis christū surrexisse testificati sunt. Prim⁹ fuit q̄ apparuit extra sepulchz. de q̄ sic dicit Marce⁹ vt timo ca. Ecce terremotus fact⁹ ē magn⁹ angel⁹ autē dñi descendit de celo et accessit reuoluit lapidē r sedebat sup̄ eū. Erat at̄ aspect⁹ ei⁹ sicut fulgur. vestimēta autēz eius sicut nix. Pre timore autē ei⁹ exterriti sunt custodes. r facti sūt velut mortui. Rūdens autē angel⁹ dixit m̄lierib⁹. No- lite timere scio em̄ q̄ iesum q̄ crucifixus est q̄ritis. Non est hic. surrexit em̄ sic di- xit. venite r videte locū vbi positus erat dñs. Et cito cūtes dicite discipul⁹ ei⁹ qz surrexit. Ecce p̄cedet vos in galyleā. In q̄bus v̄bis describunt̄ q̄tuor ist⁹ angeli p̄ditōnes insignes. Prima ē q̄ ip̄e fuit h̄- ruosus in descēsu. qz terremot⁹ factus est magnus dū descendit. Secda qz fuit glori- osus in suo aspectu. eo q̄ erat aspect⁹ ei⁹ sicut fulgur r̄. Tercia qz fuit terribilis in suo effectu. Nā p̄ timorē eius exterriti sunt custodes. Quarta qz fuit delectabilis in suo affectu. Nā s̄m d̄ blādo dixit mu- lierib⁹. Nolite timere r̄. ¶ Secda ange- lus apparuit eadē hora intra sepulchri de q̄ dicit Marce⁹ vlti. c. qz m̄lieres introe- untes in monumētū vidētur iuuenē sedē

12
sem in dextris coopertū stola cādida et ob-
stupuerūt. Qui dixit illis. Nolite ex pa-
uere. Iesum quēris nazarenū crucifixū
Surrexit nō est hic. **Tercio** et quartus an-
gelus fuerūt illi duo quos vidit maria mag-
dalena intra monumētū sepulchri. Quis
erat ad caput alius ad pedes sepulchri ut
dicitur Job. xx. ca. Qui dixerūt. Mulier quid
ploras. Cū ergo isti angeli forent in gra-
tiam firmati nō poterūt peccare venialiter
neque mortaliter. et sequens nec poterūt
mentiri. **Secundo** probat veritas resur-
rectionis christi testimonio apostolorum de quibus di-
cit Actuum. **ca.** Virtute magna redde-
bant apostoli testimonium resurrectionis iesu
christi. Nam ipsa die resurrectionis apparuit
discipulis congregatis in vno absente tho-
ma ut dicitur Job. xx. ca. Eadem die appa-
ruit discipulis cunctis in emaus. ut scribitur
Luc. xxiii. ca. Apparuit etiam symoni.
Octava vero die apparuit discipulis presen-
te thoma. Postea apparuit discipulis
piscantibus ut dicitur Job. vlti. ca. Ite appa-
ruit eis in monte thabor Matthei vlti. ca.
Tandem in die ascensionis apparuit eis in
cenaculo. et reprobrauit incredulitatem
illorum et duriciam cordis. Marci vlti. ca.
Deinde apparuit eis in monte oliueti. et
sicut videntibus illis ascendit in celum. ut per
Lucem vlti. ca. et Actuum. i. ca. **Tercio** probat
veritas resurrectionis christi testimonio vi-
sionum. visus namque fuit christus multipli-
citer a multis quibus fides adhibenda est. Vi-
dit eum stephanus stans a dextris dei ut scri-
bitur Actuum. vi. ca. qua visione confortatus pro
lapidantibus exorauit. et lapides torrentis
illi dulces fuerunt. atque ut christus suum spi-
ritum acciperet postulauit. Uidit illum Mar-
cus euangelista postquam vulneratus repositus
fuit in carceribus. Ibi enim dominus iesus visi-
tauit eum dicens. Pax tibi marce euangeli-
stam eius. Noli timere quia ego te cum sum.
Uidit illum paulus qui eum in suis discipulis
agrociter plequebat. quare ut scribitur Act.

vi. ca. dum loquebatur cum agrippa dixit. E-
go quidem existimaui me aduersus no-
men iesu nazareni debere multa scriba-
re. Quod et feci hieronymis et multis scri-
ptoribus ego in carceribus inclusi a principibus
sacerdotum pretere accepta. Et cum occiderent
detuli sententiam. Et postea synagogas fre-
quenter punies eos compellebam blasphemare
nomen eius. Et amplius insanies in eos ple-
quebar usque in ceteras ciuitates. Et dum ire
dama scum cum pretere et permissu principum sa-
cerdotum die media vidi rerum de celo supra
splendore solis circumfulsisse me lumen
et eos qui mecum erant. Omnesque nos cum ceci-
dissemus in terram audiui vocem dicentem mihi
in hebraica lingua. Saule saule quid me
plequeris. Dux est tibi contra stimulum cal-
citare. Ego autem dixi. Quis es domine. Do-
minus autem dixit. Ego sum iesus nazare-
nus quem tu plequeris. Sed exurge et sta sur-
per pedes tuos. ad hunc enim apparuit tibi ve-
stitus te ministrum et teste eorum que vidi-
sti. Et in epistola prima ad Corinios. c. xv. ait.
Tradidi enim vobis in primis quod et accepi
quonia christus mortuus est pro peccatis
nostris secundum scripturas. et quod sepultus est. et
quod resurrexit tertia die secundum scripturas. et
quod visus est cephe et postea hinc undecim. De-
inde visus est plequebar fratribus suis.
ex quibus multi manere usque adhuc. quidam
autem dormierunt. Deinde visus est iacobo de-
inde apostolis omnibus. Nouissime autem omni-
um tantum abortiuo visus est mihi. Glo. in
ca. Cū marthe extra de celebratoe missa-
rum dicit. Paulus appellat seipsum aborti-
uum. quia sic fertur abortiuus cum labore et angu-
stia ad lucem trahitur. ita Paulus cum attrac-
tione venit ad fidem. xxii. q. iiii. c. displicet
ca. Quis vos. Grande est testimonium
pauli et in nullo suspectum quippe quod postquam
vidit christum factus est defensor validissimus
et predicato ardentissimus. nois eius. imo qui
clamabat. Ego in hierusalem paratus sum al-
ligari et mori pro nomine eius et tandem in urbe

CLII

pro christo molli tractatōe capitis non re-
cusavit. Sed reuera singularare et pcellē-
rissimū testimoniu xpi suscitari fuit die/
bus nouissimis cōsignatio miraculosa sā-
cti francisci biennio q̄ppe signa visibi-
lia et miraculosa tulit in suo corpore qui
bus plene dicitur in ope de laudib⁹ sc̄toꝝ
Quisnam dubitare pot̄ de christo cū vi-
deat franciscū stigmatib⁹ illis sacris ita
decoratū. Ob id sc̄tus Bonauētura in le-
genda sic sanctū franciscū alloq̄t. Jam
vero p̄ hec signa certissima nō duob⁹ aut
trib⁹ testibus ad sufficientiā sed q̄pluri-
mis ad sup̄abundantiā cōprobata testio-
nia dei in te et p̄ te credibilis facta nimis
omne infidelib⁹ auferūt excusatiōis vela-
men. Et vt idem Bonauētura refert De
scendit angelic⁹ vir franciscus d̄ monte
sc̄ci serēs crucifixi effigie nō in tabul⁹ la-
pideis et lignicis manu figuratā artificis
sed in carnis mēbris descriptā digito dei
vixit. Resonat ergo ex omni pte veritas re-
surrectiōis christi quā p̄dicauerūt apli.
defenderūt proprio sanguine martyres. ex-
pugnare et extinguere cōsuerūt impato-
res et reges et nō valuerūt. eo q̄ ipse ē rex
regum et dñs dominantū.

Qualiter christus resurrexit cū qua/
druplici actu fortitudis

Capitulū tercium

Quā mysteriū cōtemplandum
de resurrectione xpi d̄ q̄litate. In
q̄ videndū erit q̄litate christ⁹ re-
surrexit. Ad qd̄ dicimus q̄ sicut fuit ad
modū agni immolat⁹. ita fuit ad modū
leonis resuscitatus. Et hoc p̄pter q̄dru-
plicē fortitudis actū. Primus fuit. q̄
fregit claustra inferni. Ad quē accessit n̄
vr̄ ad locū penalē sed ad consolatiōez pa-
nū ibidem existentū. Secundus act⁹ fu-
it. quia subuertit potentiā diaboli et āpu-
tauit manū eius attrahentē q̄ attrahēbat
enti iustos ad limb⁹. vr̄ dicit dñs Bona-
uētura in tercio. di. xxi. Tercio act⁹

fuit. quia inde. id ē de inferno iustos oca
cripuit et eduxit. Quartus act⁹ q̄ se
meritū p̄p̄ta virtute suscitauit. Intel-
ligendū in q̄ christi resurrectio fuit qua-
lificata q̄druplici dispositiōe diuina. Pri-
ma fuit. quia caro ei⁹ sanctissima nō vi-
dit corruptiōem p̄ tridū diuina virtute p̄-
suata. Secunda fuit quia caro illa fuit
regata. Eūcū ibi fuerint liuores et vul-
nera ac plage tumētes et flagellis. omnia
ista fuerūt virtute diuina sanata absq̄z in-
dicamine remanētib⁹ cicatricib⁹ ad deco-
rez. Tercia dispositiō q̄ christi caro. fis-
it glorificata. Nam habuit p̄modū im-
passibilitatis. q̄ dicit apls ad Rom̄. vi
ca. Christus resurgēs et mortis iā non
morit⁹ mors illi vtra nō dñabit. Secū-
do habuit dōrē subtilitatis p̄ quas exiuit
de sepulchro clauso. Tercio habuit dō-
rē agilitatis. per quā euauit ab oculis
eor⁹. Luce. xxiij. ca. Quarto habuit dō-
rē claritatis. quam tamen occultauit d̄
sc̄ipulis manifestandā electis. et in die iū-
dici et iā reprobis. Resurrexit igit̄ triū-
phator. mortis. expoliator. inferni. et mū-
di redemptor. qui numero electoꝝ com-
pleto resurgere faciet amicōū suōū cor-
pora suis prop̄iis animab⁹ vnita. vr̄ sic
percipiant eternaliter gaudia eterne vi-
te. Ad quam nos perducat ipse dei filius
qui est benedictus. p̄ omnia secula secula.
lorum. Amen.

Feria secunda post dominicā resurre-
ctionis. De sanctissima fide.
Sermo quinquagesimus primus.

Stulti et tar-
di corde ad credendū. verba
sunt redemptoris nostri ori-
ginaliter Lu. xxiij. c. et in euāgelio hodi-
erno. Conat hostis aiaz nostraz mille
suis nocendi modis mortaliū corda q̄